

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**KRIMINALITA MLÁDEŽE
V KOMPARATIVNÍM SROVNÁNÍ**

JUVENILE CRIME IN COMPARISON

Konzultant: Doc. JUDr. Bc. Tomáš Grivna, Ph.D.

Zpracovatel: Mgr. Michal Škudrna

Prosinec 2012

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6. prosince 2012

.....

Obsah

1. ÚVOD	5
2. VYMEZENÍ POJMŮ	8
3. PRAMENY INFORMACÍ O REGISTROVANÉ KRIMINALITĚ.....	15
3.1. OBECNĚ	15
3.2. POLICEJNÍ STATISTIKY	15
3.3. STATISTICKY STÁTNÍCH ZASTUPITELSTVÍ A SOUDŮ	16
3.4. STATISTIKY JINÝCH ORGÁNŮ	17
4. STAV A STRUKTURA KRIMINALITY MLÁDEŽE V ROCE 2010 V ČESKÉ, SLOVENSKÉ A RAKOUSKÉ REPUBLICE	19
4.1. STAV KRIMINALITY MLÁDEŽE V KOMPAREOVANÝCH ZEMÍCH V ROCE 2010	19
4.1.1. Česká republika	19
4.1.2. Slovenská republika	19
4.1.3. Rakouská republika	22
4.1.4. Komparace stavu kriminality mládeže v roce 2010	23
4.1.4.1. Děti mladší 15 let (resp. 14 let)	25
4.1.4.2. Mladiství	26
4.2. STRUKTURA KRIMINALITY MLÁDEŽE V KOMPAREOVANÝCH ZEMÍCH V ROCE 2010	29
4.2.1. Obecně	29
4.2.2. Česká republika	30
4.2.2.1. Děti mladší 15 let	30
4.2.2.2. Mladiství	33
4.2.2.3. Rozdíl ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 15 let a mladistvími	34
4.2.3. Slovenská republika	39
4.2.3.1. Máloletý pachatelé (děti mladší 14 let)	41
4.2.3.2. Mladistvý pachatel (mladiství 14-17 let)	42
4.2.3.3. Rozdíl ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 14 let a mladistvími	45
4.2.4. Rakouská republika	47
4.2.4.1. Děti mladší 14 let	47
4.2.4.2. Mladiství	50
4.2.4.3. Rozdíl ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 14 let a mladistvími	53
4.2.5. Komparace struktury kriminality mládeže v roce 2010	53
4.2.5.1. Děti mladší 15 let (resp. 14 let)	53
4.2.5.2. Mladiství	55
5. DYNAMIKA KRIMINALITY MLÁDEŽE V ČESKÉ, SLOVENSKÉ A RAKOUSKÉ REPUBLICE	58
5.1. VÝVOJ KRIMINALITY V KOMPAREOVANÝCH ZEMÍ VE 2. POLOVINĚ 20. STOLETÍ	58
5.2. VÝVOJ KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 1993 – 2010	60
5.2.1. Děti mladší 15 let	60
5.2.2. Mladiství	63
5.3. VÝVOJ KRIMINALITY VE SLOVENSKÉ REPUBLICE V LETECH 1996 – 2010	65
5.3.1. Obecně	65
5.3.2. Děti mladší 15 let (od roku 2006 děti mladší 14 let)	66
5.3.3. Mladiství (od roku 1996 do 2005 ve věku od 15 do 18 let, od roku 2006 do současnosti od 14 do 18 let)	67
5.4. VÝVOJ KRIMINALITY V RAKOUSKÉ REPUBLICE V LETECH 1993 – 2010	70
5.4.1. Obecně	70
5.4.2. Děti mladší 14 let	70

5.4.3.	<i>Mladiství (od roku 1993 do června 2001 ve věku od 14 do 19 let, v současnosti od 14 do 18 let)</i>	72
5.5.	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU	74
5.5.1.	<i>Faktory ovlivňující nárůst kriminality</i>	74
5.5.2.	<i>Faktory ovlivňující pokles kriminality</i>	77
5.6.	KOMPARACE DYNAMIKY KRIMINALITY MLÁDEŽE	79
5.6.1.	<i>Děti mladší 15 let (resp. 14 let)</i>	79
5.6.2.	<i>Mladiství</i>	82
6.	PREVENCE KRIMINALITY	87
6.1.	OBECE	87
6.2.	PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE	90
6.2.1.	<i>Organizační uspořádání</i>	90
6.2.2.	<i>Programy (projekty) prevence kriminality</i>	91
6.3.	PREVENCE KRIMINALITY VE SLOVENSKÉ REPUBLICE	93
6.3.1.	<i>Organizační uspořádání</i>	93
6.3.2.	<i>Programy (projekty) prevence kriminality</i>	94
6.4.	PREVENCE KRIMINALITY V RAKOUSKÉ REPUBLICE	96
6.4.1.	<i>Organizační uspořádání</i>	96
6.4.2.	<i>Programy (projekty) prevence kriminality</i>	96
7.	ZÁVĚR	98
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	105
	SUMMARY	108
	ABSTRAKT	110
	SHRNUTÍ	110

1. Úvod

Problematikou kriminality mládeže jsem se již zabýval ve své diplomové práci s názvem „Vývoj a struktura kriminality mládeže v ČR“. Data k diplomové práci jsem čerpal především z policejních a soudních statistik, které pocházely z období let 1993 až 2007, zatímco tato rigorózní práce provádí komparaci dat hned několika vybraných států za období let 1993 až 2010. Hlavním cílem této rigorózní práce je komparace stavu a struktury kriminality mládeže v České, Slovenské a Rakouské republice, která nám pomůže odpovědět na otázky typu „ve kterém z komparovaných států je v současnosti nejvyšší úroveň kriminality“, či „dochází ke stejnému či alespoň podobnému vývoji kriminality mládeže v komparovaných zemích“, nebo „který ze států bývalého Československa se dokázal lépe vyrovnat se změnou režimu a s faktory s tím souvisejícími“, atd.

Důvod, který mne vedl k rozhodnutí provést komparaci kriminality mládeže České, Slovenské a Rakouské republiky spočívá především v tom, že Českou a Slovenskou republiku pojí společná více než sedmdesátiletá historie, tzn. že tyto dva nyní svrchované státy, které se vyvíjí samostatně více než 18 let, měly a stále mají podobnou míru regulace společenských vztahů. Argumentem pro volbu Rakouské republiky, byla naproti tomu ta skutečnost, že se jedná o stát, jehož rozloha je přibližně stejně velká jako rozloha České republiky a co dopočtu obyvatel, doplňuje mezeru mezi Českou a Slovenskou republikou.

Nicméně každé mezinárodní srovnání kriminality je velice obtížné a závěry takovou komparací získané jsou pouze orientační, neboť jak vyplývá z pojetí kriminality, v každé zemi je rozličná míra regulace společenských vztahů, tzn. jiný stupeň kriminalizace.¹ Abych eliminoval zkreslené výsledky, které by nás vedli k nepřesným závěrům, rozhodl jsem se provést také komparaci vybraných trestných činů, resp. činů jinak trestných, které mají

¹ KAISER, G. *Kriminologie*. 3. Auflage. Heidelberg : C. F. Müller Verlag, 1996, s. 438 (citováno podle NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 74 an.)

v jednotlivých komparovaných zemích stejnou, či alespoň podobnou skutkovou podstatu.

Jak jsem již uvedl ve své diplomové práci, při snaze o komparaci vývoje, struktury a specifických znaků kriminality mládeže je nutné si uvědomit, že výsledky kriminologických výzkumů ukazují, že právě u této věkové kategorie je třeba počítat s vysokou mírou latentní kriminality.² Tato latentnost se projevuje zejména u méně závažných, bagatelních trestných činů, které jsou u mládeže téměř normální záležitostí. Pouze malá část z nich je ale odhalena a následně stíhána.³

Z názvu rigorózní práce vyplývá, že se jedná především o statistickou analýzu, a proto je nezbytné upozornit, že použitá data týkající se počtu obyvatel byla čerpána z dat Českého, Slovenského a Rakouského statistického úřadu. Data o počtu spáchaných trestných činů, resp. činů jinak trestných, a dále o počtu stíhaných, obviněných a odsouzených mladistvých byla čerpána ze statistik Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva vnitra komparovaných zemí. Proto je nutno mít před vyvozování určitých závěrů neustále na paměti, že tato rigorózní práce pracuje pouze s registrovanou kriminalitou, která je zaznamenána ve shora uvedených statistikách.

K samotné struktuře rigorózní práci si dovoluji uvést následující. V úvodu práce jsou připomenuty základní pojmy důležité pro pochopení materie zde pojednávané. Jednotlivé kapitoly jsou následně vždy rozděleny na část věnující se problematice dětí (tzn. osobám mladších 15 let, dle statistik České republiky, a osobám mladší 14 let, dle statistik Slovenské a Rakouské republiky) a na část zabývající se mladistvými. Hranice trestní odpovědnosti je jeden z faktorů, který výrazným způsobem ovlivňuje statistické údaje, a proto je vždy u jednotlivých kapitol, tabulek a grafů zmínováno období, v němž došlo k této změně a dále jakým způsobem se to projevilo do registrovaných dat.

² KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1994, s. 196 (citováno podle KUČHTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 269)

³ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 324

Kapitoly věnující se stavu, struktuře a vývoji kriminality také obsahují komparaci vybraných trestných činů, resp. činů jinak trestných, které mají stejnou, či alespoň podobnou skutkovou podstatu.

V závěru je věnována kapitola prevenci kriminality mládeže se zaměřením na aktuální programy prevence v jednotlivých komparovaných státech. V úvodu kapitoly jsou vysvětleny základní oblasti třídění preventivních aktivit. Nicméně oblast prevence kriminality je sama o sobě velice obsáhlá, a proto tato rigorózní práce uvádí pouze zlomky z teorie, a je zaměřena především na seznámení s aktuálními strategiemi a programy prevence kriminality mládeže v komparovaných státech.

2. Vymezení pojmů

Pro pochopení obsahu považuji za nutné připomenout několik základních pojmů, zejm. *prekriminalita*, *provinění*, *rozsah a intenzita (úroveň) kriminality* atd. V souvislosti s výše zmíněnými pojmy nesmíme zapomenout na pojem stěžejní, kterým je *kriminalita mládeže*.

Obecně lze *kriminalitu mládeže* vymezit jako „nejzávažnější sociálně patologický jev, tj. poruchu v jejich chování, projevující se v porušování trestněprávních norem“.⁴

Pojmem *prekriminalita* rozumíme „činnost, které se dopouštějí osoby před dosažením trestní odpovědnosti (tzn. 15 let) a která - pokud by ji spáchaly osoby starší 15 let - by byla považována za trestný čin“.⁵ Hranice trestní odpovědnosti ve výši 15 let platila rovněž do roku 2006 i pro Slovenskou republiku. Změna nastala až s přijetím nových trestněprávních předpisů (konkrétně se zákonem č. 300/2005 Z. z., Trestní zákon a zákonem č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok), které nabyly účinnosti 1. ledna 2006. Tyto zákony zpřísnily trestní politiku vůči delikventní mládeži a to především tím, že došlo k rozšíření trestní odpovědnosti i na 14leté děti⁶. Rovněž v Rakouské republice je hranice trestní odpovědnosti snížena na 14 let věku. Tuto hranici trestní odpovědnosti zakotvuje zákon BGBl. Nr. 599/1988 Jugendgerichtsgesetz, zuletzt geändert⁷.

Pojmem *provinění* se rozumí „trestný čin spáchaný mladistvým“. Jde o pojem natolik zásadní, že je jeho definice obsažena v ust. § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**“). Nevhodnost použití termínu trestný čin u

⁴ MAREŠOVÁ, A. aj. *Sociálně patologické jevy u mládeže a návrh opatření k omezení jejich vzniku*. Praha : IKSP, 1997, s. 2-6 (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUCHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 321)

⁵ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. II. díl zvláštní část*. Praha : Policejní akademie ČR, 2004, s. 9

⁶ HULMÁKOVÁ, J., Nad slovenským trestním právem mládeže. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 4, s. 93

⁷ DÜNKEL, F., GRZYWA, J., HORSFIELD, P., PRUIN, I. (EDS.) a kol. *Juvenile Justice Systems in Europe. Current Situation and Reform Developments*. Vol. 1. Mönchengladbach : Forum Verlag Godesberg, 2010, s. 41

kategorie mladistvých pachatelů a potřeba odlišit trestný čin od provinění vyplývá zejména z toho, že pojem *trestných čin* nevyjadřuje přesně podstatu jednání mladistvého, neboť vzhledem ke zvláštní povaze trestní odpovědnosti je společnost za jeho trestnou činnost přinejmenším spoluodpovědná.⁸ Slovenské ani rakouské právo neobsahuje žádný významově podobný termín k českému pojmu *provinění* a používá pro trestný čin spáchaný mladistvým stejné označení jako pro trestný čin, kterého se dopustil dospělý pachatel.

Při studiu problematiky kriminality mládeže se objevuje řada pojmů vymezujících období dětství a dospívání. Jedná se zejména o pojmy: *dítě*, *mladistvý*, *mládež*, *mladý dospělý* a *osoba blízká věku mladistvého*. Nutno podotknout, že v každé komparované zemi jsou tyto pojmy vykládány rozdílně. Řada z nich je vymezena přímo zákonem:

- 1) Česká úprava je obsažena v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, kde jsou jednotlivé pojmy definovány, např. v ust. § 2 písm. b) je vymezen termín *mládež* jako „*děti mladší patnácti let a mladiství*“ přičemž podle ust. § 2 písm. c) je *dítětem mladší patnácti let* „*ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku*“. Pojem *mladistvý* je vymezen v ust. § 2 písm. d) jako „*ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku*“.⁹

Některé výše uvedené pojmy nejsou v jednotlivých právních odvětvích vymezeny jednotně. Např. *dítě mladší patnácti let* je terminologie užívána trestním právem. Ve statistických ročenkách kriminality Policejního prezidia ČR (dále jen „**statistická ročenka kriminality**“) je do roku 2004 používán pro tuto věkovou kategorii pojem *děti*. Od roku 2005 je pro tuto kategorii ve statistických ročenkách používán termín *nezletilý*. Termín *děti* je od roku 2005

⁸ NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné – I. Obecná část*. Praha : ASPI, a. s., 2007, s. 500

⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 452

používán pro osoby od narození do dosažení 18 roku života. Dále je také pojem *dítě* vymezen v čl. 1 Úmluvy o právech dítěte (dále jen „**Úmluva**“) jako „*každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve*“.¹⁰ V souladu s Úmluvou používá pojem *dítě* také zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění (dále jen „**Trestní zákoník**“), který v ust. § 126 vymezuje pojem dítěte takto „*Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak*“.

- 2) Slovenská úpravu je obsažena v zákoně č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, v platném znění (dále jen „**Slovenský trestní zákon**“), kde je v ust. § 94 vymezen pojem *mladistvý* jako „*osoba, ktorá v čase spáchania trestného činu dovърšila štrnásť rok a neprekročila osemnásť rok svojho veku*“. Lze tedy říci, že z hlediska trestního práva je s tímto věkem spojen začátek trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchaný trestný čin.¹¹ Ze všeobecné trestní odpovědnosti osob, které dosáhli 14 let, však trestní zákon zavádí výjimku, která je obsažena v ust. § 201 Slovenského trestního zákona, kde je stanovena tzv. hranice legálního sexu na 15 let.¹²

Dále nalezneme v ust. § 127 odst. 1 Slovenského trestního zákona vymezení pojmu *dítě*, které zní „*Dieťaťom sa na účely tohto zákona rozumie osoba mladšia ako osemnásť rokov, ak nenadobudla plnoletosť už skôr*“. Tento pojem se však objevuje v trestním právu, ale z kriminologického hlediska je mnohem vhodnější používat termín *máloletý pachatel*. *Máloletým pachatelem* se rozumí osoba, která není trestně zodpovědná, tzn. osoba, která spáchala čin jinak trestný před dosažením věku 14 let.¹³

¹⁰ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola Kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002, s. 12

¹¹ DIANIŠKA, G. et al. *Kriminológia*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 227

¹² DIANIŠKA, G. et al. *Kriminológia*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 227

¹³ DIANIŠKA, G. et al. *Kriminológia*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 226

- 3) Rakouská úprava je obsažena v zákoně BGBl. Nr. 599/1988 Jugendgerichtsgesetz, zuletzt geändert (dále jen „**Jugendgerichtsgesetz**“), který vymezuje v úvodním paragrafu důležité pojmy, tedy v ust. § 1 je obsažena definice nezletilých a mladistvých a to následujícím způsobem: *Unmündiger (nezletilý)* je ten „*wer das vierzehnte Lebensjahr noch nicht vollendet hat*“ (kdo ještě nedosáhl čtrnáctý rok života) a *Jugendlicher (mladiství)* je ten „*wer das vierzehnte, aber noch nicht das achtzehnte Lebensjahr vollendet hat*“ (kdo je čtrnáctiletý, ale ještě nedosáhl osmnáctý rok života).

Obdobně jako v českém zákoně o soudnictví ve věcech mládeže v ust. § 5 odst. 1, tak i v rakouském zákoně ust. § 4 odst. 2 Jugendgerichtsgesetz je upravena zvláštní trestní odpovědnost mladistvého pro případy, kdy nedosahuje jeho rozumová a mravní vyspělost takové úrovně, aby mohl rozpoznat nebezpečnost svého chování pro společnost, nebo ovládat své jednání. Ve slovenském zákoně je tato zvláštní trestní odpovědnost uvedena také, konkrétně v ust. § 95 odst. 1 Slovenského trestního zákona, nicméně vztahuje se pouze na mladistvé mladší 15 let.

Nad rámec zákonné úpravy používá kriminologická literatura pojem *mladý dospělý*. Zpravidla se za mladého dospělého „*považuje osoba, která spáchala trestný čin mezi 18. a 21. rokem věku a která má v systému trestního práva zásadně postavení dospělého, přičemž zde existují možnosti zmírnění jejího postavení zejména v oblasti sankcí a za určitých okolností na ni může být aplikována speciální úprava pro mladistvé*“.¹⁴ Současné české, slovenské ani rakouské trestní právo pojem „mladých dospělých“ nezná, nicméně v trestním právu se objevuje termín „osoby blízké věku mladistvých“, které jsou, byť velmi omezeně, ve zvýšené míře chráněny v oblasti ukládání sankcí.¹⁵ „*V českém trestním právu není tento termín zákonem nijak věkově vymezen a v soudní praxi je vykládán pod-*

¹⁴ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 322

¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1-139. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 466 (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 323)

statně úžeji, než by odpovídalo kategorii mladých dospělých, konkrétně jako osoba, která příliš nepřekročila 18. rok věku“.¹⁶ Ve slovenském trestním právu naopak může nalézt zákonnou definici, která je obsažena v ust. § 127 odst. 2 Slovenského trestního zákona a zní „Osobou blízkeou veku mladistvých sa rozumie osoba, ktorá dovърšila osemnásty rok svojho veku a neprekročila dvadsaťjeden rokov svojho veku“. V rakouské úpravě můžeme nalézt podobné ustanovení v § 34 odst. 1 zákona BGBl. Nr. 60/1974 Strafgesetzbuch, zuletzt geändert (dále jen „**Strafgesetzbuch**“), které upravuje zvláštní polehčující okolnosti při ukládání sankcí pro pachatele, kteří se dopustili trestného činu po dosažení osmnáctého roku života, ale před dosažením dvacátého prvního roku života.

Před samotným zpracováním statistických údajů je nutno vymezit a vysvětlit také pojmy rozsah a intenzita (úroveň) kriminality. *Rozsah kriminality* je dán „počtem jednotek daného souboru, které znamenají výskyt trestné činnosti (trestných činů), tedy absolutními čísly (např. údaje o 398 505 registrovaných skutcích v ČR v roce 1993).¹⁷ U rozsahu je nutné si uvědomit, že neodráží demografické vlivy, proto by mohlo např. při srovnávání počtu trestných činů v jednotlivých krajích bez ohledu na počet obyvatel dojít k výraznému zkreslení skutečné intenzity (úrovně) kriminality. Kdybychom vycházeli pouze z absolutních čísel, mohli bychom dojít k závěru, že ten z krajů, ve kterém je policií registrován nejvyšší počet trestných činů, je zatížen kriminalitou mnohem více, než kraje ostatní, aniž bychom brali v potaz počet obyvatel, který se v jednotlivých krajích různí. Proto je důležité při zkoumání kriminality zjišťovat tzv. *intenzitu (úroveň) kriminality*, neboť ta bere v úvahu početnost obyvatelstva příslušné oblasti.¹⁸ Intenzita (úroveň)

¹⁶ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 248 (citováno podle KUČHTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 268)

¹⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 51

¹⁸ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 131

kriminality se vyjadřuje indexem (koeficientem) kriminality, který se konstruuje podle vzorce:

$$\text{Index} = \frac{\text{počet trestných činů (nebo pachatelů)}}{\text{počet obyvatel na vymezeném území}} \times 10\,000 \quad (\text{nebo } 100\,000)^{19}$$

Dalším důležitým pojmem je *dynamika kriminality*. Dynamikou (vývojem) kriminality se rozumí „*změna v rozsahu, intenzitě a struktuře kriminality v průběhu času*“.²⁰ „*Charakterizují ji změny vývojové křivky registrované kriminality či jejich složek (vyjádřené opět absolutními čísly nebo indexy) za určité časové období*“.²¹

K označení výsledného poznatku analýzy dynamiky kriminality se někdy používají pojmy *tendence kriminality* nebo *trend kriminality*. Jedná se „*o směr vývoje dynamiky jako celku nebo jeho určité části*“.²² „*V této souvislosti se pak s ohledem na to, zda došlo k poklesu či nárůstu kriminality, případně nedošlo k žádné změně, uvádí, že kriminalita má sestupnou či vzestupnou tendenci (trend) nebo že stagnuje*“.²³

Při vyvozování závěrů o tom, zda má vývoj kriminality sestupnou nebo vzestupnou tendenci, bychom měli být rozvážní. Případný pokles či vzestup registrované kriminality lze totiž vysvětlit částečně také změnou v možnostech a schopnostech institucí, resp. policie zjistit, že došlo ke spáchání trestného činu, a případně odhalit pachatele, přičemž ke změně vývoje skutečné kriminality dojít nemusí. Proto je nutné vycházet vždy ze skutečnosti, že tyto statistiky informují především o fungování a efektivitě

¹⁹ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. I. díl obecná část. Praha : Policejní akademie ČR, 2004, s. 18

²⁰ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 133

²¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 65

²² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 65

²³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha : Eurolex Bohemia, 2001, s. 56 (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 133)

institucí kontroly zločinnosti, což může obraz dynamiky kriminality výrazně zkreslit.²⁴

V návaznosti na předchozí výklad bych ještě rád určil přesněji pojem *objasněnost*. Objasněností se rozumí „počet zjištěných (registrovaných) trestných činů, u kterých byl policií odhalen pachatel, případně pachatelé, bez ohledu na to, zda byl poté trestně stíhán. Míra objasněnosti se uvádí v procentech a liší se podle jednotlivých druhů kriminality. U velmi závažných trestných činů, resp. činů jinak trestných je v zásadě míra objasněnosti vyšší než u bagatelních trestných činů“.²⁵ Neplatí to ovšem bezvýjimečně, např. u některých forem závažné hospodářské kriminality či u trestných činů spáchaných z nedbalosti, ale s velmi závažnými následky, třeba v souvislosti s poškozováním životního prostředí, může být míra objasněnosti poměrně nízká.²⁶

²⁴ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 137

²⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 138

²⁶ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 138

3. Prameny informací o registrované kriminalitě

3.1. Obecně

Základním zdrojem informací o registrované kriminalitě jsou kriminální statistiky zpracovávány orgány činnými v trestním řízení, tzn. policejními orgány, státními zástupci a soudy.

V České, Slovenské i Rakouské republice jsou shromažďovány, zpracovávány a zveřejňovány statistiky zejména státními institucemi. V České republice se jedná především o Ministerstvo vnitra ČR, resp. Policejní prezidium ČR, které vydává policejní statistiky, a Ministerstvo spravedlnost, které vydává statistiky státních zastupitelství a soudů. Obdobně jako v České republice, také ve Slovenské republice jsou vydávány statistiky kriminality především Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky – Policajný zbor, Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. V Rakouské republice jsou zpracovávány a publikovány úřady Bundesministerium für Inneres Republik Österreich – Bundeskriminalamt (Spolkové ministerstvo vnitra Rakouské republiky – Spolkový úřad vyšetřování) a Statistik Austria (Statistické údaje Rakouské republiky).

Je nutno mít na paměti, že činnost jednotlivých institucí při zpracovávání údajů, není žádným způsobem koordinována a neexistuje ani jednotná metodika pro jejich zpracování. Jedná se zejména o nejednotnost při zařazování jednotlivých trestných činů do skupin podle druhu kriminality. Tato nejednotnost do určité míry znesnadňuje možnosti jejich vzájemné komparace.²⁷

3.2. Policejní statistiky

Nejčastěji užívanými prameny jsou policejní statistiky, které podávají nej přesnější a nejúplnější obraz o rozsahu kriminality. Tyto policejní statis-

²⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 140

tiky vykazují kriminalitu zjištěnou, tzn. takovou kriminalitu, která je policií registrována jako trestný čin bez ohledu na to, zda byl zjištěn pachatel, či nikoliv.²⁸ „Při zpracovávání údajů o registrovaných trestných činech je nutné vzít v úvahu, že se v českých policejních statistikách při evidenci vychází z počtu spáchaných skutků, kdy jeden skutek je evidován jako jeden trestný čin, což platí zejména v případech pokračujících trestných činů, či v případech jednočinného souběhu, u kterého je evidován pouze nejzávažnější ze sbíhajících se trestných činů“.²⁹

Policejní statistiky obsahují mj. informace o objasněných trestných činech. Zaznamenávají se v nich také údaje o stíhaných a vyšetřovaných osobách.

Policejní statistiky používají ve srovnání se statistikami Ministerstva spravedlnosti odlišné třídění jednotlivých druhů kriminality. Používána je „tzv. takticko-statistická klasifikace, která se v některých případech odlišuje od jejich označení ve zvláštní části trestního zákona“.³⁰ To nám umožňuje získávat podrobnější informace o struktuře kriminality, neboť např. vedle celkového počtu krádeží je možné zjistit i počet krádeží kapesních, krádeží motorových vozidel, jízdních kol, věcí z automobilů, vloupáním do rodinných domů, bytů, restaurací atd.

V dnešní době rozvinuté moderní technologie se policejní statistiky zveřejňují pomocí *.pdf nebo *.xls souborů na internetových stránkách ministerstva vnitra jednotlivých komparovaných zemí.

3.3. Statisticky státních zastupitelství a soudů

Na základě statistických údajů státních zastupitelství a soudů jsou zpracovávány statistiky o počtu stíhaných, obžalovaných a pravomocně odsouzených osob. Údaje jsou většinou uváděny na republikové a krajské, popř. spolkové úrovni (Rakouská republika je členěna na 9 spolkových ze-

²⁸ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 140

²⁹ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 141

³⁰ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 56

mí), přičemž vedle úhrnných hodnot celku registrované kriminality zde nalezneme i členění podle jednotlivých hlav a paragrafů zvláštní části trestního zákona. Evidují se též způsoby vyřízení věci a strukturu uložených trestů a ochranných opatření.³¹

Moderní technologie umožňuje zveřejňování statistik o počtu stíhaných, obžalovaných a pravomocně odsouzených osob pomocí *.pdf nebo *.xls souborů na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti jednotlivých komparovaných zemí.

3.4. Statistiky jiných orgánů

Při zkoumání kriminality lze jako doplňkový zdroj informací využít statistiky pomocných orgánů v trestním řízení, institucí zajišťujících výkon trestů a některé další instituce. Jedná se zejména o:

3.4.1. Probační a mediační služby ČR – nalezneme zde především informace o podílech případů vztahujících se k trestné činnosti mládeže, drogám a extremismu a rozložení činnosti Probační a mediační služby podle jednotlivých stádií trestního řízení.³²

3.4.2. Vězeňské služby České, Slovenské a Rakouské republiky – „obsahuje demografické údaje a informace související se zajišťováním vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Uváděny jsou časové řady stavů obviněných a odsouzených, zvláště pak pokud jde o mladistvé a cizí státní příslušníky a co do pohlaví a věkového složení. Současné složení odsouzených je dále vykazováno podle jednotlivých věznic, délky trestu, předchozích odsouzení, typu věznic, druhu a četnosti trestných činů odsouzených“.³³

3.4.3. Ministerstva práce a sociálních věcí ČR – „obsahuje vybrané údaje o dětech, které se dopustily trestné činnosti v souvislosti s činností orgánů sociálně-právní ochrany dětí“.

³¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 57 an.

³² VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 143

³³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 58 an.

3.4.4. **Ministerstva zdravotnictví** – pojímá „*údaje o osobách vykonávajících ochranné léčení ve zdravotnických zařízeních*“.³⁴

3.4.5. **Statistické úřady České, Slovenské a Rakouské republiky** – zahrnuje údaje o počtu obyvatel komparovaných zemí i v jednotlivých krajích, popř. spolkových zemí, včetně rozdělení podle pohlaví a věku.³⁵ Rovněž obsahuje údaje o kriminalitě, včetně grafického zpracování.

³⁴ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 144

³⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 144

4. Stav a struktura kriminality mládeže v roce 2010 v České, Slovenské a Rakouské republice

4.1. Stav kriminality mládeže v komparovaných zemích v roce 2010

4.1.1. Česká republika

Počet trestných činů, resp. činů jinak trestných registrovaných v České republice dosáhl v roce 2010 hodnoty 313 387 (index na 100 000 obyvatel činí 2 975,4). Z toho bylo objasněno celkem 117 685 spáchaných skutků (objasněnost trestné činnosti v roce 2010 tedy činila 37,6 %). Z objasněných trestných činů je mládeži připisováno celkem 6 923 skutků (dětmi mladšími 15 let 1 584 a mladistvými 5 339). Intenzita (úroveň) kriminality je u dětí mladších 15 let taková, že z 10 000 dětí mladších 15 let, se dopustilo činů jinak trestných přibližně 11 z nich (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 10,4). U mladistvých je intenzita kriminality na 10 000 mladistvých podstatně vyšší. Mladiství spáchali přibližně 163 provinění (index na 10 000 mladistvých činí 163,0).

Stav kriminality dětí mladších patnácti let a mladistvých v jednotlivých vyšších územních samosprávných celcích je uveden podrobněji v tabulce č. 1.

4.1.2. Slovenská republika

Ve Slovenské republice byl v roce 2010 celkový počet registrovaných trestných činů, resp. činů jinak trestných ve výši 95 254 (index na 100 000 obyvatel 1 752,5). Objasněno bylo v tomto rozhodném období celkem 46 725 spáchaných skutků (tedy objasněnost trestné činnosti v roce 2010 činila 49,1 %). Z objasněných trestných činů je mládeži přisuzováno celkem 5 387 skutků (dětmi mladšími 14 let 1 105 a mladistvými 4 282). Intenzita (úroveň) kriminality u dětí mladších 14 let ukazuje, že z 10 000 dětí mladších 14 let, se dopustilo činů jinak trestných přibližně 15 dětí mladších 14 let (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 14,3). Mladiství,

obdobně jako v České republice, spáchali, oproti dětem mladším 14 let mnohem více trestných činů, a to konkrétně 215 trestných činů na 10 000 mladistvých (index na 10 000 mladistvých činů 215,0).

Údaje registrované v kriminálních statistikách slovenských krajů udávají pro maloleté pachatele (děti mladší 14 let) počet skutků ve výši 1 092 a pro mladistvé ve výši 4 166. Zatímco celková statistika kriminality,

Tabulka č. 1

**Počet dětí mladších 15 let a mladistvých v jednotlivých krajích
České republiky v roce 2010
(včetně rozsahu a intenzity činů jinak trestných, resp. provinění)**

Jednotlivé kraje	Počet dětí	Počet skutků	Index (10 000)	Počet mladistvých	Počet skutků	Index (10 000)
Hlavní město Praha	161 294	115	7,1	29 526	270	91,4
Středočeský	196 707	114	5,8	38 631	467	120,9
Jihočeský	92 715	129	13,9	20 623	335	162,4
Plzeňský	80 836	81	10,0	17 489	211	120,6
Karlovarský	45 116	62	13,7	10 115	212	209,6
Ústecký	128 212	180	14,0	27 908	659	236,1
Liberecký	66 347	67	10,1	14 104	244	173,0
Královéhradecký	80 624	94	11,7	17 615	367	208,3
Pardubický	76 015	41	5,4	16 954	171	100,9
Vysočina	74 698	95	12,7	17 769	236	132,8
Jihomoravský	162 565	152	9,4	35 821	564	157,4
Olomoucký	91 795	129	14,1	20 649	359	173,9
Zlínský	82 751	64	7,7	19 106	249	130,3
Moravskoslezský	178 467	261	14,6	41 238	995	241,3
<i>Celkem</i>	<i>1 518 142</i>	<i>1 584</i>	<i>10,4</i>	<i>327 548</i>	<i>5 339</i>	<i>163,0</i>

Pramen: Český statistický úřad (věkové složení obyvatelstva ČR k 31.12.2010) a Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

uvádí pro maloleté pachatele 1 105 činů jinak trestných a pro mladistvé 4 282 trestných činů. Tento rozdíl je dán tím, že statistika kriminality pro jednotlivé slovenské kraje uvádí samostatně údaje pro železniční policii, sbor vězeňské a justiční stráže, vojenskou policii a celní ředitelství. Údaje železniční policie vykazují 12 skutků připisovaných maloletému pachateli a 114 skutků mladistvému pachateli. Celní ředitelství a sbor vězeňské a justiční stráže uvádí shodně po jednom skutku, které jsou připisovány mladistvým pachatelům.

Stav kriminality dětí mladších čtrnácti let a mladistvých v jednotlivých vyšších územních samosprávných celcích je uveden podrobněji v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2

**Počet dětí mladších 14 let (maloletých pachatelů) a mladistvých
v jednotlivých krajích Slovenské republiky v roce 2010
(včetně rozsahu a intenzity činů jinak trestných, resp. trestných činů)**

Jednotlivé kraje	Počet dětí	Počet skutků	Index (10 000)	Počet mladistvých	Počet skutků	Index (10 000)
Bratislavský	79 353	32	4,0	22 178	241	108,7
Trnavský	72 078	66	9,2	25 367	321	126,5
Trenčiansky	73 946	26	3,5	27 302	284	104,0
Nitriansky	88 221	129	14,6	31 438	449	142,8
Žilinský	103 088	64	6,2	36 483	506	138,7
Banskobystrický	88 950	242	27,2	30 426	668	219,5
Prešovský	137 746	224	16,3	46 849	784	167,3
Košický	127 099	310	24,4	39 076	913	233,6
Celkem	770 481	1 105	14,3	259 119	4 282	165,3

Pramen: Štatistický úrad Slovenskej republiky (věkové složení obyvatelstva SK k 31.12.2010) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

4.1.3. Rakouská republika

V Rakouské republice dosáhl celkový počet registrovaných trestných činů, resp. činů jinak trestných v roce 2010 hodnoty 535 745 (index na 100 000 obyvatel 6 387,2). Orgánům činným v trestním řízení se v tomto rozhodném období podařilo objasnit celkem 239 954 spáchaných skutků (objasněnost trestné činnosti v roce 2010 tedy činila 44,8 %). Z objasněných trestných činů je mládeži přičítáno celkem 35 783 skutků (dětmi mladšími 14 let 6 477 a mladistvými 29 306). Intenzita (úroveň) kriminality dosahuje u dětí mladších 14 let takové úrovně, že z 10 000 dětí mladších 14 let, se dopustilo činů jinak trestných přibližně 57 z nich (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 56,5). U mladistvých je celkem logické,

Tabulka č. 3

Počet dětí mladších 14 let a mladistvých v jednotlivých spolkových zemích Rakouské republiky v roce 2010
(včetně rozsahu a intenzity činů jinak trestných, resp. trestných činů)

Spolkové země	Počet dětí	Počet skutků	Index (10 000)	Počet mladistvých	Počet skutků	Index (10 000)
Burgenland	35 138	75	21,3	12 150	521	428,8
Korutany	72 624	443	61,0	26 211	2 192	836,3
Dolní Rakousko	221 524	813	36,7	76 891	4 276	556,1
Horní Rakousko	202 311	1 013	50,1	71 368	4 790	671,2
Salcbursko	75 615	410	54,2	25 607	1 868	729,5
Štýrsko	153 720	912	59,3	53 965	3 703	686,2
Tyrolsko	100 679	780	77,5	34 886	3 196	916,1
Vorarlbersko	57 669	408	70,7	19 505	2 023	1 037,2
Vídeň	226 957	1 623	71,5	66 193	6 737	1017,6
<i>Celkem</i>	<i>1 146 237</i>	<i>6 477</i>	<i>56,5</i>	<i>386 776</i>	<i>29 306</i>	<i>757,7</i>

Pramen: Rakouský statistický úřad (průměrné věkové složení obyvatelstva Rakouských zemí v roce 2010) a Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

že kriminalita dosahuje vyšších hodnot. Přesněji řečeno, z 10 000 mladistvých spáchalo trestný čin 758 z nich (index na 10 000 mladistvých činí 757,7).

Stav kriminality dětí mladších 14 let a mladistvých v jednotlivých spolkových zemích je uveden podrobněji v tabulce č. 3.

Tabulka č. 4

**Úroveň kriminality dětí mladších 15 (14) let a mladistvých v roce 2010
jednotlivých komparovaných zemí
(včetně celkové kriminality a procentuální objasněnosti)**

	Česká republika	Slovenská republika	Rakouská republika
Celková úroveň kriminality <i>(Index na 100 000 obyvatel)</i>	2 975,4	1 752,5	6 387,2
Objasněnost	37,6 %	49,1 %	44,8 %
Úroveň kriminality dětí mladších 15 let (14 let) <i>(Index na 10 000 stejné věkové kate- gorie)</i>	10,4	14,3	56,5
Úroveň kriminality mladistvých <i>(Index na 10 000 stejné věkové kate- gorie)</i>	163,0	165,3	757,7

Pramen: Český statistický úřad (věkové složení obyvatelstva ČR k 31.12.2010) a Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010); Štatistický úrad Slovenskej republiky (věkové složení obyvatelstva SK k 31.12.2010) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010); Rakouský statistický úřad (průměrné věkové složení obyvatelstva Rakouských zemí v roce 2010); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

4.1.4. Komparace stavu kriminality mládeže v roce 2010

Při pohledu na údaje uvedené v tabulce č. 4 by bylo možné snadno dospět k nepřesnému závěru, že nejvyšší úroveň kriminality je v současnosti registrována v Rakouské republice. Nicméně existuje řada faktorů, které ovlivňují statistické údaje, a tím hlavním v tomto případě je

kriminalizace určitého jednání, které není v jiném komparovaném státě trestním činem, ale například pouze přestupkem. Jak již bylo uvedeno v úvodu, v každé zemi existuje rozličná míra regulace společenských vztahů.³⁶ Dalším významným faktorem, který ovlivňuje statistické údaje, je způsob jakým jednotlivé instituce zpracovávají získané údaje, tím je myšlena, již dříve uvedená nejednotnost při zařazování jednotlivých trestných činů do skupin podle druhu kriminality.³⁷

Proto, abychom mohli dospět k závěrům, které by bylo možné považovat za stav, který se alespoň reálně blíží skutečnosti, bude nutné porovnat vybrané trestné činy, které mají v komparovaných státech stejnou skutkovou podstatu, jako např. loupež, krádež vloupáním, atd. Naopak u trestného činu ublížení na zdraví či krádež prostá je vidět jakým způsobem jsou statistické údaje ovlivňovány, neboť u trestního činu ublížení na zdraví jsou v Rakouské republice k tomuto trestnému činu přiřazovány veškerá ublížení na zdraví, zatímco v České a Slovenské republice se jedná pouze o ÚMYSLNÉ ublížení na zdraví, a u trestného činu krádeže prosté není jednotná hranice škody, která určuje, kdy se jedná o přestupek, a kdy již o trestný čin.

V jednotlivých státech je základní skutková podstata vymezena následujícím způsobem:

LOUPEŽ

- v České republice: „*Kdo proti jinému užije násilí nebo pobuřky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán...*“, (ust. § 173 Trestního zákoníku);
- ve Slovenské republice: „*Kto proti inému použije násilie alebo brožbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, potrestá...*“, (ust. § 188 Slovenského trestního zákona);

³⁶ KAISER, G. *Kriminologie*. 3. Auflage. Heidelberg : C. F. Müller Verlag, 1996, s. 438 (citováno podle NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 74 an.)

³⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 140

- v Rakouské republice: „*Wer mit Gewalt gegen eine Person oder durch Drohung mit gegenwärtiger Gefahr für Leib oder Leben (§ 89) einem anderen eine fremde bewegliche Sache mit dem Vorsatz wegnimmt oder abnötigt, durch deren Zueignung sich oder einen Dritten unrechtmäßig zu bereichern, ist...*“ (Kdo užitím násilí proti osobě nebo hrozbu bezprostředního ohrožení života nebo zdraví (§ 89), jinému odejme cizí movitou věc, jejímž přisvojením sleduje neoprávněné obohacení sebe, nebo třetí osoby, je...), (ust. § 142 Strafgesetzbuch);

UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ

- v České republice: „*Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán...*“, (ust. § 146 Trestního zákoníku);
- ve Slovenské republice: „*Kto inému úmyselne ublíži na zdraví, potrestá...*“ (ust. § 156 Slovenského trestního zákona);
- v Rakouské republice: „*Wer einen anderen am Körper verletzt oder an der Gesundheit schädigt, ist...*“ (Kdo jinému ublíží na těle nebo na zdraví, bude potrestán...), (ust. § 83 Strafgesetzbuch).

4.1.4.1. Děti mladší 15 let (resp. 14 let)

Kriminalita dětí mladších 15 let (resp. 14 let) dosahuje u činu jinak trestného loupeže ve všech komparovaných státech podobné úrovně, tzn. že se z 10 000 dětí mladších 15 let (resp. 14 let) dopustilo činu jinak trestného pouze 1 dítě mladší 15 let (resp. 14 let). Při pohledu na číselné vyjádření indexu se nejvyšší index kriminality nachází v České republice, kde dosáhl hodnoty 0,8. V Rakouské republice je registrován index 0,6 a nejnížší index byl zaznamenán ve Slovenské republice, kde dosáhl 0,5.

Rovněž u činu jinak trestného krádeže vloupáním, není úroveň kriminality v jednotlivých státech výrazným způsobem odlišná. V České a Slovenské republice se činu jinak trestného krádeže vloupáním dopustily z 10 000 dětí mladších 15 let (resp. 14 let) 3 z nich. V Rakouské republice je to jen o jednoho pachatele více. Nejnížší index byl v České republice ve

výši 2,1, zatímco nejvyšší index byl zaznamenán v Rakouské republice a činil 3,2.

U dalších činů jinak trestných ublížení na zdraví a krádež prostá lze pozorovat výrazné ovlivnění statistických údajů díky shora uvedených faktorům (rozdílná kriminalizace jednání, nejednotné zpracovávání údajů). Rovněž nelze opomenout ani skutečnosti, že je v komparovaných zemích rozdílná hranice trestní odpovědnosti či hranice škody mezi přestupkem a činem jinak trestným.

V České a Slovenské republice je úroveň činu jinak trestného ublížení na zdraví téměř identická, neboť v České republice činí index 0,6 a ve Slovenské republice pouze o desetinu méně. V Rakouské republice je úroveň tohoto činu jinak trestného výrazně vyšší, neboť zde se na 10 000 dětí mladších 14 let dopustilo, činu jinak trestného ublížení na zdraví, 12 z nich.

Největší rozdíly v úrovni kriminality, lze pozorovat u činu jinak trestného krádeže prosté, kde nejvyšší úroveň je registrována v Rakouské republice (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 13,8), zatímco ve Slovenské republice dosahuje index na 10 000 dětí mladších 14 let 5,5, což je o více než polovinu méně než v Rakouské republice a v České republice se činu jinak trestného krádeže prosté dopustily pouze 3 děti mladší 15 let z 10 000 dětí mladších 15 let (index na 10 000 dětí mladších 15 let je 2,2).

Úroveň vybraných činů jinak trestných dětí mladších 15 let (resp. 14 let) je podrobněji uvedena v tabulce č. 5 a na mapě č. 1.

4.1.4.2. Mladiství

U mladistvých úroveň trestného činu (provinění) loupeže nedosahuje velkých rozdílů, přesněji řečeno v jednotlivých komparovaných zemích se trestného činu (provinění) loupeže dopustilo z 10 000 mladistvých, v České republice 10 mladistvých, ve Slovenské republice 8 mladistvých a v Rakouské republice 15 mladistvých.

Dalo by si říct, že poměr úrovně trestného činu (provinění) loupeže mezi některými státy zůstává zachován i u trestného činu (provinění) krádeže vloupáním, neboť ve Slovenské republice dosahuje úroveň kriminality o polovinu menších hodnot než v Rakouské republice. V České republice dosahuje úroveň provinění krádeže vloupáním nejnižších hodnot, neboť se zde tohoto provinění dopustilo z 10 000 mladistvých 39 z nich.

U trestného činu (provinění) ublížení na zdraví je vidět výrazný rozdíl v úrovni tohoto trestného činu (provinění), který souvisí s velkou pravděpodobností s již dříve zmíněnými faktory, které ovlivňují statistické údaje. Tedy ve Slovenské republice se tohoto trestného činu (provinění) dopustilo 8 mladistvých z 10 000 mladistvých, v České republice to bylo ještě o dva mladistvé více. Nicméně v obou případech se jednalo o pouhou desetinu v porovnání s úrovní v Rakouské republice, kde se tohoto trestného činu dopustilo z 10 000 mladistvých 108 z nich.

Tabulka č. 5

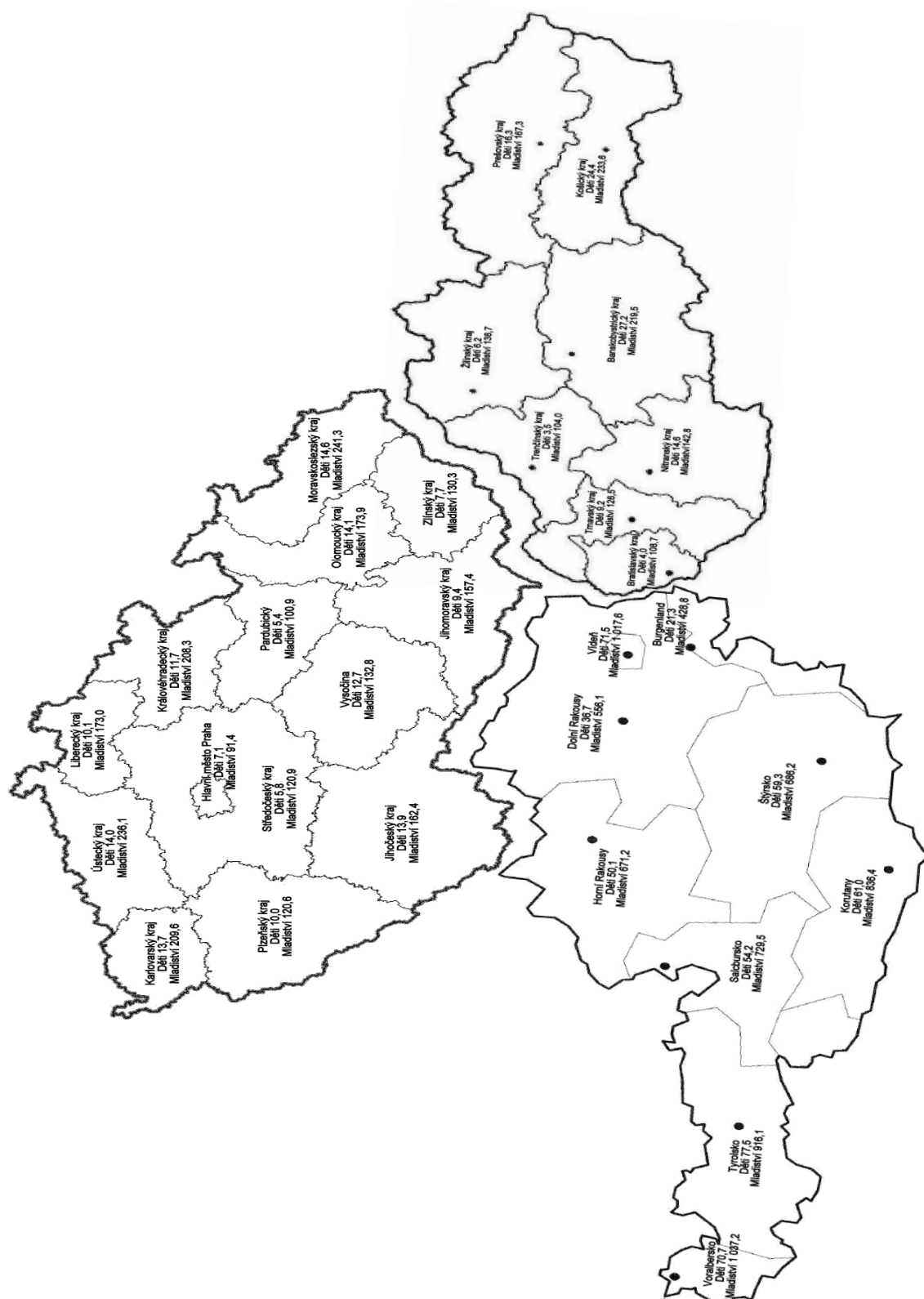
Úroveň vybraných činů jinak trestných dětí mladších 15 (14) let a trestných činů, resp. provinění mladistvých v roce 2010 jednotlivých komparovaných zemí

Úroveň trestného činu	Česká republika		Slovenská republika		Rakouská republika	
	Děti	Mladistvý	Děti	Mladistvý	Děti	Mladistvý
Loupež	0,8	9,5	0,5	7,2	0,6	14,3
Ublížení na zdraví	0,6	9,2	0,5	7,1	11,9	107,3
Krádež prostá	2,2	46,9	5,5	56,0	13,8	124,7
Krádež vloupáním	2,1	39,0	2,5	40,6	3,2	93,0

Pramen: Český statistický úřad (věkové složení obyvatelstva ČR k 31.12.2010) a Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010); Štatistický úrad Slovenskej republiky (věkové složení obyvatelstva SK k 31.12.2010) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010); Rakouský statistický úřad (průměrné věkové složení obyvatelstva Rakouských zemí v roce 2010); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Mapa č. 1

Úroveň kriminality v komparovaných zemích

Pramen: Slepá mapa České republiky (<http://www.zemepis.com/smkraje.php>), Slovenské republiky (<http://zemepisar.webnode.sk/album/obrysove-slepe-mapy/slovensko-kraje-jpg/>) a Rakouské republiky (http://www.jaroska.cz/elearning/geografie/str_evr.html)

Trestný čin (provinění) krádež prostá dosáhl nejvyšší intenzity v Rakouské republice (index na 10 000 mladistvých činů 124,7), naopak nejnižší hodnota byla zaznamenána v České republice, kde index na 10 000 mladistvých činů 46,9. Úroveň vybraných trestných činů (provinění) mladistvých je podrobněji uvedena v tabulce č. 5 a na mapě č. 1.

4.2. Struktura kriminality mládeže v komparovaných zemích v roce 2010

4.2.1. Obecně

Specifické rysy struktury kriminality mládeže budou nejlépe patrné při komparaci se strukturou kriminality dospělých pachatelů. Srovnávat můžeme ovšem pouze strukturu objasněné kriminality, protože u kriminality, ač registrované, zato neobjasněné, nemáme potřebné poznatky.³⁸

Lze přepokládat, že počet spáchaných trestných činů (provinění), resp. činů jinak trestných je podstatně větší, neboť kriminalita mládeže se vyznačuje vysokou mírou latentnosti. „Na základě výzkumů mladistvých pachatelů, tzv. *selfreportů*, prováděných např. v USA, je odhadováno, že kriminalita mezi mládeží je 4-10krát větší, než je zaznamenáno v oficiálních statistikách“.³⁹ Toto potvrzují i „výsledky Výzkumu školní mládeže v Plzni z roku 1999, jehož respondenty byli žáci devátých tříd základních škol a kvart víceletých gymnázií, tedy mládež zpravidla ve věku 15 let. Podle údajů poskytnutých respondenty se téměř 1/3 z nich již někdy dopustila krádeže v obchodě, téměř 1/4 zranila druhého ubožením a přes 10 % se dopustilo vandalismu ve formě, např. rozbíjení oken či telefonních budek“.⁴⁰

³⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 455

³⁹ REGOLI, R. M., HEWITT, J. D. *Delinquency in Society a Child-centered Approach*. New York : McGrawHill. Inc., 1991, s 36 an. (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 324)

⁴⁰ Zkušenosť žáků a studentů s násilím v Plzni – vybrané výsledky Výzkumu školní mládeže 1999, Právnická fakulta ZČU v Plzni, katedra trestního práva, 2000, nepublikováno (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 325)

4.2.2. Česká republika

Nejvýraznější rozdíl mezi strukturou kriminality dospělých a strukturou kriminality osob mladších 18 let lze pozorovat ve velikosti podílů majetkové kriminality (u dospělých činí 30,6 %; u dětí mladších 15 let 47,2 %; u mladistvých 56,8 %).⁴¹ U kategorií dětí mladších 15 let a mladistvých tedy jednoznačně převažují majetková provinění, eventuelně činy jinak trestné (viz tabulka č. 6 a graf č. 1), a to zejména krádeže, a naopak závažné formy kriminality, jako je např. vražda či znásilnění, se mezi touto věkovou kategorií vyskytují zřídka.

4.2.2.1. Děti mladší 15 let

V roce 2010 je dětem mladším 15 let celkem připisováno 128 loupeží. Největší počet loupeží spáchaných dětmi je registrován v Moravskoslezském kraji, kde jich bylo během tohoto období spácháno celkem 33, to znamená, že zde byla dětmi spáchána téměř každá čtvrtá loupež, která je dětem v roce 2010 přisuzována. Druhým v pořadí, co do rozsahu kriminality, je kraj Ústecký. Zde se děti dopustily celkem 19 loupeží. Jak již bylo vyloženo výše, hodnoty zde uvedené neznamenalí, že by tyto kraje byly zatíženy kriminalitou dětí mladších 15 let nejvíce ze všech krajů. Ukazují pouze absolutní počet registrovaných a objasněných loupeží aniž by braly v potaz počet dětí mladších 15 let v jednotlivých krajích. Nejpřesnější obraz tedy podává intenzita (úroveň) kriminality, která je vyjádřena indexem (koeficientem). Nicméně v daném případě (činu jinak trestnému loupeže) odpovídá úroveň kriminality i rozsahu spáchaných činů jinak trestných. Neboť nejvyšší úroveň kriminality je zaznamenána v Moravskoslezském kraji (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 1,8) který je následován Ústeckým krajem (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 1,5).

⁴¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 455 an.

Tabulka č. 6

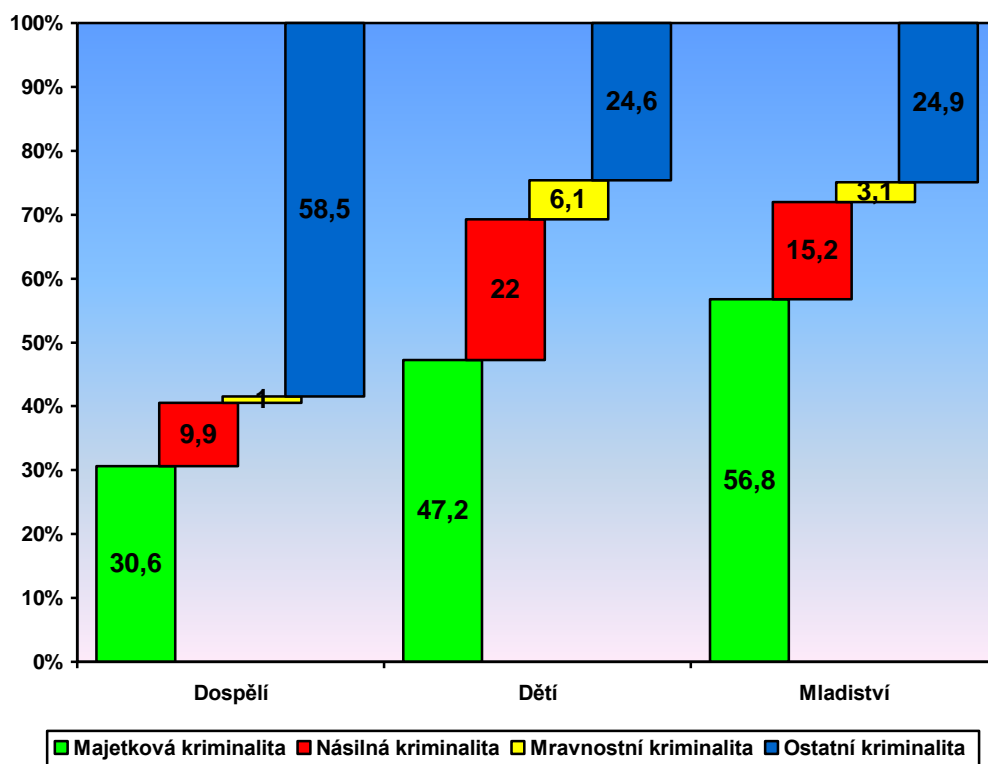
**Struktura objasněné kriminality dospělých, mladistvých a dětí
v České republice v roce 2010**

	Počet objasněných skutků					
	Dospělí		Děti		Mladiství	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Majetková kriminalita	33 884	30,6	748	47,2	3 033	56,8
Násilná kriminalita	11 011	9,9	349	22,0	810	15,2
Mravnostní kriminalita	1 091	1,0	97	6,1	166	3,1
Ostatní/zbývající kriminalita	64 776	58,5	390	24,6	1 330	24,9
Celkem	110 762	100,0	1 584	100,0	5 339	100,0

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

Graf č. 1

**Podíl dospělých, mladistvých a dětí na celkově objasněné kriminalitě
v roce 2010**

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

Kraj Moravskoslezský dominuje i v počtu úmyslných ublížení na zdraví spáchaných dětmi. Z celkového počtu 96 spáchaných skutků jich bylo v tomto kraji spácháno 20 (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 1,1). Avšak úroveň kriminality byla nejvyšší v Karlovarském kraji, kde index na 10 000 dětí mladších 15 let dosahuje úrovně 2,0.

Činu jinak trestného výtržnictví bylo registrováno mezi dětmi mladšími 15 let nejvíce v kraji Královéhradeckém (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 1,6) a Karlovarském (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí rovněž 1,6). Jak kraj Královéhradecký, tak kraj Karlovarský zachovávají toto pořadí i u úrovně kriminality.

Kraj Moravskoslezský dominuje i ve statistikách v počtu registrovaných krádeží, ať již prostých, nebo spáchaných vloupáním. Oproti předcházejícím obdobím, např. v roce 2007 bylo v Moravskoslezském kraji spácháno 30,8 % prostých krádeží (246 registrovaných skutků) a 23,4 % krádeží spáchaných vloupáním (123 registrovaných skutků), z celkového počtu, kterého se dopustily děti mladší 15 let na území České republiky, již jeho dominance není tak výrazná. Nicméně svoji vedoucí pozici si zachovává i v roce 2010. Dětem mladší 15 let je tedy připisováno 56 prostých krádeží a 62 krádeží spáchaných vloupáním. V rozsahu prostých krádeží i krádeží spáchaných vloupáním je kraj Moravskoslezský následován krajem Jihomoravským, kdy počet prostých krádeží dosahuje hodnoty 48 činů jinak trestných (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 3,0) a u krádeží spáchaných vloupáním dosahuje hodnoty 39 činů jinak trestných (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 2,4). Přestože v kraji Moravskoslezském žije, po Středočeském kraji, nejvíce dětí mladších 15 let z celé České republiky (viz tabulka č. 1), jedná se přesto i o kraj s nejvyšší úrovní kriminality. Úroveň kriminality, vyjádřena indexem na 10 000 dětí mladších 15 let je tedy u prostých krádeží 3,1 a u krádeží spáchaných vloupáním 3,5.

Další podrobnosti o úrovni kriminality dětí mladších 15 let v jednotlivých krajích u vybraných činů jinak trestných jsou uvedeny v tabulce č. 7

(hodnoty uvedené v závorkách ukazují rozsah vybraných činů jinak trestných u dětí mladších 15 let v jednotlivých krajích).

4.2.2.2. Mladiství

Obdobně jako u kategorie dětí mladších 15 let, tak i u kategorie mladistvých je rozsah kriminality v počtu spáchaných provinění loupeže nejvyšší v Moravskoslezském kraji, kde bylo z celkového počtu 311 provinění, které jsou připisovány mladistvým za rok 2010 na území České republiky, spácháno celkem 69 provinění loupeže (index na 10 000 mladistvých dosahuje úrovně 16,7). Druhý v počtu spáchaných provinění je kraj Ústecký, kde bylo spácháno 46 loupeží (index na 10 000 mladistvých činí 16,5). Na opačném konci, v počtu spáchaných loupeží, se nachází Zlínský kraj, kde bylo spácháno pouze 5 loupeží (index na 10 000 mladistvých dosahuje hodnoty 2,6)

V počtu registrovaných úmyslných ublížení na zdraví je opět nejvyšší počet registrován v Moravskoslezském kraji (index na 10 000 mladistvých dosahuje 17,9). Druhým v pořadí je pro někoho možná překvapivě Jihočeský kraj, kde je mladistvých připisováno 29 provinění (index na 10 000 mladistvých činí 14,1). Nejvyšší úroveň kriminality je evidována v kraji Moravskoslezském a Libereckém (index na 10 000 mladistvých v Libereckém kraji činí 14,9).

Provinění výtržnictví se mladiství dopouštěli nejčastěji v kraji Jihomoravském. Zde bylo evidováno celkem 19 skutků (index na 10 000 mladistvých činí 5,3). Kraj Jihomoravský je těsně následován krajem Středočeským, s počtem 18 spáchaných skutků (index na 10 000 mladistvých dosahuje 4,7). Nejvyšší intenzita kriminality u provinění výtržnictví se ale nachází v kraji Karlovarském (index na 10 000 mladistvých činí 9,9).

Kraj Moravskoslezský vyniká i v počtu spáchaných krádeží. Podíl na celkově objasněných prostých krádežích přičítaných mladistvým v České republice v roce 2010 zde činí 17,1 % a u krádeží spáchaných vloupáním

18,1 %. Konkrétně se tedy mladiství v tomto kraji dopustili 263 prostých krádeží (index na 10 000 mladistvých činí 63,8) a 231 krádeží spáchaných vloupáním (index na 10 000 mladistvých dosahuje úrovně 56,0). Následován je krajem Ústeckým, s počtem 205 objasněných prostých krádeží (index na 10 000 mladistvých dosahuje hodnoty 73,5) a 153 krádeží spáchaných vloupáním (index na 10 000 mladistvých činí 54,8). Jak je výše patrné, index u prostých krádeží v Ústeckém kraji dosahuje hodnoty 73,5 což je nejvyšší úroveň kriminality ze všech krajů v České republice. O něco nižší je úroveň kriminality u Královéhradeckého kraje, který je druhým v pořadí (index na 10 000 mladistvých dosahuje úrovně 68,7), nicméně v případě provinění krádeže vloupáním dosahuje index s hodnotou 73,8 nejvyšší intenzity. Druhým v pořadí je kraj Karlovarský (index na 10 000 mladistvých činí 62,3 %).

Další podrobnosti o úrovni kriminality mladistvých v jednotlivých krajích u vybraných proviněních jsou uvedeny v tabulce č. 8 (hodnoty uvedené v závorkách ukazují rozsah vybraných proviněních u mladistvých v jednotlivých krajích).

4.2.2.1. Rozdíl ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 15 let a mladistvými

Z hlediska pohlaví mládeže lze říci, že existují velké rozdíly mezi rozsahem kriminality dívek a chlapců.⁴² Dívky se na rozdíl od chlapců nedopouštějí trestné činnosti příliš často, např. v letech 2000 – 2009 se pohyboval podíl dívek u obžalovaných mladistvých v průměru okolo 7,4 %. Během tohoto sledovaného období lze pozorovat nejvyšší podíl v letech 2001 a 2004, kdy podíl dívek dosahuje hodnoty 8,1 %. Naopak nejnižší podíl dívek byl zaznamenán v roce 2008, kdy dosáhl hodnoty 5,9 %. Další podrobnosti jsou obsaženy v tabulce č. 9 (data obžalovaných dívek a

⁴² VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 325

Tabulka č. 7

**Intenzita a rozsah kriminality dětí mladších 15 let v jednotlivých krajích
u vybraných činů jinak trestných v roce 2010**

	Loupež	Úmyslné ublížení na zdraví	Výtržnictví	Krádež prostá	Krádež vloupáním
Hlavní město Praha	0,8 (13)	0,7 (11)	0,3 (5)	2,4 (38)	0,5 (8)
Středočeský kraj	0,3 (6)	0,2 (4)	0,2 (4)	1,1 (22)	1,2 (24)
Jihočeský kraj	0,9 (8)	0,8 (7)	0,6 (6)	2,3 (21)	3,3 (31)
Plzeňský kraj	0,4 (3)	0,2 (2)	0,4 (3)	1,7 (14)	1,9 (15)
Karlovarský kraj	1,3 (6)	2,0 (9)	1,6 (7)	2,2 (10)	1,3 (6)
Ústecký kraj	1,5 (19)	1,0 (13)	0,2 (3)	2,3 (30)	2,9 (37)
Liberecký kraj	0,3 (2)	0,8 (5)	0,2 (1)	2,9 (19)	2,3 (15)
Královéhradecký kraj	0,4 (3)	0,1 (1)	1,6 (13)	2,6 (21)	1,7 (14)
Pardubický kraj	0,4 (3)	0,0 (0)	0,1 (1)	0,8 (6)	1,4 (11)
Vysočina	1,1 (8)	0,5 (4)	0,1 (1)	2,1 (16)	2,8 (21)
Jihomoravský kraj	0,7 (11)	0,5 (8)	0,2 (3)	3,0 (48)	2,4 (39)
Olomoucký kraj	1,1 (10)	1,1 (10)	0,4 (4)	2,1 (19)	2,9 (27)
Zlínský kraj	0,4 (3)	0,2 (2)	0,2 (2)	1,7 (14)	1,1 (9)
Moravskoslezský kraj	1,8 (33)	1,1 (20)	0,2 (4)	3,1 (56)	3,5 (62)

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

Tabulka č. 8

**Intenzita a rozsah kriminality mladistvých v jednotlivých krajích
u vybraných provinění v roce 2010**

	Loupež	Úmyslné ublížení na zdraví	Výtržnictví	Krádež prostá	Krádež vloupáním
Hlavní město Praha	11,2 (33)	6,1 (18)	2,7 (8)	28,1 (83)	5,8 (17)
Středočeský kraj	6,5 (25)	3,6 (14)	4,7 (18)	31,1 (120)	37,5 (145)
Jihočeský kraj	6,3 (13)	14,1 (29)	6,8 (14)	47,5 (98)	36,4 (75)
Plzeňský kraj	6,3 (11)	4,6 (8)	1,7 (3)	30,3 (53)	29,7 (52)
Karlovarský kraj	8,9 (9)	8,9 (9)	9,9 (10)	66,2 (67)	62,3 (63)
Ústecký kraj	16,5 (46)	8,6 (24)	3,6 (10)	73,5 (205)	54,8 (153)
Liberecký kraj	9,9 (14)	14,9 (21)	6,4 (9)	43,3 (61)	34,0 (48)
Královéhradecký kraj	3,4 (6)	12,5 (22)	5,1 (9)	68,7 (121)	73,8 (130)
Pardubický kraj	4,1 (7)	4,1 (7)	6,5 (11)	24,2 (41)	27,1 (46)
Vysočina	6,2 (11)	6,8 (12)	3,9 (7)	28,7 (51)	23,1 (41)
Jihomoravský kraj	10,0 (36)	6,7 (24)	5,3 (19)	55,0 (197)	41,9 (150)
Olomoucký kraj	12,6 (26)	10,7 (22)	5,8 (12)	50,8 (105)	39,7 (82)
Zlínský kraj	2,6 (5)	7,3 (14)	5,8 (11)	37,7 (72)	23,0 (44)
Moravskoslezský kraj	16,7 (69)	17,9 (74)	3,6 (15)	63,8 (263)	56,0 (231)

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

chlapců jsou od roku 2002 v důsledku novely č. 265/2001 Sb. uváděny včetně návrhů na potrestání, které tato novela zavedla).

Pro chlapce dále platí, že se trestné činnosti dopouštějí zpravidla ve skupinách nebo alespoň ve dvojicích. „*Nejedná se většinou o velké organizované party s pevnou hierarchickou strukturou, ale spíše o skupiny vrstevníků, kteří se znají z místa bydliště, školy, internátu či pracoviště nebo na základě společně sdíleného zájmu ve volném čase (restaurace, kluby, víkendové aktivity, apod.)*“.⁴³ „*Studie Cliforda a Myerse*“⁴⁴ uvádí, že ze 6 000 případů krádeží spáchaných chlapci, kteří se dostali před soud, jich bylo 90,4 % spácháno dvěma či více chlapci, přičemž se předpokládá, že krádeže ve skupinách představují ještě vyšší procento, neboť v mnoha případech nebyli všichni chlapci, kteří byli zapojeni do určitého případu, chyceni a neocitli se před soudem“.⁴⁵ Naopak dívky se dopouštějí trestné činnosti - ve srovnání s chlapci - spíše individuálně.⁴⁶

Tabulka č. 9

Podíl obžalovaných dívek a chlapců v letech 2000 – 2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Chlapci	5 787	5 705	5 381	5 554	4 220	3 875	5 040	4 804	6 266	6 036
Dívky	483	502	441	452	370	316	407	351	391	487
Celkem	6 270	6 207	5 822	6 006	4 590	4 191	5 447	5 155	6 657	6 523
Dívky v %	7,7	8,1	7,6	7,5	8,1	7,5	7,5	6,8	5,9	7,5

Pramen: Ministerstvo spravedlnosti ČR (statistické ročenky kriminality 2000-2009)

Rozdíly lze zaznamenat taktéž ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 15 let a mladistvými (viz graf č. 2 a graf č. 3). Mladiství se do-

⁴³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 461 an.

⁴⁴ CLIFORD, R. S., MYERS, E. D. *The Juvenile Delinquent. The Illinois Crime Survey*. Chicago, 1929, s. 662 – 663, cit. z práce THOMSON, W. E., BYNUM, J. E. *Juvenile Delinquency, Classic and Contemporary Readings*. Boston : Allyn and Bacon, 1991, s. 206 (citováno podle KUČTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 271)

⁴⁵ TRACY, P. E., KEMPF-LEONARD, K. *Continuity and Discontinuity in Criminal Careers*. New York, London : Plenum Press, 1996 s. 213 (citováno podle KUČTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 271 an.)

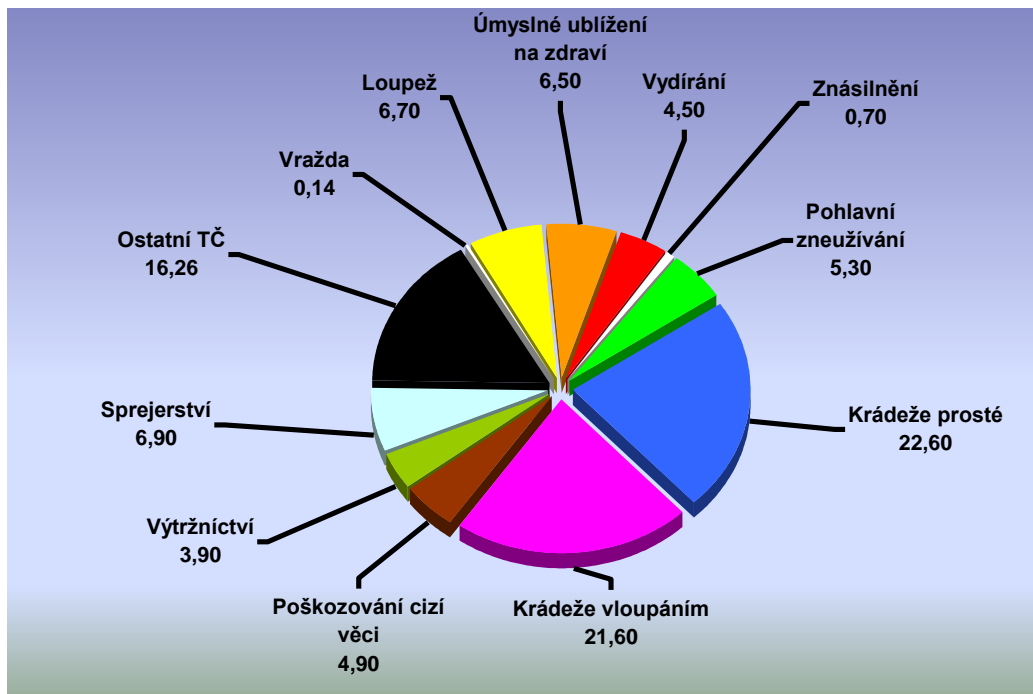
⁴⁶ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 328

pouštějí mnohem častěji závažnějších forem kriminality, např. loupeží, úmyslného ublížení na zdraví, znásilnění, krádeží vloupáním, krádeží motorových vozidel apod. Naopak děti mladší 15 let se ve srovnání s mladistvými podílejí především na omezování a zbavení osobní svobody, zakládání požárů či poškozování a zneužívání záznamů na nosiči informací (jedná se o trestný čin dle ust. § 230 Trestního zákoníku - neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací).

Existují také provinění, resp. činy jinak trestné, které lze označit jako typické právě pro mládež, tzn. u těchto provinění, resp. činů jinak trestných je velká pravděpodobnost, že se jich dopustila osoba mladší 18 let. Například u tzv. sprejerství (jde o trestné činy poškozování cizí věci dle ust. § 228 Trestního zákoníku) bylo v letech 2003 – 2010 okolo 60,0 %

Graf č. 2

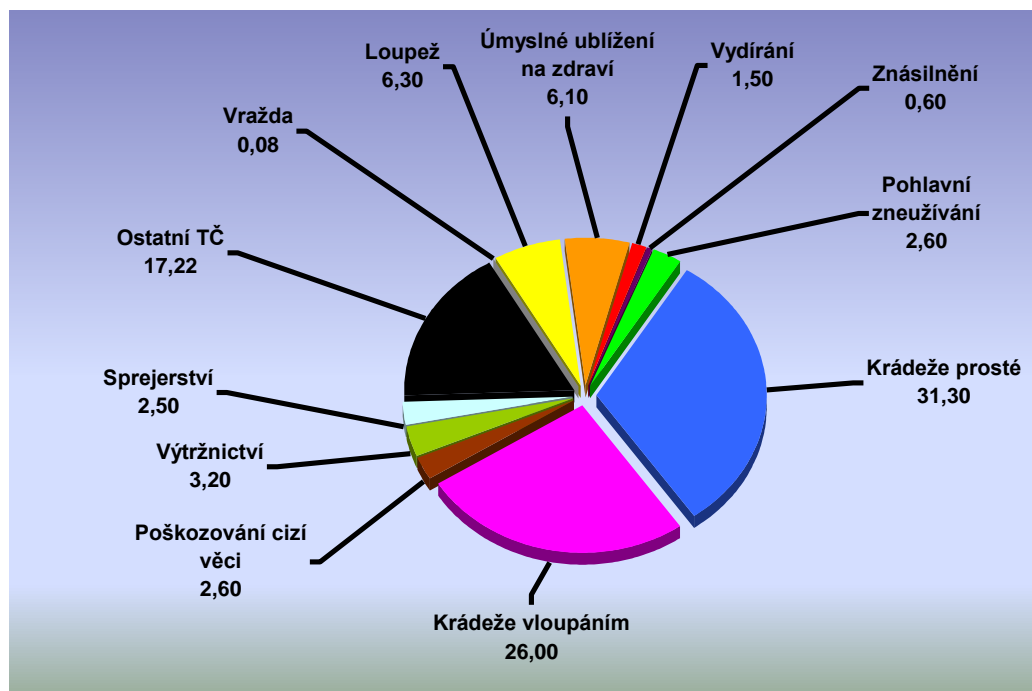
**Struktura objasněných činů jinak trestných spáchaných dětmi
mladšími 15 let v roce 2010**

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

Graf č. 3

Struktura objasněných provinění spáchaných mladistvými v roce 2010

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010)

pachatelů z řad mládeže, přičemž lze předpokládat, že na zbývající části se zřejmě velkou měrou podíleli pachatelé ve věku mladých dospělých.⁴⁷ Dalším proviněním, resp. činem jinak trestným, u kterého lze registrovat vysoký podíl mládeže, je šíření poplašné zprávy dle ust. § 357 Trestního zákoníku (v letech 2003 – 2010 to bylo 39,0 %).

4.2.3. Slovenská republika

Stejně jako v České republice, také ve Slovenské republice lze při komparaci dospělých a mládeže pozorovat rozdíl ve struktuře kriminality. Dominující kategorií kriminality je u mládeže opět majetková kriminalita, kdy u dětí mladších 14 let dosahuje 65,6 % a mladistvých dokonce 66,5 % (viz tabulka č. 10 a graf č. 4).

⁴⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 328

Tabulka č. 10

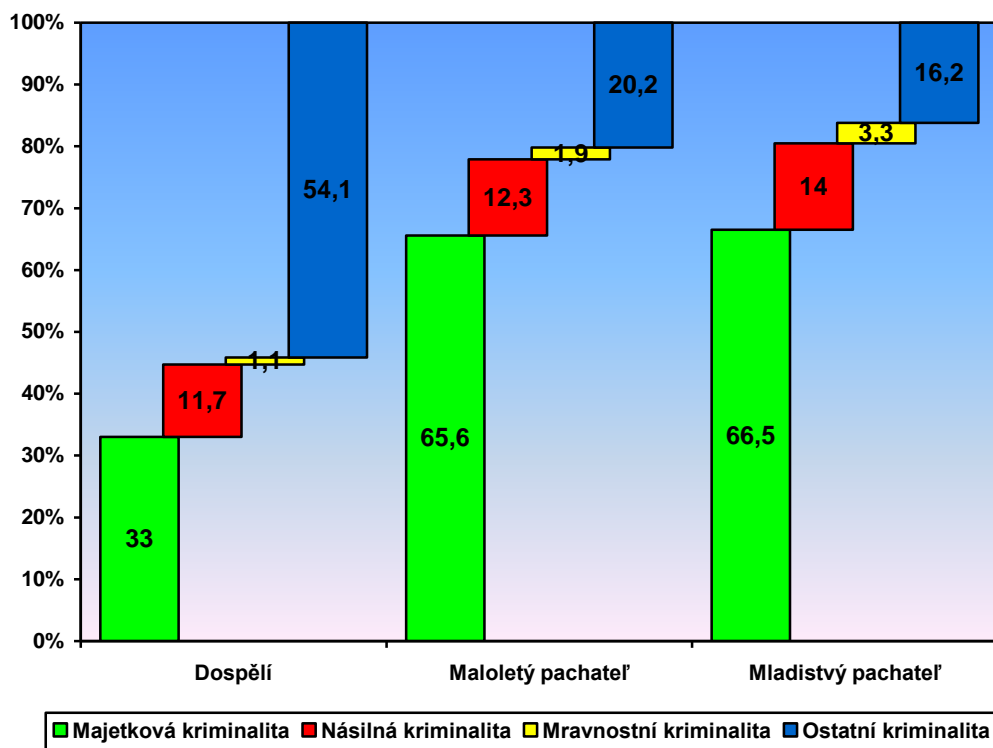
**Struktura objasněné kriminality dospělých, mladistvých a dětí
ve Slovenské republice v roce 2010**

	Počet objasněných skutků					
	Dospělí		Maloletý pachatel' (věk 0 – 13)		Mladistvý pachatel' (věk 14 – 17)	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Majetková kriminalita	15 432	33,0	725	65,6	2 846	66,5
Násilná kriminalita	5 485	11,7	136	12,3	601	14,0
Mravnostní kriminalita	513	1,1	21	1,9	140	3,3
Ostatní kriminalita	25 295	54,1	223	20,2	695	16,2
Celkem	46 725	100,0	1 105	100,0	4 282	100,0

Pramen: Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

Graf č. 4

**Podíl dospělých, mladistvých a dětí na celkové objasněné kriminalitě
v roce 2010**

Pramen: Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

4.2.3.1. Máloletý pachatelé (děti mladší 14 let)

Bez nadsázky lze říci, že obdobně jako v České republice dominuje v intenzitě kriminality u většiny komparovaných činů jinak trestných kraj Moravskoslezský, přísluší ve Slovenské republice tato nepříliš lichotivá statistika kraji Košickému. Tento kraj má nejvyšší úroveň kriminality ve čtyřech z pěti sledovaných oblastí (tzn. nejvyšší úroveň loupeží, ublížení na zdraví, krádeží prostých a krádežích spáchaných vloupáním). Nyní tedy trochu podrobněji k rozsahu a intenzitě kriminality v jednotlivých krajích.

Děti mladší 14 let spáchaly ve Slovenské republice celkem 39 loupeží, z toho jich byla více než 1/3 spáchána v Košickém kraji, tzn. 14 činů jinak trestných (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 1,1). Druhým v tomto případě je kraj Banskobystrický, kde bylo spácháno 9 loupeží (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje 1,0). Naopak v kraji Bratislavském a Žilinském je u této věkové kategorie pouze jeden registrovaný případ činu jinak trestného loupeže.

U úmyslného ublížení na zdraví je registrováno celkem 37 případů a z toho jich opět 14 připadá na kraj Košický (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje hodnoty 1,1). Na druhém místě jsou se stejným počtem 5 zjištěných případů kraje Bratislavský a Nitriansky. Pouze jeden případ byl zaznamenán v kraji Banskobystrickém.

Velice zajímavá statistika je vykázána u činu jinak trestného výtržnictví, neboť z celkového počtu 89 registrovaných případů, je jich 76 připisováno kraji Banskobystrickému (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje úrovně 8,5). Naopak v kraji Košickém není zaznamenán jediný případ tohoto činu jinak trestného. Zůstává tedy otázkou, z jakého důvodu došlo k takovéto statistické anomálii. Jedním ze způsobu vysvětlení může být, že v rámci státního aparátu byla policejním orgánům v Banskobystrickém kraji dána instrukce, aby se na tento typ trestné činnosti zaměřili.

U krádeží, ať již prostých, nebo spáchaných vloupání, je opět nejvyšší rozsah zaznamenaný v Košickém kraji. Z celkového počtu 424 prostých krádeží a 192 krádeží spáchaných vloupáním jich je v tomto kraji připisováno této věkové kategorii 142 prostých krádeží a 61 krádeží spáchaných vloupání. Tato dominance se projevuje nejen u rozsahu kriminality, ale hlavně při úrovni kriminality (index prostých krádeží dosahuje na 10 000 dětí mladších 14 let hodnoty 11,2 a u krádeží spáchaných vloupáním 4,8). Druhým kraje, co do počtu registrovaných prostých krádeží, je kraj Prešovský, kde bylo registrováno 114 případů (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 8,3). Stejná intenzita je zaznamenána i v Banskobystrickém kraji. Zde se opět ukazuje, že rozsah kriminality nemusí nutně znamenat vysokou úroveň kriminality v daném kraji, a naopak. Neboť v Banskobystrickém kraji bylo zaznamenáno o 40 případů méně, než v kraji Prešovském, a přesto je zde úroveň kriminality u dětí mladších 14 let identická. U krádeží spáchaných vloupání jsou velice zajímavé hodnoty zaznamenané v Bratislavském kraji, neboť by se dalo očekávat, že v kraji, kde se nachází metropole Slovenské republiky, bude u této věkové kategorie zaznamenána vysoká četnost, avšak opak je pravdou (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 0,3).

Další podrobnosti o úrovni kriminality dětí mladších 14 let v jednotlivých krajích u vybraných činů jinak trestných jsou uvedeny v tabulce č. 11 (hodnoty uvedené v závorkách ukazují rozsah vybraných činů jinak trestných u dětí mladších 14 let v jednotlivých krajích).

4.2.3.2. Mladistvý pachatel' (mladiství 14-17 let)

U kategorie mladistvých je nejvyšší počet loupeží zaznamenaný v kraji Košickém, z celkového počtu 191 loupeží jich zde bylo registrováno 54 (index na 10 000 mladistvých dosahuje hodnoty 13,8). Nejméně loupeží bylo naopak zaznamenané v kraji Trenčianském (index na 10 000 mladistvých činí 2,9)

Tabulka č. 11

Intenzita a rozsah kriminality dětí mladších 14 let v jednotlivých krajích u vybraných činů jinak trestných v roce 2010

	Loupež	Úmyslné ublížení na zdraví	Výtržnictví	Krádeže prosté	Krádeže vloupáním
Bratislavský	0,1 (1)	0,6 (5)	0,1 (1)	1,1 (9)	0,3 (2)
Trnavský	0,4 (3)	0,3 (2)	0,3 (2)	3,9 (28)	1,4 (10)
Trenčiansky	0,4 (3)	0,4 (3)	0,1 (1)	0,8 (6)	0,7 (5)
Nitriansky	0,2 (2)	0,6 (5)	0,6 (5)	3,6 (32)	1,8 (16)
Žilinský	0,1 (1)	0,4 (4)	0,3 (3)	1,6 (17)	2,1 (22)
Banskobystrický	1,0 (9)	0,1 (1)	8,5 (76)	8,3 (74)	4,3 (38)
Prešovský	0,4 (5)	0,2 (3)	0,1 (1)	8,3 (114)	2,5 (35)
Košický	1,1 (14)	1,1 (14)	0 (0)	11,2 (142)	4,8 (61)

Pramen: Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

Trestného činu úmyslného ublížení na zdraví bylo opět nejvíce zaznamenáno v kraji Košickém (počet registrovaných případů činí 39), avšak úroveň kriminality zde není zdaleka nejvyšší. Ta je zaznamenána v kraji Banskobystrickém (index na 10 000 mladistvých dosahuje 10,5) a v kraji Žilinském (index na 10 000 mladistvých činí 10,1).

Obdobně jako u kategorie dětí mladších 14 let, také u kategorie mladistvých, je nejvyšší počet trestného činu výtržnictví registrován v kraji Banskobystrickém (index na 10 000 mladistvých činí 17,4). Dominance tohoto kraje je u tohoto trestného činu výrazná, zejména z toho důvodu, že druhým krajem, co do intenzity, je kraj Trnavský, kde však index na 10 000 mladistvých dosahuje „pouze“ úrovně 6,7.

Kraj Košický vévodí, obdobně jako u věkové kategorie dětí mladších 14 let, také trestným činům prostých krádeží a krádežím spáchaných vloupáním. V tomto kraji se z 10 000 mladistvých dopustil prosté krádeže každý 84 mladistvý (index na 10 000 mladistvých dosahuje hodnoty 83,2) a u

krádeží spáchaných vloupáním každý 70 mladistvý (index na 10 000 mladistvých činí 69,9). Tato skutečnost je potvrzena i počtem registrovaných trestných činů, tzn. z celkového počtu 1 492 prostých krádeží registrovaných ve Slovenské republice, jich bylo v tomto kraji spácháno 325 a z celkového počtu 1 084 krádeží spáchaných vloupání je mladistvým v tomto kraji připisováno 273 trestných činů. Druhým krajem v pořadí, co do rozsahu kriminality, je u obou trestných činů, kraj Prešovský (tento rozsah kriminality koresponduje s úrovní kriminality pouze co do prostých krádeží, index na 10 000 mladistvých činí 67,5), avšak u krádeží spáchaných vloupáním toto neplatí. Druhá nejvyšší úroveň kriminality u trestného činu krádeže spáchané vloupání je zaznamenána v kraji Banskobystrickém (index na 10 000 mladistvých činí 53,6).

Další podrobnosti o úrovni kriminality mladistvých v jednotlivých krajích u vybraných trestných činů jsou uvedeny v tabulce č. 12 (hodnoty uvedené v závorkách ukazují rozsah vybraných trestných činů mladistvých v jednotlivých krajích).

Tabulka č. 12

Intenzita a rozsah kriminality mladistvých v jednotlivých krajích u vybraných trestných činů v roce 2010

	Loupež	Úmyslné ublížení na zdraví	Výtržnictví	Krádeže prosté	Krádeže vloupáním
Bratislavský	7,7 (17)	3,2 (7)	3,2 (7)	35,6 (79)	9,9 (22)
Trnavský	5,5 (14)	3,9 (10)	6,7 (17)	51,6 (131)	19,3 (49)
Trenčiansky	2,9 (8)	3,7 (10)	5,9 (16)	33,7 (92)	22,0 (60)
Nitriansky	5,7 (18)	7,0 (22)	3,2 (10)	41,7 (131)	41,0 (129)
Žilinský	6,0 (22)	10,1 (37)	6,0 (22)	46,9 (171)	37,8 (138)
Banskobystrický	11,8 (36)	10,5 (32)	17,4 (53)	67,4 (205)	53,6 (163)
Prešovský	3,6 (17)	5,8 (27)	4,9 (23)	67,5 (316)	46,7 (219)
Košický	13,8 (54)	10,0 (39)	4,9 (19)	83,2 (325)	69,9 (273)

Pramen: Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

4.2.3.3. Rozdíl ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 14 let a mladistvými

Zatímco v České republice dosahuje průměrný podíl obžalovaných dívek hodnoty 7,4 %, ve Slovenské republice je tento podíl o 1,4 % nižší a dosahuje tak v průměru hranice 6,0 %. Nejnižší podíl byl zaznamenán v roce 2008, kdy dosáhl hodnoty 4,8 %, naopak nejvyšší podíl byl registrován v roce 2009, kdy dosáhl hodnoty 6,6 %. Další podrobnosti jsou obsaženy v tabulce č. 13.

Tabulka č. 13

Podíl obžalovaných dívek a chlapců v letech 2006 – 2010

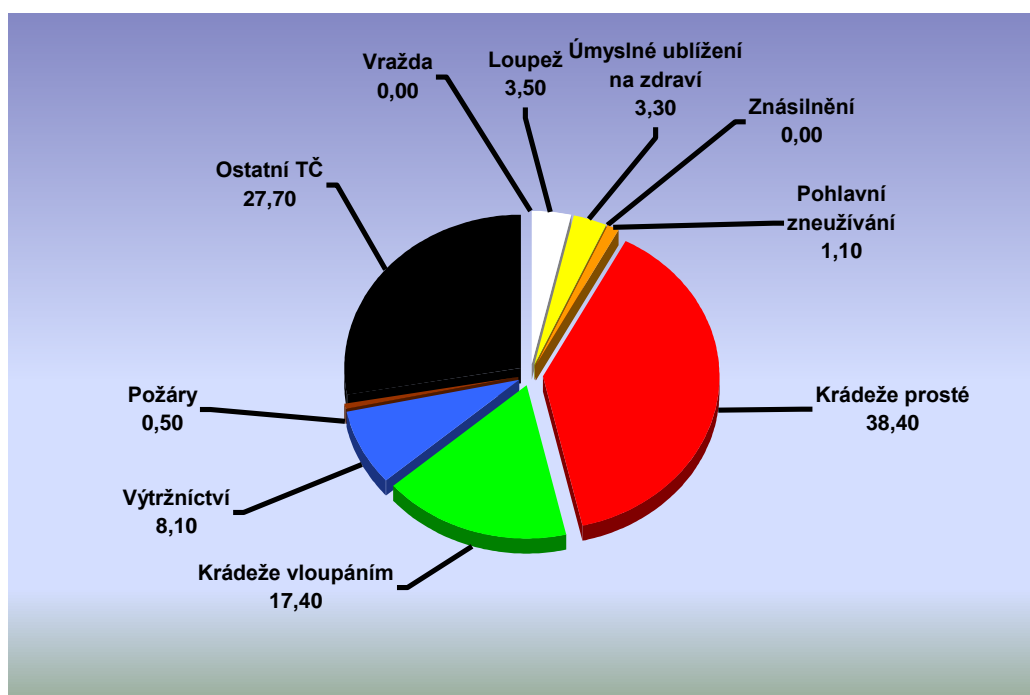
	2006	2007	2008	2009	2010
Chlapci	1 830	2 299	2 378	2 099	1 933
Dívky	106	157	120	148	135
Celkem	1 936	2 456	2 498	2 247	2 068
Dívky v %	5,5	6,4	4,8	6,6	6,5

Pramen: Generálna prokuratúra SK (kriminality mladistvých 2006 - 2010)

Z uvedených statických dat, lze dospět k závěru, že s postupným stárnutím pachatele, dochází k určitému posunu (vývoji), kdy na základě získaných zkušeností z předchozí kriminální činnosti, může, za předpokladu, že je takováto osoba stále trestně činná, dojít k určitému posunu od bagatelních trestných činů k závažnější kriminalitě. Proto při vzájemné komparaci obou sledovaných skupin, lze pozorovat ve struktuře kriminality právě shora uváděný posun. Jinými slovy, děti mladší 14 let se dopouštějí méně závažných činů jinak trestných jako např. prostých krádeží a výtržnictví, naopak u mladistvých jsou již na „denním“ pořádku závažnější formy kriminality jako loupeže, úmyslná ublížení na zdraví, či dokonce vraždy (viz graf č. 5 a graf č. 6).

Graf č. 5

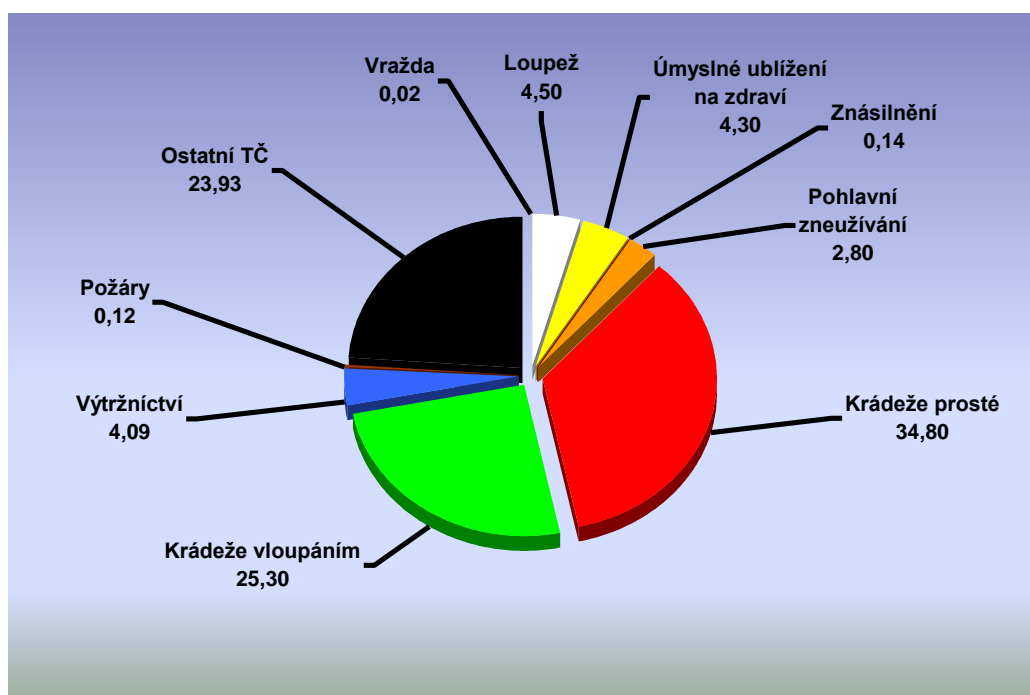
Struktura objasněných činů jinak trestných spáchaných dětmi
mladšími 14 let v roce 2010

Pramen: Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

Graf č. 6

Struktura objasněných trestných činů spáchaných mladistvými v roce 2010

Pramen: Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010)

4.2.4. Rakouská republika

Rakouská republika se nevyznačuje charakteristickou rozdílností ve struktuře kriminality, jakou bylo možné spatřovat při komparaci dospělých a mládeže v České a Slovenské republice. Je zde sice, u kategorie dětí mladších 14 let a mladistvých, zachován převažující podíl majetkové kriminality nad ostatními druhy kriminality, avšak zvláštností je, že tento poměr zůstává zachován také u kategorie dospělých, tzn. u všech kategorií převládá majetková kriminalita, která je shodně u všech kategorií následována násilnou kriminalitou (viz tabulka č. 14 a graf č. 7).

4.2.4.1. Děti mladší 14 let

Kriminalita dětí mladší 14 let se v Rakouské republice vyznačuje poměrně vysokým počtem spáchaných činů jinak trestných, a vzhledem k tomu, že počet obyvatel je nižší než v České republice, je zde i vysoká úroveň kriminality. Zajímavostí bezesporu je, že na rozdíl od České republiky a Slovenské republiky, kde kraje Hlavní město Praha a kraj Bratislavský nevykazují vysokou úroveň kriminality, neplatí toto pravidlo v Rakouské republice. Je to naopak spolková země Vídeň /Wien/, která dominuje v několika sledovaných kategoriích. Jedná se zejména o činy jinak trestné loupeže a úmyslného ublížení na zdraví. Naopak nejnižší úroveň kriminality má, ve všech sledovaných kategoriích, spolková země Burgenland /Burgenland/.

Jak jsem již uvedl výše, nejvyšší intenzita činu jinak trestného loupeže je registrována ve spolkové zemi Vídeň (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 1,5). Druhou spolkovou zemí je, co do rozsahu i intenzity, Štýrsko /Steiermark/ (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje hodnoty 1,3). Naopak ve spolkové zemi Tyrolsko /Tirol/ a Burgenland není v roce 2010 u této věkové kategorie registrován žádný čin jinak trestný loupeže.

Tabulka č. 12

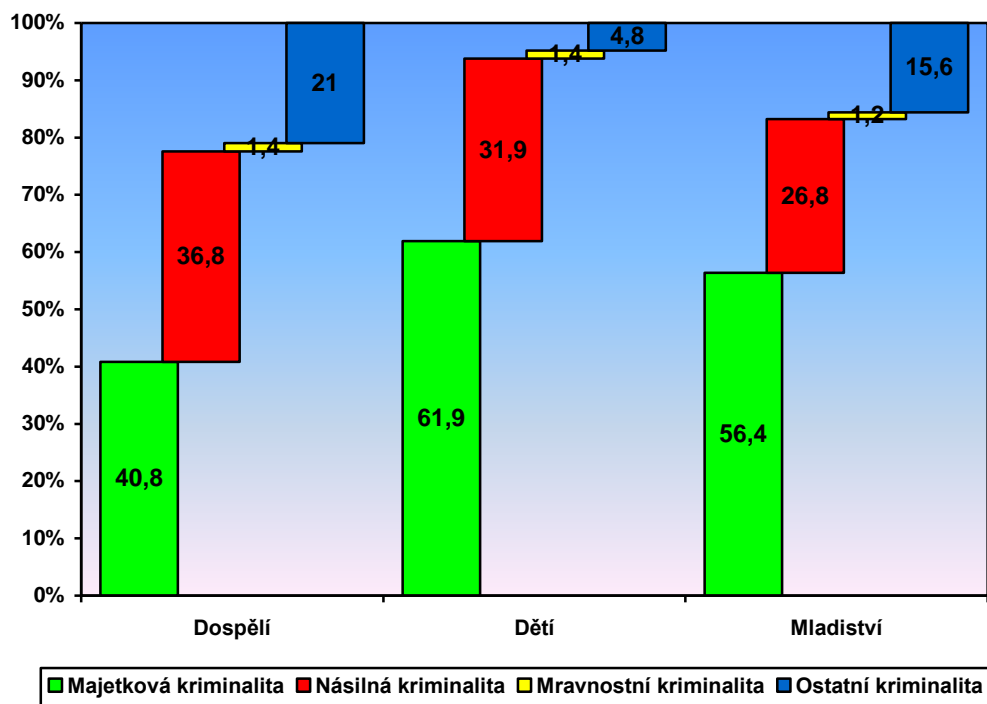
**Struktura objasněné kriminality dospělých, mladistvých a dětí
v Rakouské republice v roce 2010**

	Počet objasněných skutků					
	Dospělí		Děti (věk 0 – 13)		Mladiství (věk 14 – 17)	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Trestní jednání proti cizímu majetku	97 908	40,8	4 007	61,9	16 520	56,4
Trestní jednání proti životu a zdraví	88 295	36,8	2 066	31,9	7 866	26,8
Trestní jednání proti mravnosti	3 262	1,4	93	1,4	350	1,2
Ostatní trestní jednání	50 489	21,0	311	4,8	4 570	15,6
Celkem	239 954	100,0	6 477	100,0	29 306	100,0

Pramen: Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Graf č. 7

**Podíl dospělých, mladistvých a dětí na celkově objasněné kriminalitě
v roce 2010**

Pramen: Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Rovněž u činu jinak trestného úmyslného ublížení na zdraví je nejvyšší počet činů jinak trestných zaznamenán ve spolkové zemi Vídeň, konkrétně zde bylo z celkového počtu 1 325 zaznamenáno 488 tohoto činů jinak trestného (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 21,5). Za spolkovou zemí Vídeň následuje v počtu činů jinak trestných spolková země Horní Rakousko /Oberösterreich/ s počtem 168 činů jinak trestných (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje hodnoty 8,3), ale v úrovni kriminality je druhá spolková země Korutany /Kärnten/ (index na 10 000 dětí mladších 14 let ve výši 16,2).

V případě poškozování cizí věci je sice nejvyšší počet činů jinak trestných registrován opět ve spolkové zemi Vídeň, avšak nejvyšší úroveň kriminality je evidována ve spolkové zemi Štýrsko (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 12,6). Naopak nejnižší rozsah i intenzita kriminality je registrována ve spolkové zemi Burgenland (počet činů jinak trestných činí 26, tzn. index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje hodnoty 7,4).

U činů jinak trestných krádeže prosté a krádeže spáchané vloupáním, lze říci jednoznačně, že nejnižší úroveň kriminality, vč. nejnižšího rozsahu kriminality je ve spolkové zemi Burgenland. Zde bylo registrováno pouhých 7 činů jinak trestných krádeže prosté (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 2,0) a 5 činů jinak trestných spáchaných vloupáním (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 1,4). Naopak nejvyšší rozsah kriminality je u krádeže prosté zaznamenán ve spolkové zemi Vídeň, avšak s počtem 283 činů jinak trestných, činí její index na 10 000 dětí mladších 14 let pouze 12,5, což ji řadí v úrovni kriminality až za spolkové země Vorarlbersko /Vorarlberg/, Tyrolsko, Štýrsko, Salcbursko /Salzburg/ a Horní Rakousko. Nejvyšší úroveň je tedy registrována ve spolkové zemi Vorarlbersko, kde index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje úrovně 24,6. U činu jinak trestného krádeže spáchané vloupáním bylo zaznamenáno nejvíce případů ve spolkové zemi Horní Rakousko (91 činů jinak trestných) avšak nejvyšší

intenzita kriminality je ve spolkové zemi Tyrolsko (index na 10 000 dětí mladších 14 let činí 5,7).

Další podrobnosti o úrovni kriminality dětí mladších 14 let v jednotlivých spolkových zemích u vybraných činů jinak trestných jsou uvedeny v tabulce č. 15 (hodnoty uvedené v závorkách ukazují rozsah vybraných činů jinak trestných u dětí mladších 14 let v jednotlivých spolkových zemích).

Tabulka č. 15

Intenzita a rozsah kriminality dětí mladších 14 let v jednotlivých spolkových zemích u vybraných činů jinak trestných v roce 2010

	Loupež	Úmyslné ublížení na zdraví	Poškozování cizí věci	Krádeže prosté	Krádeže vloupáním
Burgenland	0 (0)	4,8 (17)	7,4 (26)	2,0 (7)	1,4 (5)
Korutany	0,6 (4)	16,2 (118)	8,4 (61)	11,6 (84)	1,5 (11)
Dolní Rakousko	0,1 (3)	7,2 (160)	8,9 (197)	7,1 (158)	3,2 (70)
Horní Rakousko	0,2 (4)	8,3 (168)	12,0 (243)	13,5 (274)	4,5 (91)
Salcbursko	0,1 (1)	9,1 (69)	7,8 (59)	17,6 (133)	4,6 (35)
Štýrsko	1,3 (20)	10,9 (167)	12,6 (194)	17,8 (274)	3,1 (47)
Tyrolsko	0 (0)	11,8 (119)	11,2 (133)	22,2 (224)	5,7 (57)
Vorarlbersko	0,2 (1)	10,2 (59)	10,8 (62)	24,6 (142)	2,4 (14)
Vídeň	1,5 (34)	21,5 (488)	12,4 (281)	12,5 (283)	3,3 (76)

Pramen: Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

4.2.4.2. Mladiství

U kategorie mladistvých zůstává zachován nejnižší rozsah kriminality, u všech sledovaných trestných činů, ve spolkové zemi Burgenland. Toto platí i pro úroveň kriminality, až na jednu výjimku, a to u trestného činu úmyslného ublížení na zdraví, kde je před touto spolkovou zemí, spolková země Dolní Rakousko.

U trestného činu loupeže je z celkového počtu 551 trestných činů registrována více jak polovina ve spolkové zemi Vídeň, přesně 372 loupeží (index na 10 000 mladistvých činí 56,2). Druhou spolkovou zemí v pořadí, co do rozsahu, je s počtem 54 loupeží spolková země Štýrsko (index na 10 000 mladistvých dosahuje 10,0). Avšak druhou zemí, co do intenzity kriminality, je spolková země Salcbursko (index na 10 000 mladistvých činí 11,3).

Trestný čin ublížení na zdraví byl nejčastěji registrován ve spolkové zemi Vídeň (rozsah činí 814 trestných činů), avšak úroveň kriminality zde není nejvyšší (index na 10 000 mladistvých činí 123,0). Nejvyšší intenzita je zaznamenána ve spolkové zemi Korutany, neboť zde se z 10 000 mladistvých dopustilo tohoto trestného činu 148 z nich (index na 10 000 mladistvých činí 147,6). Spolková země Korutany je následována spolkovou zemí Vorarlbersko, kde dosahuje index na 10 000 mladistvých hodnoty 136,4.

Nejvyšší počet trestného činu poškozování cizí věci je zaznamenán ve spolkové zemi Horní Rakousko, kde bylo registrováno 741 trestných činů (index na 10 000 mladistvých činí 103,8). Úroveň kriminality je nejvyšší v jiné spolkové zemi, a to ve spolkové zemi Tyrolsko, kde sice bylo registrováno „pouze“ 496 trestných činů, tzn. o 245 trestných činů méně, avšak díky menšímu počtu žijících mladistvých v této oblasti dosahuje index kriminality na 10 000 mladistvých úrovně 142,2.

Ve spolkové zemi Vídeň je, z celkového počtu 4 821 prostých krádeží a celkového počtu 3 388 krádeží spáchaných vloupáním, registrováno 1 232 prostých krádeží a 1 426 krádeží spáchaných vloupáním, tzn. že se zde mladiství dopustili každé čtvrté (4) prosté krádeže a každé třetí (3) krádeže spáchané vloupáním. Avšak pouze u trestného činu krádeže spáchané vloupáním to postačuje k tomu, aby zde byla i nejvyšší úroveň toto trestného činu z celé Rakouské republiky (index na 10 000 mladistvých činí 215,4). U prosté krádeže je nejvyšší intenzita registrována ve spolkové ze-

mi Vorarlbersko, kde se z 10 000 mladistvých dopustilo tohoto trestného činu 195 mladistvých. Tato spolková země je následována spolkovou zemí Vídeň (index na 10 000 mladistvých dosahu úrovně 186,1). Nejnižší úroveň kriminality je u trestných činů prosté krádeže a krádeže spáchané vloupáním zaznamenána ve spolkové zemi Burgenland. Prostých krádeží se zde z 10 000 mladistvých dopustili čtyři (4) mladiství a krádeže spáchané vloupáním „pouze“ dva (2) mladiství. Tato spolková země je u trestného činu prosté krádeže následována spolkovou zemí Dolní Rakousko, avšak zde již je úroveň kriminality podstatně větší, neboť zde se z 10 000 mladistvých dopustilo tohoto trestného činu osmdesát jedna (81) mladistvých.

Další podrobnosti o úrovni kriminality mladistvých v jednotlivých spolkových zemích u vybraných trestných činů jsou uvedeny v tabulce č. 16 (hodnoty uvedené v závorkách ukazují rozsah vybraných trestných činů u mladistvých v jednotlivých spolkových zemích).

Tabulka č. 16

Intenzita a rozsah kriminality mladistvých v jednotlivých spolkových zemích u vybraných trestných činů v roce 2010

	Loupež	Úmyslné ublížení na zdraví	Poškození cizí věci	Krádeže prosté	Krádeže vloupáním
Burgenland	0 (0)	79,8 (97)	3,9 (70)	3,5 (62)	1,1 (19)
Korutany	6,1 (16)	147,6 (387)	122,5 (321)	96,9 (254)	71,3 (187)
Dolní Rakousko	4,0 (31)	78,0 (600)	84,0 (646)	81,0 (623)	59,6 (458)
Horní Rakousko	3,1 (22)	94,2 (672)	103,8 (741)	115,5 (824)	103,8 (741)
Salcbursko	11,3 (29)	108,2 (277)	87,1 (223)	118,8 (304)	62,9 (161)
Štýrsko	10,0 (54)	109,9 (593)	113,0 (610)	109,3 (590)	53,9 (291)
Tyrolsko	4,6 (16)	126,7 (442)	142,2 (496)	158,2 (552)	55,3 (193)
Vorarlbersko	5,6 (11)	136,4 (266)	123,6 (241)	194,8 (380)	62,0 (121)
Vídeň	56,2 (372)	123,0 (814)	94,1 (623)	186,1 (1 232)	215,4 (1 426)

Pramen: Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

4.2.4.3. Rozdíl ve struktuře kriminality mezi dětmi mladšími 14 let a mladistvými

Rakouská republika se nijak neodlišuje od ostatních komparovaných zemí. I zde lze vidět, že děti mladší 14 let se dopouštějí ve větší míře majetkové kriminality, tzn. poškozování cizí věci, prostých krádeží, či žhárství. Zatímco u mladistvých se začíná objevovat ve zvýšené míře násilná a mravnostní kriminalita, např. znásilnění, krádeže spáchané vloupáním, loupež, či rvačka (viz graf č. 7 a graf č. 8).

4.2.5. Komparace struktury kriminality mládeže v roce 2010

Porovnání struktury je v komparovaných státech velice zajímavé, neboť nám ukazuje jaký je podíl vybraných trestných činů, resp. činů jinak trestných na celkové kriminalitě mládeže a dále jak se tento podíl liší v jednotlivých komparovaných zemích. Jak již bylo uvedeno dříve, u dětí mladších 15 let (resp. 14 let) a mladistvých dominuje majetková kriminalita, která je následována násilnou kriminalitou, avšak ta představuje v České a Slovenské republice maximálně jednu čtvrtinu ($1/4$) a v Rakouské republice jednu třetinu ($1/3$).

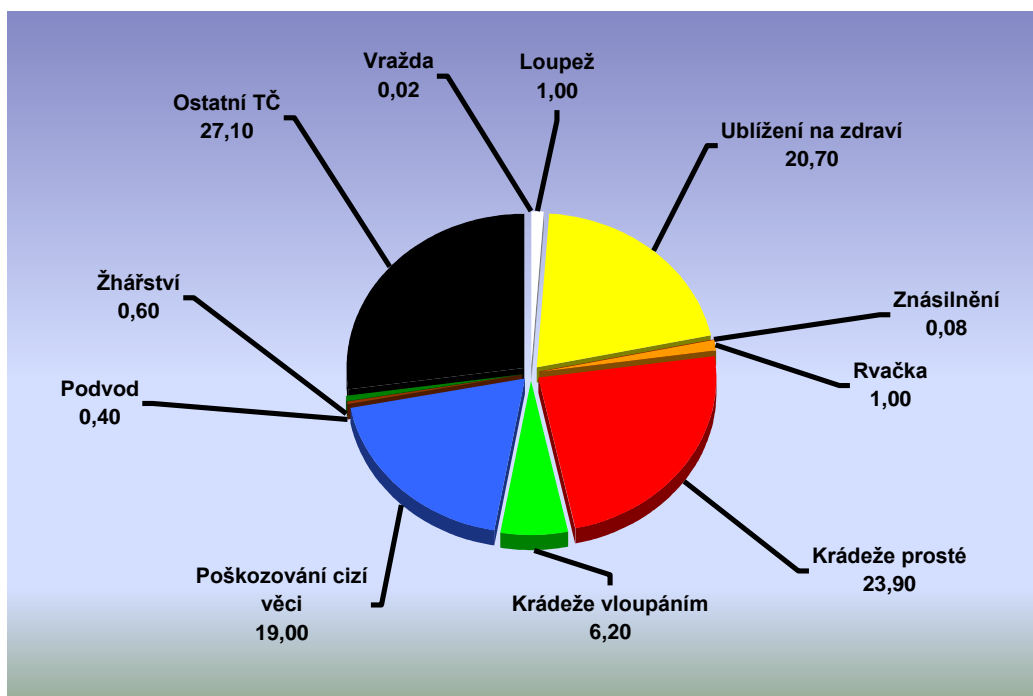
4.2.5.1. Děti mladší 15 let (resp. 14 let)

Ve všech komparovaných státech u této věkové kategorie jednoznačně dominuje čin jinak trestný krádeže prosté, avšak tento podíl je v každém komparovaném státě jinak velký. V České a Rakouské republice představuje podíl na celkové kriminalitě necelou jednu čtvrtinu ($1/4$), zatímco ve Slovenské republice dosahuje až dvou pětín ($2/5$).

Naopak u činu jako trestného krádež spáchaná vloupáním je podíl srovnatelný v České a Slovenské republice, kde dosahuje kolem jedné pětiny ($1/5$), naopak v Rakouské republice nedosahuje ani jedné desetiny ($1/10$).

Graf č. 7

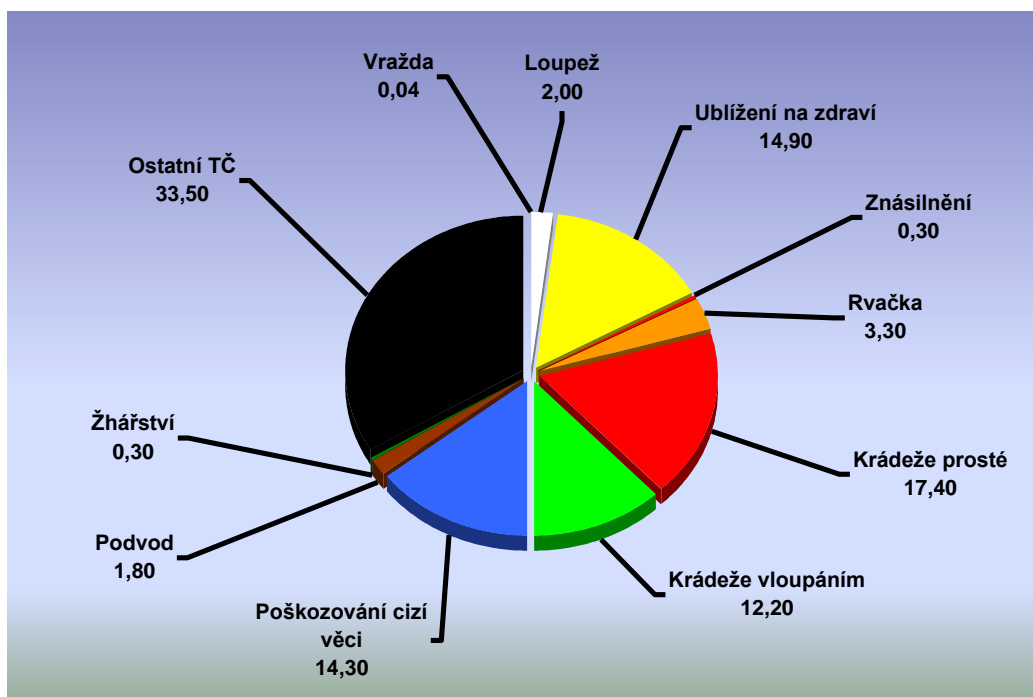
**Struktura objasněných činů jinak trestných spáchaných dětmi
mladšími 14 let v roce 2010**

Pramen: Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Graf č. 8

Struktura objasněných trestných činů spáchaných mladistvými v roce 2010

Pramen: Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Nejvyšší podíl činu jinak trestného loupeže je registrován v České republice, kde jeho přesný podíl činí 6,50 %. Druhou zemí v pořadí je Slovenská republika, kde podíl tohoto činu jak trestného na celkové kriminalitě dětí mladších 14 let činí 3,50 %. Nejnižší je podíl v Rakouské republice, kde představuje pouze 1 %.

Dalším činem jinak trestným, který představuje významné podíl ve struktuře kriminality dětí mladších 15 let (resp. 14 let), je poškozování cizí věci. V Rakouské republice tvoří dokonce tento čin jednu pětinu ($1/5$) – nicméně vedení statistický údajů není v komparovaných státech jednotné, neboť v České republice je přesný podíl tohoto činu jinak trestného 4,90 %, nicméně pod tento čin také patří sprejerství, který je ve statistických ročenkách registrován samostatně (přesný podíl sprejerství je 6,90 %). To ve výsledku znamená, že v České republice dosahuje podíl na činu jinak trestném poškozování cizí věci hodnoty 11,80 %, nikoliv pouze 4,90 %.

Čin jinak trestný vraždy, či znásilnění reprezentuje ve všech komparovaných státech pouze nepatrný podíl na celkové kriminalitě. Ani v jednom z komparovaných států tyto činy v součtu nepřesahují 1 %.

Podíl vybraných činů jinak trestných dětí mladších 15 let (resp. 14 let) na celkové kriminalitě této věkové kategorie je podrobněji uveden v tabulce č. 17.

4.2.5.2. Mladiství

Obdobně jako u dětí mladších 15 let (resp. 14 let) i zde převažuje trestný čin, resp. provinění krádeže prosté, který v České a Slovenské republice představuje podíl o velikosti jedné třetiny ($1/3$) a v Rakouské republice jedné pětiny ($1/5$) z celkového počtu registrovaných trestních činů, resp. provinění přičítaných mladistvým.

V České a Slovenské republice dále dominuje trestný čin, resp. provinění krádeže vloupáním, kde tvoří podíl o velikosti jedné čtvrtiny ($1/4$).

V Rakouské republice je podíl tohoto činu menší, neboť zde dosahuje pouze 12,20 %.

V Rakouské republice mladiství páchají velice často ublížení na zdraví a poškozování věci – oba trestné činy se pohybují na hranici 15 %. V České republice trestný čin poškozování cizí věci spolu se sprejerstvím tvoří „pouze“ 5,10 % (z toho poškozování cizí věci představuje 2,60 % a sprejerství 2,50 %). Trestný čin, resp. provinění, ublížení na zdraví tvoří v České a Slovenské republice menší podíl (v České republice 6,10 % a ve Slovenské republice 4,30 %), avšak zde je hlavním důvodem ta skutečnost, že statistické údaje zařazují pod toto označení pouze ÚMYSLNÉ ublížení

Tabulka č. 17

Podíl vybraných činů jinak trestných a trestných činů, resp. provinění mládeže na jejich celkové kriminalitě v roce 2010

	Česká republika (%)		Slovenská republika (%)		Rakouská republika (%)	
	Děti	Mladistvý	Děti	Mladistvý	Děti	Mladistvý
Vražda	0,14	0,08	0,00	0,02	0,02	0,04
Loupež	6,50	6,30	3,50	4,50	1,00	2,00
Znásilnění	0,70	0,60	0,00	0,14	0,08	0,30
Ublížení na zdraví	6,50*	6,10*	3,30*	4,30*	20,70	14,90
Krádež prostá	22,60	31,30	38,40	34,80	23,90	17,40
Krádež vloupáním	21,60	26,00	17,40	25,30	6,20	12,20
Poškozování cizí věci	11,80*	5,10*	-	-	19,00	14,30

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistický přehled kriminality 2010); Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2010); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

** u trestného činu, resp. činu jinak trestného ublížení na zdraví jsou data v České a Slovenské republice uváděna pouze pro ÚMYSLNÉ ublížení na zdraví; u trestného činu, resp. činu jinak trestného poškozování cizí věci jsou uváděny v České republice společně statistická data sprejerství a poškozování cizí věci.*

na zdraví, zatímco v Rakouské republice jsou pod toto statistické označení zařazovány všechny trestné činy ublížení na zdraví (viz komparace stavu kriminality mládeže – kapitola 4.1.4. strana 23)

Provinění loupeže dosahuje v České republice podílu o velikosti 6,30 %, což v porovnání s ostatními komparovanými státy představuje nejvyšší podíl na tomto trestném činu, resp. provinění. Ve Slovenské republice je podíl tohoto trestného činu 4,50 % a v Rakouské republice dokonce pouhá 2 %.

Podíl vybraných trestných činů (provinění) mladistvých na celkové kriminalitě této věkové kategorie je podrobněji uveden v tabulce č. 17.

5. Dynamika kriminality mládeže v České, Slovenské a Rakouské republice

Česká a Slovenská republika mají do roku 1993 společná data týkající se kriminality mládeže, proto nás bude zajímat především vývoj po roce 1993 do současnosti. Pro úplnost je však zmíněn i vývoj kriminality mládeže ve 2. pol. minulého století a v souvislosti s tím jsou užity ke komparaci dynamiky kriminality mládeže data z přelomu 80. a 90. let dvacátého století. Uvedená data pouze ukazují, k jakému nevídanému nárůstu registrované kriminality po pádu totalitního režimu došlo.

5.1. Vývoj kriminality v komparovaných zemích ve 2. polovině 20. století

*„Kriminalita mládeže, registrována orgány činnými v trestním řízení, byla v Československu statisticky evidována a publikována od šedesátých let dvacátého století“.*⁴⁸ V celorepublikovém měřítku vykazovala kriminalita mládeže od roku 1956 do roku 1962 pokles, pak docházelo až do roku 1971 k vzestupu. Druhá vlna vzestupu se objevila na přelomu osmdesátých let.⁴⁹

*„V osmdesátých letech byla kriminalita mládeže poměrně stabilní jak do počtu objasněných skutků, kterých se dopustila mládež (děti a mladiství páchali zhruba 20 000 skutků ročně, z toho bylo 13 000 trestných činů a 7 000 přečinů), tak v jejich procentuelním podílu na celkové kriminalitě (podíl byl okolo 15 procent)“.*⁵⁰ *„Dlouhodobý průměr ukazuje, že v ČR bylo ročně stíháno průměrně kolem 6 000 mladistvých a kolem 4 000 pachatelů ve věku do 15 let, tedy podle policejní statistiky ročně kolem 10 000 registrovaných pachatelů bylo ve věku do 18 let“.*⁵¹

V roce 1990 došlo ke zrušení kategorie přečinů, což byla ze statistického hlediska velmi významná změna. *„Značná část společensky méně závažných*

⁴⁸ ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1. vydání. Praha : Policejní akademie ČR, 2001, s. 20

⁴⁹ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. II. díl zvláštní část*. Praha : Policejní akademie ČR, 2004, s. 11

⁵⁰ ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1. vydání. Praha : Policejní akademie ČR, 2001, s. 20

⁵¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 454

skutků byla přesunuta do kategorie přestupků, a tím z trestního řízení do mimosoudního řízení správního. Přesto se tato dekriminalizace snížením registrované kriminality neprojevila. Rovněž se neprojevilo zvýšení hranice majetkové škody odlišující trestný čin od korespondujícího přestupku z 1 000 Kč na 2 000 Kč, ke kterému došlo v roce 1994 (k dalšímu zvýšení na 5 000 Kč došlo od 1. 1. 2002)⁵². „K poklesu kriminality v devadesátých letech nedošlo, naopak došlo k celkovému nárůstu kriminality, kde byl nárůst kriminality spáchané mládeží ještě větší. Kriminalita mládeže stoupla na jednu pětinu. Stoupla jak v procentuálním podílu z 15 procent na 20 procent podílu na objasněné kriminalitě, tak i v absolutních číslech“.⁵³ Počet registrovaných trestných činů celkově vzrostl, stoupl i počet zjištěných pachatelů trestných činů (přes pokles objasněnosti).

Ve Slovenské republice kriminální statistiky významným způsobem ovlivňovala vláda, neboť na rozdíl od České republiky, zde byla hranice mezi předstupkem a trestným činem určována nařízením vlády o minimální mzdě, která tak byla velice často měněna. Na počátku sledovaného období byla hranice trestnosti majetkových deliktů definována takto: „*Škoda nie nepatrnou sa rozumie škoda dosahujúca najmenej dvojnásobok najnižšej mesačnej mzdy*“ následně došlo k novelizace (účinnost od 1. srpna 2001), kdy bylo vypuštěno slovíčko „*dvojnásobok*“ a slovíčko „*najnižšej*“ bylo nahrazeno slovíčkem „*minimálnej*“. Od 1. ledna 2006 nebyl účinnosti Slovenský trestní zákon, který nově zavedl hranici trestnosti majetkových deliktů pevnou částkou, a to ve výši 8 000 SK, kterou lze změnit již pouze zákonem. Avšak ani v této podobě nezůstala hranice trestnosti dlouho, neboť Slovenská republika se stala zemí, která přijala společnou evropskou měnu, a proto bylo nutné provést přepočítání na eura. Od 1. ledna 2009 je tak hranice trestnosti definována následovně: „*Škodou malou sa rozumie škoda prevyšujúca sumu 266 eur*“.

⁵² ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola Kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čenek, 2002 s. 17

⁵³ ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1. vydání. Praha : Policejní akademie ČR, 2001, s. 20

Rovněž v Rakouské republice lze uvést významné právní úpravy, které měli velký význam pro statistiku kriminality mladistvých. Vývoj kriminality mladistvých lze v Rakouské republice rozdělit na dvě etapy: období kdy docházelo k poměrně jednoznačnému poklesu kriminality mládeže a to až do roku 1988, které bylo následováno obdobím stabilního růstu a to až do současnosti. Nicméně v souvislosti s tím, si lze povšimnout dvou významných skoků, které nastaly v letech 1989 a 2001. Důvodem byla definice osoby mladistvé v trestním právu, neboť v období od roku 1989 do června 2001 byla osoba ve věku 19 let řazena mezi mladistvé, zatímco před rokem 1989 a po červnu 2001 byla tato osoba vedena ve sledovaných statistikách jako mladý dospělý. Jak jsem již uvedl, tato skutečnost měla velký význam pro statistické údaje, neboť mladí lidé v tomto věku představují velkou skupinu pachatelů.⁵⁴

5.2. Vývoj kriminality v České republice v letech 1993 – 2010

5.2.1. Děti mladší 15 let

Kriminality dětí mladších 15 let od roku 1993 soustavně narůstala, až dosáhla svého maxima v roce 1999, kdy se počet objasněných činů jinak trestných, v porovnání s rokem 1993, zvýšil o jednu třetinu. Budu-li mluvit v konkrétních číslech, došlo od roku 1993 z počtu 8 280 objasněných činů jinak trestných k nárůstu až na hodnotu 12 464, které bylo dosaženo v roce 1999. Tedy počet objasněných činů jinak trestných, které jsou připisovány dětem mladších 15 let, vzrostl o 4 184 skutků (procentuelně vyjádřeno se jedná o nárůst o 50,5 %) a to všechno za situace, kdy dochází k celkovému poklesu počtu dětí mladších patnácti let (v roce 1993 byl zaznamenán počet dětí mladší 15 let ve výši 2 010 tisíc, zatímco v roce 1999 byl jejich počet „pouze“ ve výši 1 707 tisíc). Tato skutečnost se zákonitě musela projevit i v úrovni kriminality, kdy v roce 1993 se činu jinak trestného dopus-

⁵⁴ DÜNKEL, F., GRZYWA, J., HORSFIELD, P., PRUIN, I. (EDS.) A KOL. *Juvenile Justice Systems in Europe. Current Situation and Reform Developments*. 1. vydání Mönchengladbach : Forum Verlag Godesberg, 2010, s. 44 an.

tilo 42 dětí mladších 15 let z 10 000, avšak v roce 1999 to již bylo 73 dětí mladších 15 let z 10 000 této věkové kategorie.

Ještě markantnější rozdíl v počtu spáchaných činů je vidět při komparaci dat s rokem 1990. Zde se děti mladší 15 let dopustily 4 146 činů jinak trestných. Z uvedeného je vidět, že se počet těchto činů od roku 1990 do roku 1999 téměř ztrojnásobil. Od roku 1996 do roku 1999 se situace do jisté míry stabilizovala a od roku 2000 počet činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími 15 let stále klesá.⁵⁵ V roce 2002 se tento počet dostal pod hranici z roku 1993 (počet činů jinak trestných v roce 2002 byl 5 541) a v roce 2004 dokonce klesl pod hranici stavu z roku 1990 (počet činů jinak trestných v roce 2004 byl 3 319).

Z pohledu intenzity kriminality lze uvést následující: v roce 1990 se z 10 000 dětí mladších 15 let dopustilo činu jinak trestného „pouze“ 19 z nich (index na 10 000 dětí mladších 15 let dosahoval hodnoty 18,9) a teprve až v roce 2007 byla znamenána obdobná úroveň kriminality (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 18,4).

Pokles pokračoval i v následujících letech, kdy se nadále snižoval počet objasněných činů jinak trestných přisuzovaných dětem mladších 15 let, a to na hodnotu 1 584 skutků za rok 2010. Oproti stavu v roce 1999 klesl počet činů jinak trestných o neuvěřitelných 10 880 skutků (procentuálně vyjádřeno se jedná o pokles o 87,3 %).

V případě podílu dětí mladších 15 let na celkovém počtu objasněných trestných činů bylo možné zaznamenat od roku 1990 nárůst, který dosáhl své maximální hodnoty v roce 1996 (7,4 %). Poté lze sledovat trvalý pozvolný pokles jejich podílu. Nejvýraznější pokles podílu dětí mladších 15 let na celkovém počtu objasněných trestných činů je možné zaznamenat mezi lety 2001 (5,9 %) a 2002 (3,7 %). V současnosti se pohybuje hodnota podílu činů spáchaných dětmi mladšími 15 let pod hranicí jedna a půl procent.

⁵⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 339

Tabulka č. 18

**Počet objasněných činů jinak trestných a provinění spáchaných
mládeží na území České republiky v letech 1993 – 2010
(včetně indexu na 10 000 stejné věkové kategorie)**

<i>Rok</i>	<i>Děti mladší 15 let</i>	<i>Podíl dětí mladších 15 let na obj. TČ v %</i>	<i>Mladiství</i>	<i>Podíl mladistvých na obj. TČ v %</i>
1993	8 280 (41,2)	6,5	21 074 (-)	16,7
1994	8 053 (41,3)	6,2	22 160 (-)	17,1
1995	10 322 (54,5)	6,8	22 310 (-)	14,7
1996	12 059 (65,4)	7,4	22 719 (-)	13,9
1997	12 086 (67,3)	7,1	19 139 (-)	11,3
1998	11 999 (68,5)	6,5	16 730 (-)	9,0
1999	12 464 (73,0)	6,4	14 920 (-)	7,7
2000	10 216 (61,4)	5,9	13 507 (-)	7,8
2001	9 926 (61,2)	5,9	12 913 (-)	7,7
2002	5 541 (34,9)	3,7	10 901 (275,5)	7,2
2003	4 692 (30,2)	3,5	9 779 (248,5)	7,2
2004	3 319 (21,7)	2,5	7 886 (202,5)	5,9
2005	3 086 (20,6)	2,3	7 614 (195,1)	5,6
2006	3 090 (20,9)	2,3	7 605 (196,4)	5,7
2007	2 710 (18,4)	2,0	8 079 (211,4)	5,8
2008	2 783 (18,8)	2,2	7 728 (206,7)	6,0
2009	2 333 (15,6)	1,8	7 123 (202,0)	5,6
2010	1 584 (10,4)	1,4	5 339 (163,0)	4,5

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010) a Český statistický úřad
(věkové složení obyvatelstva)

Další podrobnosti o počtu objasněných činů jinak trestných na území České republiky v letech 1993 – 2010 (včetně úrovně kriminality) a podílu

dětí mladších 15 let na objasněných trestných činech jsou uvedeny, včetně grafického znázornění v tabulce č. 18 a grafech č. 9 a 10.

5.2.2. Mladiství

Kriminalita mladistvých mezi lety 1993 – 1996 se pohybovala poměrně na stabilních hodnotách. Maximální hodnoty bylo dosaženo v roce 1996, kdy bylo spácháno mladistvými 22 716 provinění. Ve srovnání s rokem 1990 se počet téměř zdvojnásobil (počet provinění v roce 1990 byl 11 407). Od roku 1997 však počet provinění spáchaných mladistvými radikálně klesal. K nejvýraznějšímu poklesu došlo mezi lety 1996 – 1997. Jak bylo již poznamenáno výše, v roce 1996 byl připsán mladistvým nejvyšší počet provinění, a proto když se v následujícím roce mladiství dopustili „pouze“ 19 139 provinění, jednalo se o zřejmý rozdíl mezi jednotlivými lety. Přesněji řečeno se jednalo o pokles o 3 580 registrovaných provinění.

Nejnižší počet provinění spáchaných mladistvými byl zaznamenán v roce 2010 (počet provinění v roce 2010 byl 5 339), počet provinění se tak oproti polovině 90. let 20. století snížil takřka o čtyřnásobek.

Úroveň kriminality mladistvých se na počátku 21. století pohybuje kolem hranice dvou set mladistvých pachatelů na deset tisíc. Na nejnižší hodnotu se dostala v roce 2010, kdy se provinění dopustilo „pouze“ 163 mladistvých z 10 000 stejné věkové kategorie.

V případě podílu provinění mladistvých na celkovém počtu objasněných trestných činů bylo možné zaznamenat nárůst, a to velmi výrazný.⁵⁶ „Ve srovnání s druhou polovinou 80. let 20. století, kdy se v průměru pohyboval okolo 10,7 %, činil v letech 1991 – 1994 průměrně kolem 17 %, nejvyšší byl v roce 1992 – 17,4 %“.⁵⁷ V následujících letech tento podíl klesal až na hodnotu 4,5 %, které bylo dosaženo v roce 2010. Výrazný pokles podílu mladistvých na celkovém počtu objasněných trestných činů lze dokumentovat zejména

⁵⁶ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 339

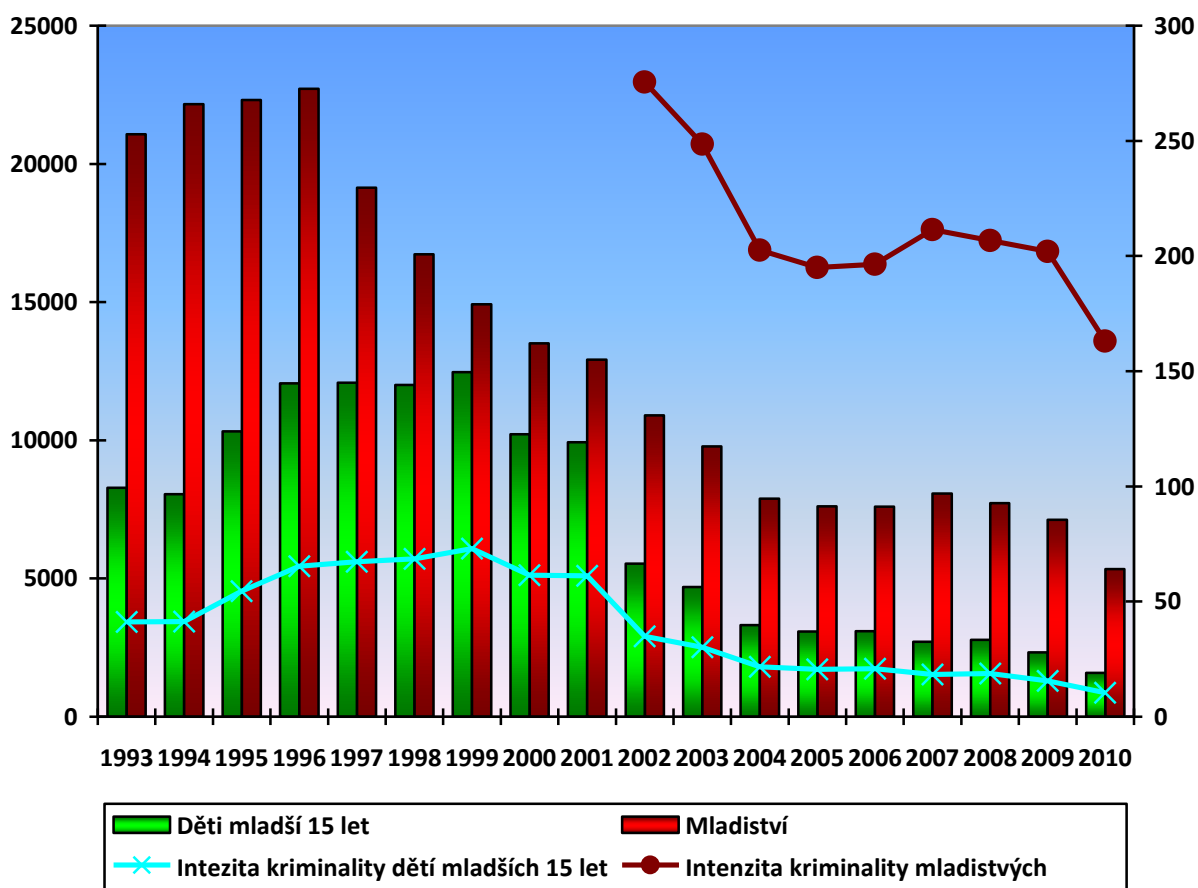
⁵⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 339

tím, že podíl za posledních pět let, tzn. od roku 2006 – 2010 nepřekročil hranici šesti procent.

Další podrobnosti o počtu objasněných provinění na území České republiky v letech 1993 – 2010 (včetně úrovně kriminality) a podílu mladistvých na objasněných trestných činech jsou uvedeny, včetně grafického znázornění, v tabulce č. 18 a grafech 9 a 10.

Graf č. 9

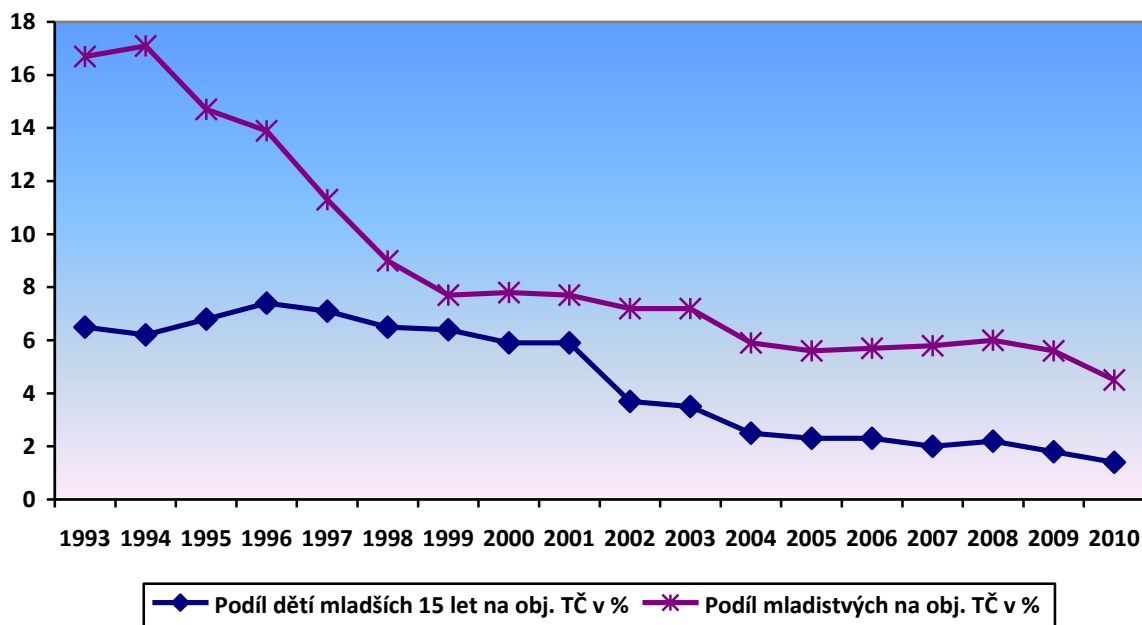
**Počet objasněných činů jinak trestných a provinění spáchaných
mládeží na území České republiky v letech 1993 – 2010
(včetně úrovně kriminality)**

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010) a Český statistický úřad (věkové složení obyvatelstva)

Graf č. 10

**Podíl mládeže na objasněných trestných činech
na území České republiky v letech 1993 – 2010**

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010)

5.3. Vývoj kriminality ve Slovenské republice v letech 1996 – 2010

5.3.1. Obecně

Statistické údaje o kriminalitě mládeže ve Slovenské republice, nám názorně ukazují, jak jsou tyto sledované statistiky ovlivňovány rozhodnutím zákonodárců. Neboť jak je patrné z grafického znázornění (graf č.11), došlo na přelomu let 2005/2006, k významnému poklesu kriminality u dětí mladší 15 let, resp. 14 let, zatímco u mladistvých došlo k nárůstu v počtu sledovaných činů. Hlavním důvodem je nabytí účinnost nového trestního předpisu, jehož účinnost nastala právě ode dne 1. ledna 2006, a která posunula hranici trestní odpovědnosti z 15 let na 14 let. Vzhledem k tomu, že děti mezi 14 a 15 rokem života, jsou velice čestnými pachateli trestných činů, má přesun této věkové kategorie velký dopad na sledované statistiky.

5.3.2. Děti mladší 15 let (od roku 2006 děti mladší 14 let)

U věkové kategorie dětí mladší 15 let, lze k dynamice kriminality uvést, že od roku 1996 dochází k postupnému poklesu kriminality, jinými slovy, počet spáchaných činů jinak trestných připisovaných dětem mladším 15 let klesl z počtu 5 111 zaznamenaných v roce 1996 na hodnotu 3 648 registrovaných v roce 2005, z procentuálního hlediska došlo během 10 let k poklesu o více než 40 %. V následujícím roce došlo, jak jsem již uvedl výše - vlivem legislativní změny, k poklesu, ve vztahu k předchozímu roku, o 36,6 %. V roce 2010 dosáhl počet činů jinak trestných 1 105, což je pouze o 15 registrovaných činů jinak trestných více, než oproti předcházejícímu roku, kdy byl zaznamenán nejnižší počet činů připisovaných dětem mladším 15 let, resp. 14 let.

Úroveň kriminality dětí mladší 15 let, tzn. mezi lety 1996 až 2005 zůstává poměrně stabilní. V tomto desetiletí se činu jinak trestného dopustilo z 10 000 dětí mladších 15 let kolem 40 až 45 z nich. Se změnou trestní odpovědnosti dochází k logickému poklesu, kdy v posledních třech letech (tzn. v období od roku 2008 do roku 2010) se dle statistických údajů dopustilo činů jinak trestného z 10 000 dětí mladších 14 let každé 15té z nich.

V roce 1996 byl zaznamenán nejvyšší podíl dětí mladších 15 let na objasněných trestných činech ve sledovaném období, a to 11,3 %. V následujících letech si podíl dětí mladších 15 let udržoval klesající tendenci až do roku 2007, kdy byla oproti předcházejícímu období zaznamenána hodnota o dvě desetiny vyšší, přesněji činil podíl v roce 2007 5,1 %, oproti roku 2006, kdy činil podíl 4,9 %. Tato situace se ještě zopakovala v letech 2009 a 2010.

Další podrobnosti o počtech objasněných činů jinak trestných na území Slovenské republiky v letech 1996 – 2010 (včetně úrovně kriminality) a podílu dětí mladší 15 let, resp. 14 let, na objasněných činech jinak

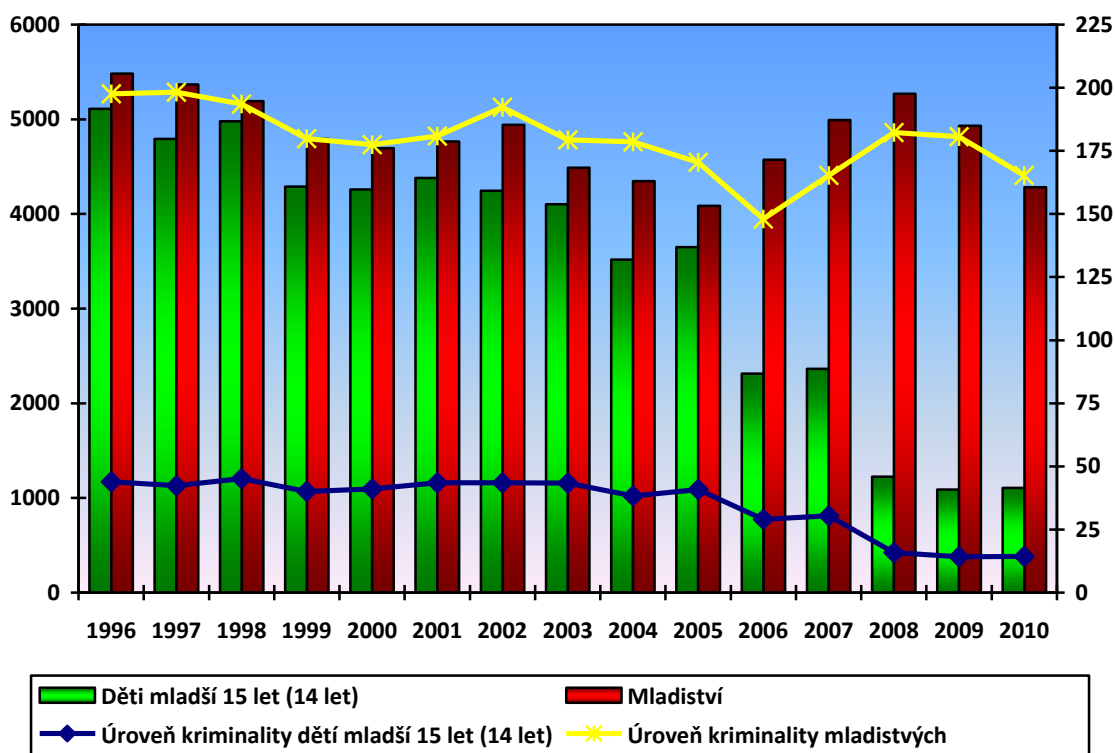
trestných jsou uvedeny, včetně grafického znázornění, v tabulce č. 19 a v grafech 11 a 12.

5.3.3. Mladiství (od roku 1996 do 2005 ve věku od 15 do 18 let, od roku 2006 do současnosti od 14 do 18 let)

Dynamika kriminality mládeže, je obdobně jako u kategorie dětí mladší 15 let, resp. 14, ovlivněna shora uvedenou legislativní změnou. Nicméně mnohem zajímavější je skutečností, že počet trestných činů se u této věkové kategorie nevyznačuje během sledovaných let, významným poklesem. V roce 1996 bylo mladistvým připisováno 5 484 trestných činů, což představuje nejvyšší počet trestných činů ve sledovaném období, během

Graf č. 11

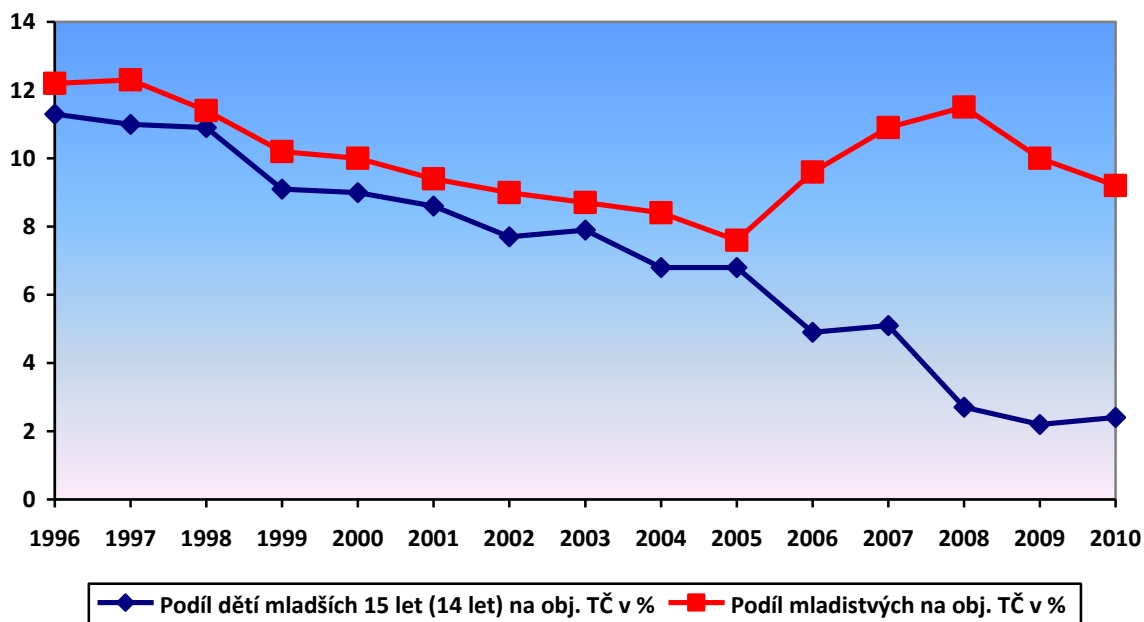
Počet objasněných činů jinak trestných a trestných činů spáchaných mládeží na území Slovenské republiky v letech 1996 – 2010 (včetně úrovně kriminality)

Pramen: Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SR (štatistika kriminality 2008-2010)

Graf č. 12

**Podíl mládeže na objasněných trestných činech
na území Slovenské republiky v letech 1996 – 2010**

Pramen: Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SR (štatistika kriminality 2008-2010)

následujících let však lze pozorovat klesající tendence, která přetrvává až do roku 2000, kdy jsou této věkové kategorii připisovány trestné činy ve výši 4 693. V následujících dvou letech došlo k nepatrnému zvýšení počtu trestných činů, nicméně od roku 2003 již lze opět zaznamenat klesající tendence. Je velice pravděpodobné, že by tento klesající trend přetrval až do současnosti, avšak vlivem změny hranice trestní odpovědnosti, došlo k opětovnému nárůstu počtu trestných činů, které jsou kategorii mladistvých připisovány.

Stabilita v absolutních číslech se také promítá do samotné úrovně kriminality, kdy mezi lety 1996 až 2005 se z 10 000 mladistvých dopustilo trestných činů 170 až 200 z nich. Nejnižší zaznamenaná intenzita kriminality, byla překvapivě zaregistrována v roce, kdy nastala účinnost novely, která přinesla změnu trestní odpovědnosti – tedy v roce 2006, kdy úroveň dosahovala hodnoty 148 mladistvých na 10 000.

Podíl mladistvých na objasněných trestných činech dosahuje na počátku sledovaného období téměř stejné úrovně jako u dětí mladší 15 let, úroveň je pouze o jedno procento nižší. Nejvyšší podíl mladistvých na objasněných trestných činech byl zaznamenán v roce 1997, kdy činil 12,3 %.

Tabulka č. 19

**Počet objasněných činů jinak trestných a trestních činů spáchaných
mládeží na území Slovenské republiky v letech 1996 – 2010
(včetně indexu na 10 000 stejné věkové kategorie)**

<i>Rok</i>	<i>Děti mladší 15 let</i> (od roku 2006 děti mladší 14 let)	<i>Podíl dětí mladších 15 let na obj. TČ v %</i> (od roku 2006 děti mladší 14 let)	<i>Mladiství</i> (od roku 2006 v rozmezí 14-18)	<i>Podíl mladistvých na obj. TČ v %</i> (od roku 2006 v rozmezí 14-18)
1996	5 111 (43,9)	11,3	5 484 (197,6)	12,2
1997	4 791 (42,3)	11,0	5 368 (198,2)	12,3
1998	4 980 (45,2)	10,9	5 191 (193,5)	11,4
1999	4 289 (40,1)	9,1	4 792 (179,8)	10,2
2000	4 258 (41,1)	9,0	4 693 (177,4)	10,0
2001	4 379 (43,5)	8,6	4 765 (180,9)	9,4
2002	4 244 (43,5)	7,7	4 943 (192,3)	9,0
2003	4 102 (43,4)	7,9	4 488 (179,3)	8,7
2004	3 518 (38,3)	6,8	4 345 (178,6)	8,4
2005	3 648 (40,8)	6,8	4 086 (170,4)	7,6
2006	2 313 (29,0)	4,9	4 574 (148,0)	9,6
2007	2 365 (30,4)	5,1	4 991 (165,2)	10,9
2008	1 225 (15,9)	2,7	5 269 (182,2)	11,5
2009	1 090 (14,2)	2,2	4 931 (180,6)	10,0
2010	1 105 (14,3)	2,4	4 282 (165,3)	9,2

Pramen: Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SR (štatistika kriminality 2008-2010)

V následujících letech bylo možné pozorovat klesající tendenci a to až do roku 2005, kdy byl registrován podíl mladistvých na objasněných trestných činech ve výši 7,6 %, což představuje nejnižší podíl ve sledovaném období. V následujícím roce došlo k avizované legislativní změně, která se projevila nárůstem podílu mladistvých na objasněných trestných činech o dvě procenta. Tento nárůst, způsobený legislativní změnou, pokračoval i v následujících letech, kdy v roce 2008 byla zaznamenána hodnota 11,5 %, která dosahuje hodnot z počátku sledovaného období.

Další podrobnosti o počtech objasněných trestných činů na území Slovenské republiky v letech 1996 – 2010 (včetně úrovně kriminality) a podílu mladistvých na objasněných trestných činech jsou uvedeny, včetně grafického znázornění, v tabulce č. 19 a v grafech 11 a 12.

5.4. Vývoj kriminality v Rakouské republice v letech 1993 – 2010

5.4.1. Obecně

Jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, byl vývoj kriminality mládeže v Rakouské republice, ze statistického hlediska, výrazně ovlivněn legislativními úpravami, které se projeví na přelomu let 2001/2002. Z toho důvodu je nutné upozornit na skutečnost, že do kategorie mladistvých pachatelů byly mezi lety 1993 až do června 2001 zařazovány také osoby, které dovršily věku 18 let.

5.4.2. Děti mladší 14 let

Na otázku „*jakou tendenci má kriminalita dětí mladší 14 let mezi lety 1993 až 2010*“ nám mohou odpovědět i data získaná pouze za určité vybrané období. Z těchto dat, lze vyvodit, že na počátku sledovaného období byl rozsah kriminality dětí mladší 14 let o více jak polovinu nižší než na samém konci sledované období. Jinými slovy, v roce 1994 se děti mladší 14 let dopustily 2 607 činů jinak trestných, avšak o deset let později, tzn. v roce 2004 již počet činů jinak trestných dosahoval hodnoty 5 499 činů jinak

trestných. Z procentuálního hlediska se tak jednalo o nárůst o téměř 52,6 %. Avšak tento vzrůstající trend přetrval i v následujících letech, neboť v roce 2005 je dětem mladší 14 let připisováno 5 742 činů jinak trestných a v roce 2006 dokonce 8 143, což představuje nárůst o téměř 29,5 % oproti roku 2005. Na samém konci sledovaného období, dochází k drobnému poklesu, kdy počet činů jinak trestných připisovaných dětem mladší 14 let dosahuje počtu 6 477. V porovnání s rokem 2006 se tak jedná o pokles ve výši 20,5 %.

Vývoj počtu činů jinak trestných se rovněž přenesl i do úrovně kriminality dětí mladší 14 let. Jinými slovy, na počátku sledovaného období, tzn. v roce 1994, se trestního činu jinak trestného dopustilo z 10 000 dětí mladších 14 let pouze 19 z nich (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosáhl hodnoty 18,4). V následujících letech však dochází k postupnému nárůstu, když v roce 2004 již dosahuje dvojnásobného počtu dětí, kteří se dopustily činu jinak trestného. Nejvyšší úroveň, z dostupných dat, byla evidována v roce 2006, kdy se činu jinak trestného dopustilo z 10 000 dětí mladší 14 let 63 z nich. V následujícím období došlo k poklesu úrovně kriminality, která v roce 2010 činila, dle indexu kriminality 52,3.

Rovněž vývoj podílu dětí mladší 14 let na objasněných trestných činech měl obdobný vývoj. Na počátku sledovaného období byl podíl pouhé jedno procento, avšak v průběhu let došlo k jeho postupnému nárůstu. V roce 2010 činil již podíl dětí mladších 14 let na objasněných trestných činech 2,7 %. Nejvyšší podíl byl, však zaznamenán v roce 2006, kdy dosáhl hodnoty 3,6 %.

Další podrobnosti o počtech objasněných činů jinak trestných na území Rakouské republiky v letech 1994 – 2010 (včetně úrovně kriminality) a podílu dětí mladší 14 let, na objasněných činech jinak trestných jsou uvedeny, včetně grafického znázornění, v tabulce č. 20 a v grafech 13 a 14.

5.4.3. Mladiství (od roku 1993 do června 2001 ve věku od 14 do 19 let, v současnosti od 14 do 18 let)

Obdobně jako ve Slovenské republice, také zde se významnou měrou promítla legislativní změna, která měla za následek statistické přeřazení osob ve věku 18 let mezi dospělé pachatele.

Na počátku sledovaného období, tzn. v roce 1993 bylo mladistvým připisováno 22 950 trestných činů. V průběhu následujících let, mohu-li to tak nazvat, kopíroval vývoj kriminality sinusoidu se dvěma vrcholy, které byly zaznamenány v letech 1999 a 2008. V číslech tato skutečnost znamená, že od roku 1993 dochází k postupnému nárůstu počtu trestných činů připisovaných mladistvým, a to až do roku 1999, kdy bylo registrováno 31 357 trestných činů. V následujících letech dochází k poklesu, který je nejvýraznější mezi lety 2000 a 2003, neboť v roce 2000 bylo mladistvým připisováno 27 873 trestných činů a v roce 2003 to bylo 25 804, avšak v mezidobí došlo ke shora uvedené legislativní změně, v jejímž důsledku bylo v roce 2001 a 2002 mladistvým připisováno „pouhých“ 21 873, resp. 21 562 trestných činů. Od roku 2002 již dochází k postupnému nárůstu počtu spáchaných trestných činů připisovaných mladistvým, které dosáhly svého druhého vrcholu v roce 2008, kdy bylo pro mladistvé registrováno 35 912 trestných činů, což představuje nejvyšší počet trestných činů přičítaných mladistvým za jedno kalendářní období.

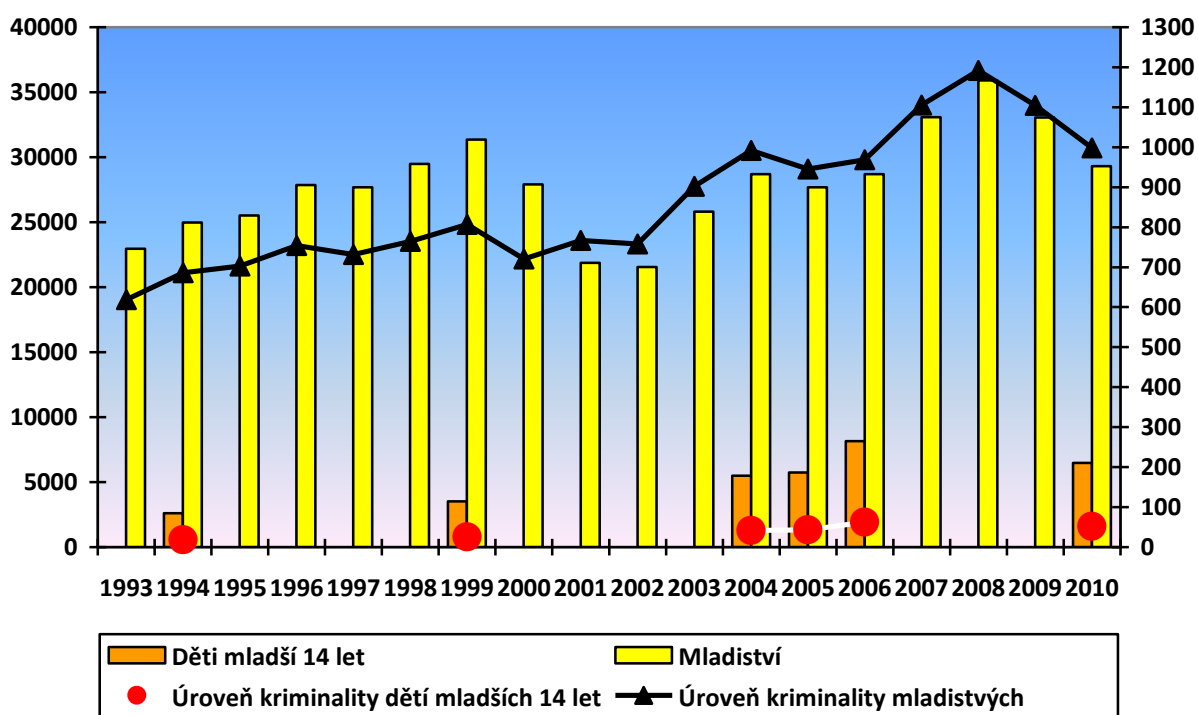
Úroveň kriminality mladistvých do jisté míry kopíruje vývoj počtu trestných činů připisovaných mladistvým. Na počátku sledovaného období se z 10 000 mladistvých dopustilo trestného činu 619 z nich, což představuje vůbec nejnižší úroveň kriminality ve sledovaném období. V následujících letech dochází k postupnému nárůstu úrovně kriminality, a to až do roku 1999, kdy se z 10 000 mladistvých dopustilo trestného činu 807 z nich (index na 10 000 mladistvých činí 806,5). Nejedná se však o nejvyšší úroveň kriminality, ba naopak, od roku 2003 byla tato úroveň pře-

konána v každém kalendářním roce. Svého maxima dosáhla v roce 2008, kdy se trestného činu dopustilo z 10 000 mladistvých 1 193 z nich.

Podíl mladistvých na objasněných trestných činech je poměrně stabilní, neboť se ve sledovaném období pohybuje v rozpětí 9,9 % - 12,5 %. Nicméně v letech 2007 až 2009 byla horní hranice opakovaně překonána a nejvyššího podíl mladistvých byl zaznamenán v roce 2008, kdy dosáhl hodnoty 16,4 %. Nejnižší byla naopak zaznamenána v roce 2002, kdy činil podíl mladistvých na objasněných trestných činech 8,9 %.

Graf č. 13

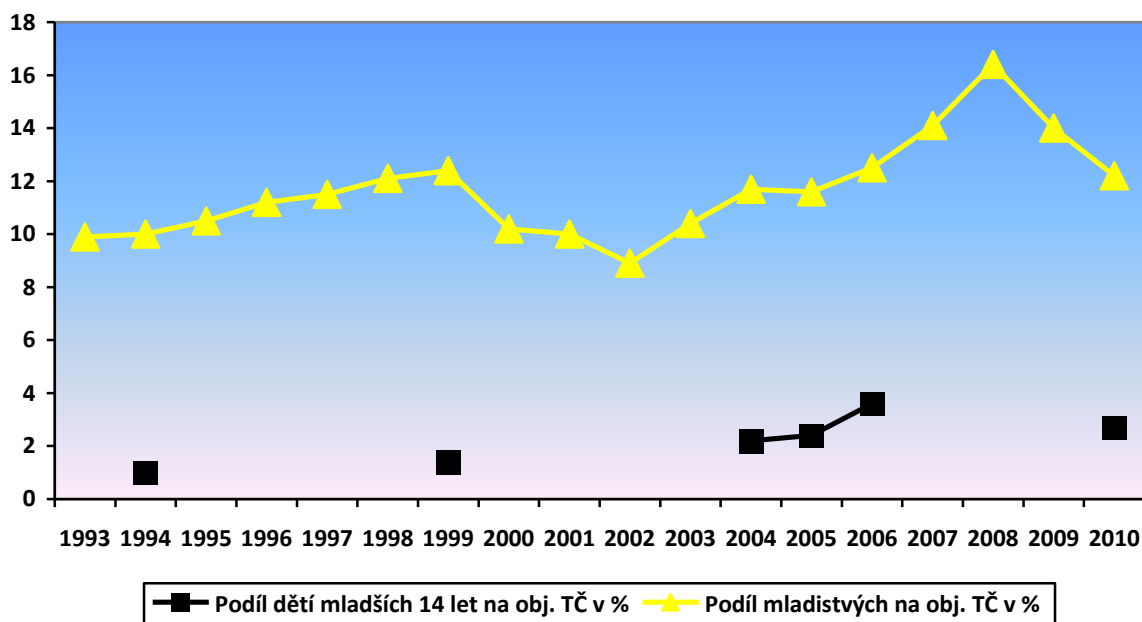
**Počet objasněných činů jinak trestných a trestných činů spáchaných
mládeží na území Rakouské republiky v letech 1993 – 2010
(včetně úrovně kriminality)**

Pramen: Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009, + SuperWeb – internetová databáze počtu obyvatel); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Graf č. 14

**Podíl mládeže na objasněných trestných činech
na území Rakouské republiky v letech 1993 – 2010**

Pramen: Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

Další podrobnosti o počtech objasněných trestných činů na území Rakouské republiky v letech 1993 – 2010 (včetně úrovně kriminality) a podílu mladistvých na objasněných trestných činech jsou uvedeny, včetně grafického znázornění, v tabulce č. 20 a v grafech 13 a 14.

5.5. Faktory ovlivňující kriminalitu

5.5.1. Faktory ovlivňující nárůst kriminality

Ve všech komparovaných zemích se projevuje nárůst registrované kriminality páchané mládeží, včetně intenzity kriminality mládeže, a nárůst podílu mládeže na objasněných trestných činech v první polovině 90. let 20. století. Tento růst byl ovlivněn řadou faktorů, které se podílely i na

Tabulka č. 20

**Počet objasněných činů jinak trestných a trestních činů spáchaných
mládeží na území Rakouské republiky v letech 1993 – 2010
(včetně indexu na 10 000 stejné věkové kategorie)**

<i>Rok</i>	<i>Děti mladší 14 let</i>	<i>Podíl dětí mladších 14 let na obj. TČ v %</i>	<i>Mladiství</i>	<i>Podíl mladistvých na obj. TČ v %</i>
1993	-	-	22 950 (618,5)	9,9
1994	2 607 (18,4)	1,0	24 966 (686,4)	10,0
1995	-	-	25 512 (703,1)	10,5
1996	-	-	27 860 (754,4)	11,2
1997	-	-	27 693 (731,9)	11,5
1998	-	-	29 486 (764,3)	12,1
1999	3 531 (25,6)	1,4	31 357 (806,5)	12,4
2000	-	-	27 903 (720,8)	10,2
2001	-	-	21 873 (767,0)	10,0
2002	-	-	21 561 (758,1)	8,9
2003	-	-	25 804 (902,5)	10,4
2004	5 499 (41,5)	2,2	28 700 (991,6)	11,7
2005	5 742 (43,6)	2,4	27 678 (945,3)	11,6
2006	8 143 (62,4)	3,6	28 683 (968,9)	12,5
2007	-	-	33 068 (1 105,6)	14,1
2008	-	-	35 912 (1 192,1)	16,4
2009	-	-	33 063 (1 104,4)	14,0
2010	6 477 (52,3)	2,7	29 306 (998,6)	12,2

Pramen: Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009, + SuperWeb – internetová databáze počtu obyvatel); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

obecném nárůstu kriminality po roce 1989 na území České a Slovenské republiky.⁵⁸ Jedná se zejména o

- **přechod od totalitního režimu ke svobodné společnosti** – dochází k posílení základních lidských práv a svobod osob, které v sobě obsahují zároveň výrazné snížení možnosti kontroly a zásahů oficiálními institucemi kontroly zločinnosti;
- **rozvoj tržní ekonomiky** – dochází k diferenciaci bohatých a chudých a ke změně možností jak legálními prostředky dosáhnout společensky uznávaných cílů;⁵⁹
- **vstup do Schengenského prostoru** – snadný způsob páchaní příhraniční kriminality;
- **demografické vlivy**⁶⁰ – v České a Slovenské republice „*dochází k nástupu silných populačních ročníků do věku mladistvých a mladých dospělých v důsledku tzv. baby boomu v 70. letech 20. století*“ (někdy se používá označení „Husákovy děti“);⁶¹
- **problematickou srovnatelnost se statistikami oficiálních institucí kontroly zločinnosti před rokem 1989** – k prezentaci nízké úrovně kriminality mohlo docházet s ohledem na politické zájmy;⁶²
- **podíl činů jinak trestných spáchaných, resp. trestních činů mládeže k celkovému počtu zjištěných trestných činů, které se podařilo objasnit** – velký vliv mohlo mít zvýšené zaměření orgánů činných v trestním řízení, resp. policie na pachate-

⁵⁸ Např. MAREŠOVÁ, A. *Trendy kriminality mládeže*. Trestní právo, 1999, č. 9 a 11 (citováno podle KUČHTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 281)

⁵⁹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 153

⁶⁰ NOVOTNÝ, O. *Kriminalita, trestní právo, kodifikace*. Trestní právo, 2001, č. 7-8, s. 4 n. (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 153)

⁶¹ KUČHTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 142

⁶² VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 153

le z řad mládeže. „*To proto, že se může projevit i to, že s ohledem na systém vykazování a hodnocení jednotlivých policejních složek Policie ČR, z hlediska objasnění trestných činů, může existovat uvnitř policie určitý tlak na to, aby se pozornost při zjišťování trestných činů soustředila právě na věkovou kategorii mládeže, protože tím lze ovlivnit zvýšení procenta celkové objasnění trestných činů*“.⁶³ S ohledem na specifika této věkové kategorie, je objasňování trestných činů většinou méně náročné než u dospělých, neboť způsoby páchaní trestné činnosti mládeže zpravidla vykazují na rozdíl od dospělých pachatelů určité zvláštnosti, které usnadňují práci orgánům činným v trestním řízení.⁶⁴ Tato situace nastala s největší pravděpodobností v roce 2010 ve Slovenské republice v kraji Banskobystrickém, kde bylo dětem mladším 14 let připisováno 76 činů jinak trestných výtržnictví z celkového počtu 89 skutků registrovaných pro Slovenskou republiku.

5.5.2. Faktory ovlivňující pokles kriminality

Pokles kriminality mládeže je s největší pravděpodobností způsoben několika následujícími faktory. Jedná se o

- **demografické rozložení obyvatelstva** – lze přepokládat, že na klesajícím trendu se podílely demografické vlivy, neboť u mladistvých lze sledovat v proběhu sledovaného období stálý pozvolný pokles podílu této věkové kategorie vzhledem k celkovému počtu obyvatel v jednotlivých komparovaných zemích;⁶⁵

⁶³ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 344

⁶⁴ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 344

⁶⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 344 an.

- **neochota a snížená aktivita policie při zjišťování trestné činnosti u kategorie mládeže;**⁶⁶
- **dekriminalizace** - jak již bylo uvedeno výše např. v České republice „*pokles registrované kriminality u mládeže v letech 2002 a 2003 mohl být částečně způsoben změnou výše škod v trestním zákoně novelou č. 265/2001 Sb., a to zejména u činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími 15 let, kde byl tento pokles poměrně výrazný a pro které jsou méně závažné majetkové trestné činy s nízkou výší způsobené škody typické*“;⁶⁷ či ve Slovenské a Rakouské republice úpravou hranice trestní odpovědnosti z 15 let na 14 let, resp. z 19 let na 18 let a dále rovněž úprava hranice trestní odpovědnosti u majetkových deliktů.
- **pokles objasněnosti trestných činů** – ve všech komparovaných státech dochází k různé míře objasněnosti trestných činů. Např. koncem 80. let minulého století byla objasněnost trestných činů v České a Slovenské republice poměrně stabilní, pohybovala se v průměru okolo 82 %. Po roce 1989 došlo k výraznému poklesu objasněnosti trestných činů, přičemž svého minima v České republice dosáhla v roce 1992 (objasněnost 31,7 %) a ve Slovenské republice v roce 1993 (objasněnost 36,3 %). V Rakouské republice se objasněnost v roce 1992, resp. 1993 pohybovala na hranici 39,3 %, resp. 39,6 %. V letech 1995 – 1999 se objasněnost trestných činů pohybuje ve všech komparovaných státech stabilně nad hranicí 40 %, v České a Slovenské republice tento trend přetrval až do roku 2001, kdy v České republice byla objasněnost ve výši 46,5 % a ve Slovenské republice dokonce 54,6 %. Po roce 2001 dochází

⁶⁶ MAREŠOVÁ, A. *Trendy kriminality mládeže*. Trestní právo, 1999, č. 3, s. 19-20 (citováno podle VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 345)

⁶⁷ KUČHTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 282

v České republice k poklesu objasněnosti téměř o 6 %, ve Slovenské republice k obdobnému poklesu dochází o rok později. V Rakouské republice dochází od roku 2002 k soustavnému růstu objasněnosti, a to až do roku 2010 kdy dosáhla objasněnost hodnoty 44,8 %. V České republice se od poklesu v roce 2002 pohybuje objasněnost v rozmezí 37 - 40 %. Naopak ve Slovenské republice dochází ke konci sledovaného období k výraznému růstu, když v roce 2009 dosáhla objasněnost 47,1 % a v roce 2010 dokonce 49,1 %. Nutno však připomenout, že se míra objasněnosti významně liší v závislosti na jednotlivých druzích kriminality.

5.6. Komparace dynamiky kriminality mládeže

Komparací vývoje kriminality mládeže můžeme ukázat, která z komparovaných zemí nejúčinněji bojuje s kriminalitou mládeže, a zda byl vývoj kriminality mládeže ve všech komparovaných zemích identický, tzn. zda lze v nárůstu, či poklesu kriminality mládeže nalézt shodu.

5.6.1. Děti mladší 15 let (resp. 14 let)

Po uplynutí několika let po rozdělení Československé republiky byla v roce 1996 nejvyšší úroveň kriminality dětí mladších 15 let v České republice, kde se činu jinak trestného dopustilo 66 dětí mladších 15 let z 10 000 této věkové kategorie. Naopak ve Slovenské republice to bylo o 22 dětí méně, tzn. index na 10 000 dětí mladších 15 let dosahoval hodnoty 43,9.

Při porovnání úrovně kriminality v České republice s Rakouskou republikou je vidět, že v Rakouské republice byla úroveň kriminality od počátku sledovaného období, např. v roce 1994, o polovinu nižší (index na 10 000 dětí mladších 14 let dosahuje úrovně 18,4), zatímco v České republice se dopustilo činu jinak trestného z 10 000 dětí mladších 15 let 42 z nich (pozn. vždy nutné mít na paměti, že dochází ke komparaci různých

věkových skupin, neboť trestní odpovědnost je v každé komparované zemi upravena rozdílně). Nicméně, v Rakouské republice dochází k postupnému nárůstu úrovně kriminality, neboť v roce 1999 dosahuje index kriminality dětí mladší 14 let hodnoty 25,6, což však stále představuje v porovnání se Slovenskou republikou index o necelou polovinu nižší (index na 10 000 dětí mladších 15 let dosahuje hodnoty 40,1), a s Českou republikou dokonce o téměř o jednu třetinu nižší (index na 10 000 dětí mladších 15 let činí 73,0).

Avšak zatímco v Rakouské republice dochází k postupnému nárůstu úrovně kriminality dětí mladší 14 let, v České republice je tomu právě naopak, tzn. že v roce 2005 se v Rakouské republice dopustilo z 10 000 dětí mladších 14 let činu jinak trestného 44 z nich, ale v České republice to bylo pouze 21 dětí mladší 15 let. Ve Slovenské republice, jak již bylo uvedeno výše, se úroveň kriminality držela u věkové skupiny dětí mladší 15 let na stabilních hodnotách, tzn. v roce 2005 dosáhl index kriminality hodnoty 40,8.

Na konci sledovaného období je vidět, jakým směrem se ubírala úroveň kriminality v jednotlivých stát. V roce 2010 se Rakouské republice dopustilo činu jinak trestného 53 dětí mladší 14 let, zatímco v České republice to bylo pouhých 11 dětí mladších 15 let a ve Slovenské republice 15 dětí mladších 14 let, vždy na 10 000 dané věkové kategorie.

Vývoj úrovně kriminality dětí mladších 15 let, resp. 14 let, v České, Slovenské a Rakouské republice v letech 1993 až 2010 je podrobněji znázorněn v grafu č. 15.

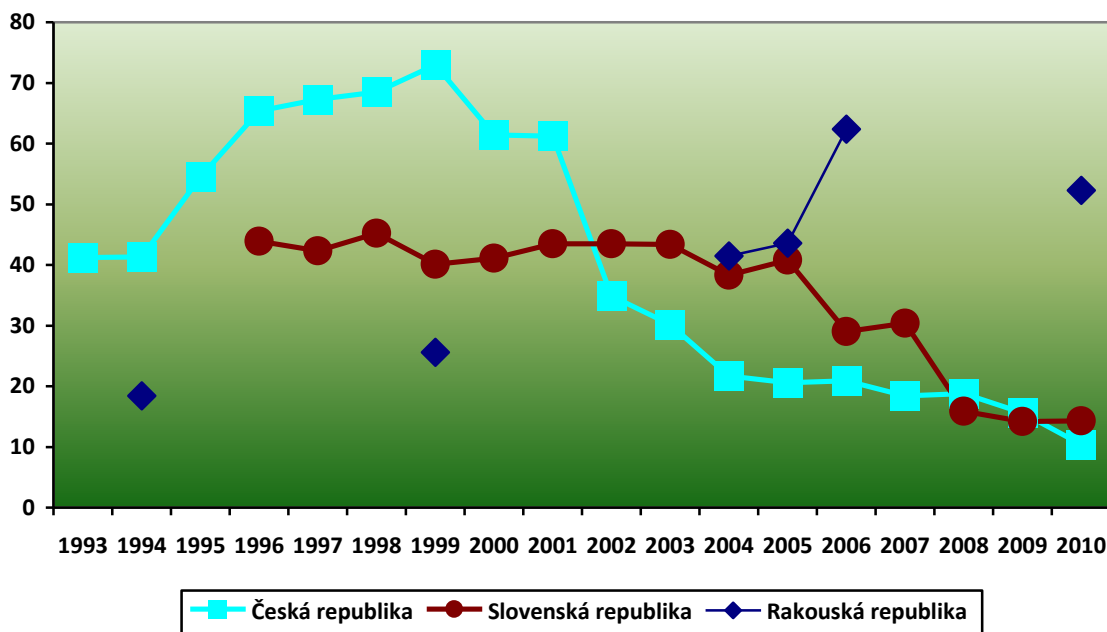
Obdobní vývoj lze sledovat po rozdělení Československé republiky i u podílu dětí mladších 15 let na objasněných trestných činech, když v roce 1996 je ve Slovenské republice, v porovnání s Českou republikou, tento podíl téměř dvojnásobný. Přitom v České republice byl v roce 1996 zaznamenán vůbec nejvyšší podíl dětí mladších 15 let na objasněných trestných činech ve sledovaném období. Řečí čísel, v roce 1996 byl v České republice

podíl ve výši 7,4 %, zatímco ve Slovenské republice dosahoval hodnoty 11,3 %. V Rakouské republice se od samého počátku pohyboval podíl dětí mladších 14 let na objasněných trestných činech na hranici jednoho procenta.

V následujících letech se rozdíl v podílu dětí mladších 15 let ve Slovenské republice držel nepřetržitě na dvojnásobné hodnotě, než v České republice, a to až do roku 2006, kdy nabyla účinnosti již výše zmíněná legislativní změna, které snížila hranici trestní odpovědnosti, a díky této legislativní změně se podíl dětí mladších 15 let, resp. 14 let, mezi Českou a Slovenskou republikou téměř vyrovnal. Nicméně nelze opomenout fakt, že

Graf č. 15

**Vývoj úrovně kriminality dětí mladších 15 let, resp. 14 let,
na území České, Slovenské a Rakouské republiky
v letech 1993 – 2010**

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010); Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2008-2010); Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

k přiblížení došlo „přesunutím“ dětí ve věku 14 let k mladistvým. Tato legislativní změna rovněž přiblížila Slovenskou republiku, co se týče podílu dětí mladších 14 let na objasněných trestných činech, k úrovni Rakouské republiky. V Rakouské republice v roce 2006 dosahoval totiž podíl nejvyšší hodnoty z dostupných dat, a to 3,6 %, zatímco ve Slovenské republice byl podíl pouze o 1,3 % vyšší, tzn. 4,9 %. Nejnižší podíl byl z komparovaných států zaznamenán v České republice, kde je věková kategorie širší než u ostatních komparovaných států, tedy jedná se o podíl dětí mladších 15 let, a dosáhl hodnoty 2,3 %, tzn. oproti Rakouské republice o 1,3 % nižší.

S ohledem na shora uvedené, lze dospět k závěru, že trend vývoje podílu dětí mladších 15 let, resp. 14 let na objasněných trestných činech byl v komparovaných zemích protichůdný, neboť v České republice došlo v průběhu sledovaných let k poklesu podílu z 6,5 % až na podíl o velikosti 1,4 % (na konci sledovaného období), ve Slovenské republice došlo k poklesu podílu z 11,3 % až na podíl o velikosti 2,4 %, a naopak v Rakouské republice došlo k nárůstu z 1 % na podíl o velikosti 2,7 % (na konci sledovaného období).

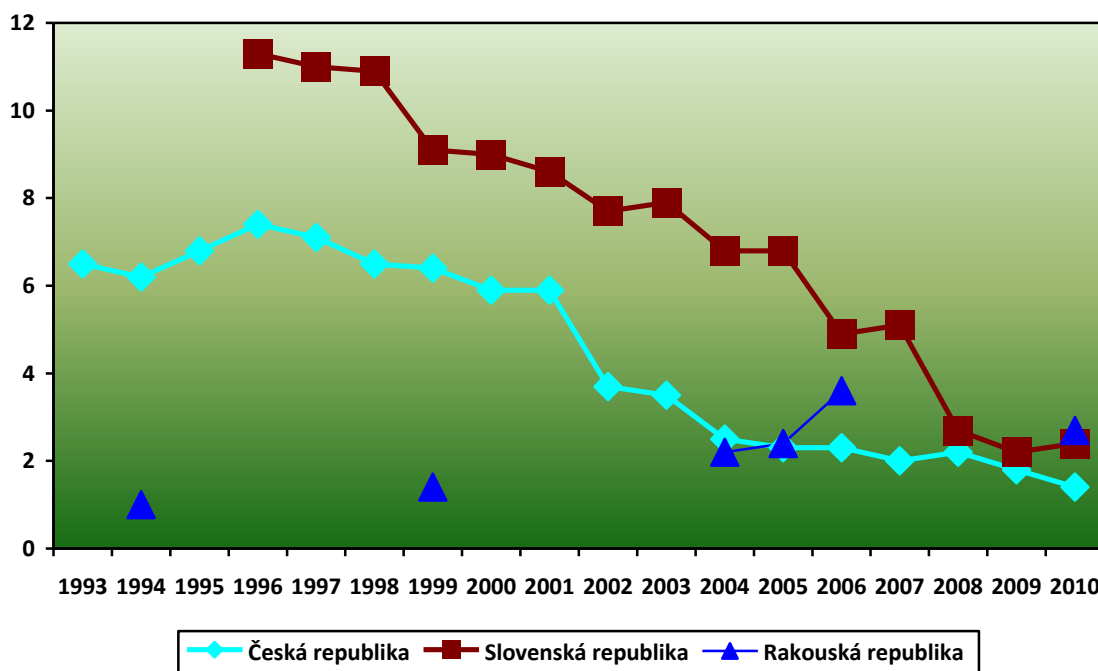
Vývoj podílu dětí mladších 15 let, resp. 14 let na objasněných trestných činech v České, Slovenské a Rakouské republice v letech 1993 až 2010 je podrobněji znázorněn v grafu č. 16.

5.6.2. Mladiství

Po uplynutí 10 let od rozdělení Československé republiky lze jednoznačně uvést, že je úroveň kriminality vyšší v České republice, neboť v roce 2002 se v České republice dopustilo z 10 000 mladistvých provinění 276 z nich, zatímco ve Slovenské republice se trestního činu dopustilo 193, tzn. o 83 mladistvých méně. Při porovnání úrovně rakouské kriminality s českou a slovenskou, lze při pouhém pohledu snadno dospět k závěru, že úroveň kriminality mladistvých je mnohonásobně vyšší v Rakouské republice, avšak tento závěr by byl unáhlený, neboť je řada faktorů, které

Graf č. 16

Podíl dětí mladších 15 let, resp. 14 let na objasněných trestných činech na území České, Slovenské a Rakouské republiky v letech 1993 – 2010

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010); Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2008-2010); Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

ovlivňují úroveň kriminality. Jak již bylo uvedeno výše, tím hlavním faktorem je kriminalizace určitého jednání mladistvých, resp. osob, která není ve všech komparovaných státech jednotná, a proto nám mnohem přesnější závěry přinesla již dříve provedená komparace dat trestných činů, které mají stejnou skutkovou podstatu.

Trend vývoje kriminality mladistvých není, stejně jako u dětí mladších 15 let, resp. 14 let, identický, neboť v České a Slovenské republice dochází k postupnému poklesu úrovně kriminality, naopak v Rakouské republice dochází od počátku sledovaného období k výraznému nárůstu. V Rakouské republice se v roce 1996 dopustilo trestného činu 755 mladist-

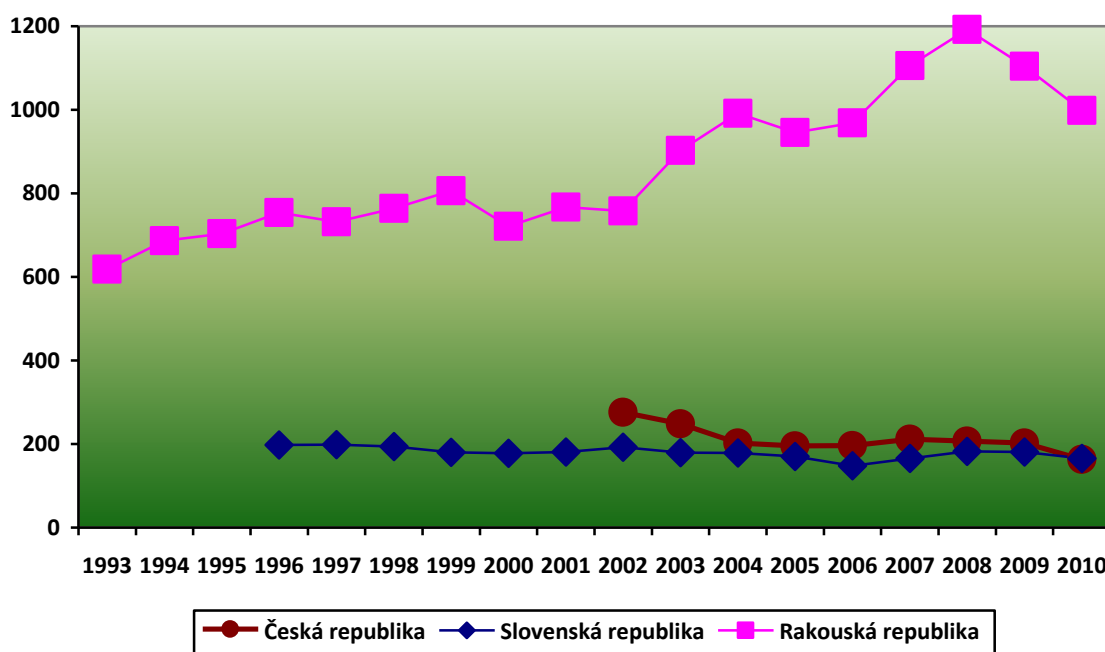
vých z 10 000 mladistvých, tzn. každý třináctý mladistvých, zatímco ve Slovenské republice to byl každý padesátý mladistvý. V roce 2008 je úroveň kriminality v Rakouské republice již téměř dvojnásobná, než v roce 1993, když se trestného činu z 10 000 mladistvých dopustilo 1 193 z nich. Jenom pro porovnání, v České republice činil index na 10 000 mladistvých 206,7 a ve Slovenské republice 182,2.

Vývoj úrovně kriminality mladistvých v České, Slovenské a Rakouské republice v letech 1993 až 2010 je podrobněji znázorněn v grafu č. 17.

Podíl mladistvých na objasněných trestných činech ve Slovenské republice je na počátku sledovaného období téměř srovnatelným s podílem mladistvých v České republice. V roce 1997, kdy byl ve Slovenské republice

Graf č. 17

Vývoj úrovně kriminality mladistvých na území České, Slovenské a Rakouské republiky v letech 1993 – 2010

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010); Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2008-2010); Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

zaznamenán nejvyšší podíl mladistvých na objasněných trestných činech, a to ve výši 12,3 %, byl v České republice registrován podíl pouze o jedno procento nižší, tzn. 11,3 %. Rovněž v Rakouské republice podíl mladistvých na objasněných trestných činech žádným významným způsobem nevybočuje, ba naopak, v roce 1997 činil podíl 11,5 %. V následujících letech lze v České a Slovenské republice pozorovat klesající tendence, když v České republice může tento pokles, v porovnání s podílem ve Slovenské republice, označit jako dynamičtější. V Rakouské republice dochází ke stagnaci, neboť zde se podíl v průběhu sledovaného období drží v průměru kolem 11,6 %.

V roce 2002 byl v Rakouské republice zaznamenán vůbec nejnižší podíl mladistvých na objasněných trestných činech, neboť dosáhl pouze 8,9 %. Tento podíl byl dokonce o jednu desetinu nižší než zaznamenaný podíl ve Slovenské republice, nicméně pořád byl o 1,7 % vyšší než v České republice.

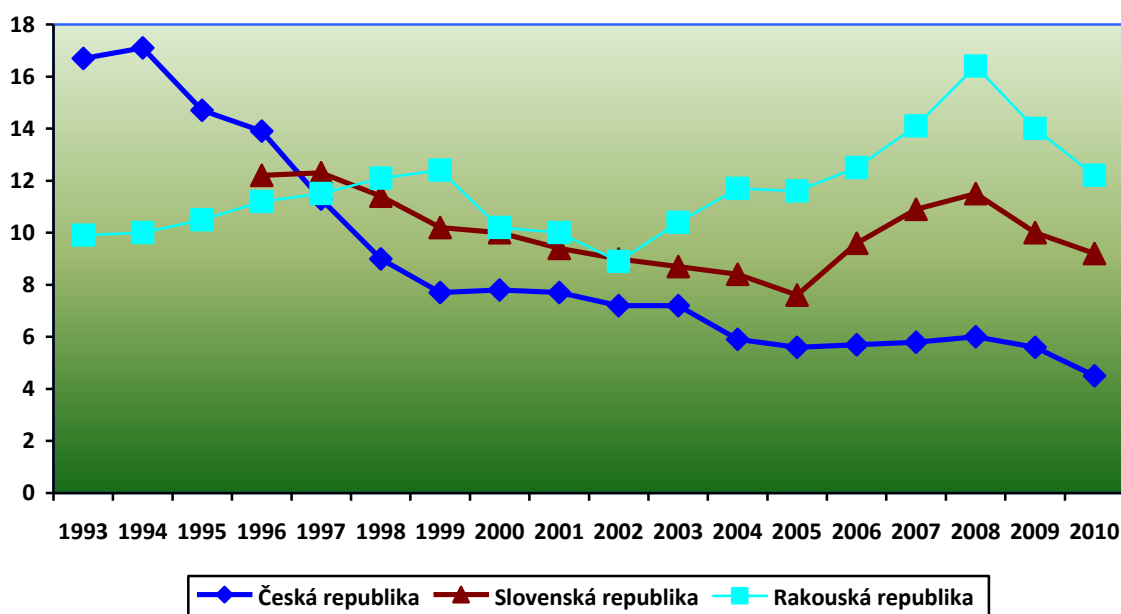
V následujících letech přetrvávají klesající tendence jak v České, tak Slovenské republice. V roce 2005 je ve Slovenské republice registrován její vůbec nejnižší podíl mladistvých na objasněných trestných činech ve sledovaném období, a to ve výši 7,6 %. V následujícím roce došlo k již několikrát zmíněnému „přesunu“ dětí ve věku 14 let k mladistvým, což mělo logický dopad ve zvýšení registrovaného podílu mladistvých na objasněných trestných činech jim připisovaným. V roce 2006 tak činil podíl mladistvých ve Slovenské republice 9,6 %, tedy o dvě procenta vyšší než v roce předějším, naopak u dětí mladších 15 let, resp. 14 let, lze vidět pokles o 1,9 %.

V roce 2008 je již rozdíl v podílu mladistvých na objasněných trestných činech mezi komparovanými státy poměrně značný, neboť v Rakouské republice je registrován vůbec nejvyšší podíl v této zemi ve sledovaném období a činí 16,4 %, zatímco ve Slovenské republice činí podíl pouze 11,5 %, a v České republice dosahuje 6 %.

Vývoj podílu mladistvých na objasněných trestných činech v České, Slovenské a Rakouské republice v letech 1993 až 2010 je podrobněji znázorněn v grafu č. 18.

Graf č. 18

Podíl mladistvých na objasněných trestných činech na území České, Slovenské a Rakouské republiky v letech 1993 – 2010

Pramen: Policejní prezidium ČR (statistické přehledy kriminality 1993-2010); Štatistický úrad Slovenskej republiky (Databáza časových radov SLOVSTAT) a Ministerstvo vnútra SK (štatistika kriminality 2008-2010); Rakouský statistický úřad (Polizeiliche Kriminalstatistik 1993-2009); Bundeskriminalamt – údaje poskytl Armin Halm (Polizeiliche Kriminalstatistik Österreichs 2010)

6. Prevence kriminality

6.1. Obecně

Prevencí kriminality se rozumí „soubor nejrůznějších aktivit mimotrestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality nebo docílit jejího zmenšení“.⁶⁸

„Na řešení prevence kriminality mládeže existuje celá řada nejrůznější názorů a přístupů, od jednoduchých návodů, přes programy prevence realizované v rámci systému prevence kriminality až po legislativní opatření. Všechny řešení mají společný základní princip, kdy základem prevence kriminality mládeže je její včasné a dlouhodobé působení. Vychází z předpokladu, že prevence kriminality mládeže je proces, který se nesmí zanedbat ani odkládat a třeba s ním začít od nejútlejšího věku dítěte“.⁶⁹

Pro lepší porozumění dané problematice považuji za nutné vysvětlit jednotlivá třídění preventivní aktivity. Prvním ze způsobu členění je podle obsahového zaměření, a to na prevenci sociální, situační a viktimologickou. Druhým způsobem je klasifikace dle okruhu adresátů, a to na prevenci primární, sekundární a terciární.⁷⁰

1) Třídění podle obsahového zaměření:

- a. Sociální prevence – její pozornost je zaměřena především na sociální kriminogenní jevy, jako např. prostituce, nezaměstnanost, extremistické skupiny, alkoholismus, toxikomanie, chudoba, atd.⁷¹

Podstatou sociální prevence je vytvářet příznivé společenské podmínky v oblasti ekonomické, sociální, výchovně-vzdělávací, v oblasti zaměstnanosti, využití volného času a především směřujících ke zkvalitnění života společnosti ja-

⁶⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 183

⁶⁹ ZOUBKOVÁ, L., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1. vydání. Praha : Policejní akademie ČR, 2001, s. 42 (citováno podle DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminologie*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 261)

⁷⁰ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 184

⁷¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 184

ko celku, a dále také k integraci jedince do takovéto společnosti.⁷²

*„Z hlediska prevence kriminality mládeže se sociální prevence orientuje na prevenci poruch chování delikventní mládeže, prevenci recidivy kriminality, prevenci násilné trestné činnosti s důrazem na násilí v rodinách, prevenci rasově motivované trestné činnosti, prevenci mravnostní kriminality s důrazem na dětskou pornografii, a rovněž na prevenci související s drogami“.*⁷³

- b. Situační prevence – si klade za cíl odstraňovat kriminogenní situace, omezovat příležitosti ke spáchání trestných činů (provinění) a samozřejmě zvyšovat riziko dopadení pro pachatele.⁷⁴

Opatření situační prevence mají převážně charakter technický, organizační a administrativní (např. zvýšení ochrany objektů, osob, věcí proti hrozícímu útoku; popř. přemístění ohrožených věcí na bezpečnější místo; ztížení přístupu k prostředkům vhodných pro spáchání trestného činu, atd.)⁷⁵

*„Situační prevence kriminality mládeže se orientuje především na prevenci majetkové kriminality se zaměřením na krádeže vloupáním do rodinných domů, bytů a rekreačních objektů, prevenci krádeže motorových vozidel a věcí z nich, a rovněž na prevenci ostatních krádeží ve veřejných objektech a prostranstvích“.*⁷⁶

- c. Viktimologická prevence – je zaměřena především na potenciální a skutečné oběti trestných činů.⁷⁷ Hlavním těžištěm této prevence je poskytovat občanům informace o prostředcích ochrany pro jejich majetek, život a zdraví, infor-

⁷² DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminologie*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 262

⁷³ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminologie*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 262

⁷⁴ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 191

⁷⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 193

⁷⁶ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminologie*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 262

⁷⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 200

mace o mezinárodních a národních právních předpisech týkajících se ochrany obětí a jejich práv, a dále potencionálním obětem vštěpovat zásady preventivního chování a s tím související nejrozličnější formy osvěty.⁷⁸

2) Třídění podle okruhu adresátů:

- a. prevence primární – je druh prevence, který je adresován obyvatelstvu jako celku, myšleno ať již teritoriálně, či demograficky vymezeným skupinám obyvatel, jako např. mládeži, ženám, etnickým menšinám, atd.⁷⁹
- b. prevence sekundární – „*jsou preventivní aktivity orientovány na potenciální pachatele, na potenciální oběti a na kriminogenní situace*“.⁸⁰ Tato prevence je adresována mnohem užší skupině obyvatel než primární prevence, a to např. dětem dopouštějících se záškoláctví, nezaměstnaným mladistvým, atd. Značnou důležitost hraje také při překonávání kriminogenních situací, které mají podobu např. nebezpečné křižovatky v silniční dopravě, či budov, kde dochází ke koncentraci narkomanů a bezdomovců.⁸¹
- c. prevence terciární – „*se zaměřuje hlavně na předcházení kriminální recidivě u pachatele a viktimologické recidivě u obětí*“.⁸² Tato prevence tedy předpokládá, že již došlo k spáchání trestného činu. U obětí tedy půjde především o poskytnutí potřebné pomoci a pomoci směřující k nápravě následků z trestného činu. U pachatelů naopak půjde o jejich integraci do společnosti, kterou se zabývá penologie.⁸³

„Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva Školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a

⁷⁸ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminologie*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 262

⁷⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 200

⁸⁰ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 201

⁸¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 201 an.

⁸² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 202

⁸³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 202

*terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany“.*⁸⁴

6.2. Prevence kriminality v České republice

6.2.1. Organizační uspořádání

V České republice je prevence kriminality uspořádána do třech úrovní, a to do úrovně meziresortní, resortní a místní.

- 1) meziresortní úroveň – „*spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě a koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality. Situační prevenci kriminality se věnuje Poradní sbor pro situační prevenci kriminality“.*⁸⁵

Republikový výbor pro prevenci kriminality schvaluje žádosti o dotace na projekty prevence kriminality předložené městy (poradním orgánem je Komise pro výběr projektů Městského programu prevence kriminality k poskytování dotací ze státního rozpočtu) a současně je tento výbor pověřen zpracováváním materiálů pro jednání vlády České republiky v oblasti prevence kriminality.⁸⁶

Poradní sbor pro situační prevenci kriminality posuzuje koncepční otázky a spolupracuje s mimoresortními orgány při realizaci Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra, iniciuje a koordinuje zpracování strategie prevence automobilové kriminality, vluování do obydlí, rekreačních objektů, atd.⁸⁷

⁸⁴ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁸⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁸⁶ <http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁸⁷ <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-poradni-sbor-pro-situačni-prevenci-kriminality.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

*„Výsledkem meziresortní spolupráce je vybudovaný systém prevence kriminality v České republice, který se opírá o resortní preventivní programy, programy prevence kriminality na místní úrovni, aktivity Policie ČR, nestátních neziskových organizací i podnikatelských subjektů“.*⁸⁸

- 2) resortní úroveň – se opírá o „programy prevence kriminality vycházející z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacující jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňující tvorbu příslušné legislativy“.⁸⁹
- 3) místní úroveň – podstatou je „optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti“.⁹⁰ Na místní úrovni jsou do prevence kriminality zapojeny policejní orgány, orgány veřejné správy, nevládní organizace, atd. Programy prevence kriminality na místní úrovni jsou považovány z hlediska účinnosti za nejefektivnější.⁹¹

6.2.2. Programy (projekty) prevence kriminality

V České republice existuje řada projektů, kterými podle současné Strategie prevence kriminality České republiky na léta 2012 až 2015 jsou: „Národní projekt Systém včasné intervence“, „Program prevence kriminality a extremismu – Úsvit“ a s tím související „projekt Asistent prevence kriminality“, „Bezpečná lokalita – Bezpečné bydlení“, „Národní koordinací mechanismu pátrání po pohřešovaných dětech“, „Prevence kriminality a rizikových jevů v oblasti virtuální komunikace“, „Domácí násilí“, „Prevence obchodování s lidmi“, „Prevence předluženosti jako kriminogenního faktoru“, atd.⁹² „Ministerstvo vnitra je partnerem mezinárodního projektu IPACY (*Implementing Preventive Actions with Children and Youth*), který je zaměřen na

⁸⁸ <http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁸⁹ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁹⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁹¹ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁹² <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky – dokument Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012-2015)

*prevenci sociálně nežádoucích jevů sociálně znevýhodněných dětí a mládeže a dětí s antisociálním a sebedestructivním chováním“.*⁹³

V České republice existuje velké množství projektů, avšak převážná část je realizována na regionální úrovni. Jako celorepublikové je možné označit tyto projekty sloužící k prevenci kriminality mládeže:

- 1) Národní projekt systému včasné intervence, který vznikl již v roce 1998, jako reakce na závažné problémy a nedostatky systému péče o rizikové a ohrožené děti. Na počátku byl tento projekt testován v několika vybraných městech, následně byl od roku 2007 rozšířen do celé České republiky. Účelem tohoto projektu, je zlepšení spolupráci institucí (rychlejší a efektivnější výměna informací o problémových dětech, jakožto pachatelé, ale i jako svědky, či oběti trestního činu), do jejichž působnosti spadá péče o ohrožené děti.⁹⁴ *Systém včasné intervence, je součástí procesu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti. Na realizaci projektu se podílí zejména Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo vnitra.*⁹⁵
- 2) Ajaxův zápisník – jedná se o projekt určený žákům druhých a třetích tříd základní školy. V rámci tohoto projektu se děti učí nenásilnou formou her „základům právního vědomí, sociálním vztahům, zvládání zážitkových situací, dovednostem jak chránit své bezpečí, zdraví i majetek, jak odolávat nežádoucím závislostem, základům silničního provozu, procvičují si základy slušného chování a vzájemných mezilidských vztahů“.⁹⁶
- 3) Projekt Prevence kriminality a rizikových jevů v oblasti virtuální komunikace, jehož činnost byla zahájena v roce 2011 a doba trvání byla stanovena na 3 roky, je zaměřen na spolupráci mezi vzdě-

⁹³ <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky – příloha č. 1 Vyhodnocení realizace Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011)

⁹⁴ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky – dokument Odbor prevence kriminality – základní informace)

⁹⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky – dokument Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012-2015)

⁹⁶ <http://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-policie-kvk-akce-a-projekty-projekty-ajaxuv-zapisnik.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

lávacími, výzkumnými a podnikatelskými organizacemi, a jeho cílem je proškolit osoby, které mohou provádět vyšetřování počítačové kriminality. Primárně tento projekt směřuje k potencionálním obětem kyberšikany, tzn. k dětem.⁹⁷

V současnosti dochází k přípravě celorepublikového komplexního projektu pod názvem „Policie pro každého“. Cílem projektu je *„vytvoření stabilního, efektivního a funkčního systému preventivní činnosti policie, systému dalšího cíleného vzdělávání pracovníků preventivně informačních oddělení a skupin, pedagogických pracovníků působících v oblasti prevence ve školách a školských zařízeních, cílené financování preventivní činnosti policie a vytváření podmínek pro vyhodnocování této činnosti a její zkvalitňování“*.⁹⁸ *Potřeba zpracování komplexního projektu určeného pro vzdělávání dětí a mládeže prioritně zaměřeného na zvýšení právního vědomí a zvyšování osobní bezpečnosti vznikla na základě dlouhodobé absence jednotného systému preventivních aktivit policie a navazujícího jednotného „páteřního“ preventivního projektu*.⁹⁹

6.3. Prevence kriminality ve Slovenské republice

6.3.1. Organizační uspořádání

Ve Slovenské republice existuje obdobné organizování prevence kriminality, jako v České republice, tzn. prevence kriminality je vykonávána ve třech úrovních, jedná se o „celospoločenskú (Slovenská republika), regionálnu (kraje) a miestnu úroveň (mestá, obce alebo ich časti)“.¹⁰⁰

Na celostátní úrovni působí ve Slovenské republice jako koordinační orgán Rada vlády Slovenské republiky pro prevenci kriminality (dále jen „Rada“), přičemž její organizační a výkonnou podporou je s ohledem na obsah činnosti pověřené Ministerstvo vnitra Slovenské republiky a Policej-

⁹⁷ <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky – dokument Odbor prevence kriminality – základní informace)

⁹⁸ <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-v-resortu-ministerstva-vnitra.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

⁹⁹ <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-v-resortu-ministerstva-vnitra.aspx> (Pramen: Ministerstvo vnitra České republiky)

¹⁰⁰ <http://www.minv.sk/?urovne-realizacie-preventivnych-aktivit> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenské republiky)

ní sbor.¹⁰¹ Rada rovněž spolupracuje s komisí Organizace Spojených národů pro prevenci kriminality a trestní justici se sídlem ve Vídni, s Evropskou sítí na předcházení trestní činnosti, s orgány městské státní správy, samosprávy, s hromadnými oznamovacími prostředky, atd.¹⁰² Největším garantem preventivně výchovných aktivit je však Policejní sbor.¹⁰³

Na místní úrovni, tzn. na úrovni okresů a krajů, je do Policejních sborů zařazena, v rámci vnitřních odborů, zvláštní skupina příslušníků police, kteří jsou označováni jako tzv. „*preventisti*“. Na úrovni Prezídia Policejního sboru tvoří samostatné pracoviště s názvem „*Oddelenie prevencie Kancelárie prezidenta PZ*“, a toto oddělení zastřešuje všechny preventivní činnost v rámci policejního zboru, zejména z hlediska organizačního a metodického.¹⁰⁴

Dále je „*v rámci pracoviště Útvaru justiční a kriminální policie určen jeden pracovník (podle nařízení Prezídia policejního sboru č. 24/2003), který je přímo zodpovědný za úsek kriminality páchané mládeží a kriminalitou páchané na mládeží*“.¹⁰⁵

6.3.2. Programy (projekty) prevence kriminality

Ve Slovenské republice existuje velké množství projektů specializovaných na mládež, jedná se o:

- 1) Správaj sa normálne – tento projekt Policejního sboru je adresován žákům pátých ročníků základní školy. Plní jednu informační funkci (např. jaká je úloha Policejního sboru, informuje o dopravní problematice, lince důvěry, o rasizmu, závislosti, atd.), ale především preventivní funkci, nebo dává dětem rady, jak se nestát obětí trestního činu, jakým způsobem řešit vážné situace, kam se

¹⁰¹ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 263

¹⁰² <http://www.minv.sk/?posobnost-rady-vlady-sr-pre-prevenciu-kriminality> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenské republiky)

¹⁰³ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 263

¹⁰⁴ DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 263

¹⁰⁵ METEŇKO, J., KLOKNEROVÁ, M., KLIMENT, A. *Prevenčia kriminality mládeže v policajných činnostiach 2003-2005. Projekt výskumu a záverečná správa*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2006, s. 33 (citováno podle DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 263)

obrátit o pomoc, atd.¹⁰⁶ Cílem tohoto projektu je „*vytvoření důvěry mezi Policejním sborem, dítětem, školou, rodinou a veřejností*“.¹⁰⁷

- 2) Oliho príbeh – jedná se krátký animovaný film pro žáky druhé a třetí třídy základní školy. Cílem projektu je seznámení s riziky v železniční dopravě. Upozorňuje na možné nebezpečí při pohybu v blízkosti železničních stanic, tratí, kolejíště.¹⁰⁸
- 3) Tvoja správna voľba – „*cílem projektu je snaha o eliminaci trestné činnosti pod vlivem návykových látek a poukázání na škodlivost jejich užívání, se zaměřením na tabák, alkohol a marihuanu. Projekt je určen dětem ve věku 9 – 10 let. Projekt využívá inovativní přístup práce s dětmi formou interaktivní tvořivé dílny*“.¹⁰⁹
- 4) Zodpovedne.sk – cílem tohoto projektu je, obdobně jako v České republice u projektu Prevence kriminality a rizikových jevů v oblasti virtuální komunikace, propagace bezpečného používání internetu a nových technologií. Součástí je rovněž bezplatná telefonická a internetová linka pomoci, a centrum pro hlášení nezákonného obsahu a činnosti na internetu.¹¹⁰
- 5) Som veľký, ale ešte nie dospelý – tento projekt je zaměřen na rozvoj právních znalostí středoškolské mládeže s důrazem na trestní odpovědnost jako možný následek vlastního protiprávního chování. Cílem projektu je osvojení si základních ustanovení trestních předpisů ve vztahu ke spáchání trestného činu a s tím spojené trestní odpovědnosti; upozornit na možné následky trestního stíhání; upozornit na problematiku drog a drogové trestné činnosti středoškolské mládeže; osvojení si vnitřních zábran (etických, morálních, společenských,...); to vše směřující ke sní-

¹⁰⁶ <http://www.minv.sk/?projekty-prevencie> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky)

¹⁰⁷ <http://www.minv.sk/?projekty-prevencie> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky)

¹⁰⁸ http://www.minv.sk/?metodika_k_projektu (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky)

¹⁰⁹ <http://www.minv.sk/?tvoja-spravna-volba> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky)

¹¹⁰ <http://www.minv.sk/?o-projekte-www-zodpovedne-sk> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky)

žení počtu potencionálních pachatelů trestné činnosti z kategorie středoškolské mládeže.¹¹¹

6.4. Prevence kriminality v Rakouské republice

6.4.1. Organizační uspořádání

Rovněž v Rakouské republice lze nalézt organizační uspořádání, které je totožné jak s Českou, tak i Slovenskou republikou. První úroveň lze označit jako federální (Rakouská republika), která je následována úrovní regionální (spolkové země), a jako posledním je zde místní úroveň (města a obce).

Na federální úrovni zajišťuje centralizovanou koordinaci prevence kriminality Divize č. 1 (Kriminální strategie a centralizovaná správa) Spolkového kriminálního úřadu. Pod touto divizí se nachází Office 1.6 Prevence kriminality a poskytování pomoci obětem. Kancelář určuje prioritní projekty prevence kriminality. Rozhoduje o přidělení finančních prostředků pro podřízená oddělení na podporu prevence kriminality.

6.4.2. Programy (projekty) prevence kriminality

V Rakouské republice existují projekty jako „Bezpečnost ve veřejných budovách“, „Sebeprosazení a sebeobrana“, „OUT – Outsider“, „OK Mládež“, „Click & Check“, „Jistě v nejlepších letech“ atd. Z uvedených projektů jsou zaměřeny na mládež především tyto:

- 1) OUT – Outsider (OUT – Die Außenseiter) – jedná se o projekt zaměřený na prevenci násilné kriminality mladistvých. Cílovou skupinou tohoto projektu jsou žáci 7 a 8 tříd. Hlavními cíly, které si klade tento projekt, jsou: podpora právního povědomí, zvyšování morální úrovně, učení pozitivnímu přístupu ke konfliktu.¹¹²
- 2) OK Mládež (BLEIB SAUBER – Jugend OK)- tento projekt byl zahájen již v roce 2007. Projekt je zaměřen na prevence prostřed-

¹¹¹ <http://www.minv.sk/?som-velky-ale-este-nie-dospely> (Pramen: Ministerstvo vnútra Slovenské republiky)

¹¹² http://www.bmi.gv.at/cms/BK/praevention_neu/projekte/OUT.aspx (Pramen: Bundesministerium für inneres /Spolkové ministerstvo vnútra/)

nictvím vzdělávání a osvěty. Cílem projektu je posílit důvěru v policii.¹¹³

- 3) Click & Check – projekt je zaměřen na kriminalitu spojenou s moderní formou komunikace. Zvláštní pozornost je věnována na projevy typu „Happy Slapping“¹¹⁴ kyberšikany, atd. Program zahrnuje témata věnující se oblastem násilných filmů a her, kyberšikaně, chatrooms a Happy Slapping.¹¹⁵

¹¹³ http://www.bmi.gv.at/cms/BK/praevention_neu/projekte/Jugend_OK.aspx (Pramen: Bundesministerium für inneres /Spolkové ministerstvo vnitra/)

¹¹⁴ „Happy Slapping“ – „druh šikany při níž dochází k náhodnému a nečekanému fyzickému napadení osoby a k nahrávání této situace na mobilní telefon, video, kameru, což je šikanujícími osobami považováno za závažné (pramen: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/happy-slapping-angl>)

¹¹⁵ http://www.bmi.gv.at/cms/BK/praevention_neu/projekte/ClickCheck.aspx (Pramen: Bundesministerium für inneres /Spolkové ministerstvo vnitra/)

7. Závěr

V úvodu jsem uvedl, že tato práce nám pomůže odpovědět na otázky typu „ve kterém z komparovaných států je v současnosti nejvyšší úroveň kriminality“, „dochází ke stejnému či alespoň obdobnému vývoji kriminality mládeže v komparovaných zemích“ či „který ze států bývalého Československa se dokázal lépe vyrovnat se změnou režimu a s faktory s tím souvisejícími“.

Na úvod závěru si dovoluji připomenout, že se kriminalita mládeže projevuje řadou specifik. Tato specifická je v komparovaných státech identická a spočívá jednak v samotné struktuře kriminality, které se děti mladší 15 let, resp. 14 let, a mladiství dopouštějí, jednak ve způsobu, jakým je taková kriminalita páchána.

K problematice struktury trestných činů (provinění), resp. činů jinak trestných je nutné říci, že děti mladší 15 let, resp. 14 let a mladiství se ve všech komparovaných státech dopouštějí sice omezeného okruhu trestných činů (provinění), resp. činů jinak trestných, ale o to závažnější je skutečnost, že představují v tomto specifickém okruhu trestné činnosti podstatnou část jejich pachatelů.¹¹⁶ Ve struktuře kriminality mládeže hraje podstatnou roli kriminalita majetková. Závažnější formy kriminality jsou pro děti mladší 15 let, resp. 14 let, poměrně netypické a vyskytují se u této kategorie poměrně zřídka. Naopak mladiství se závažnějších forem kriminality, např. loupeží, vydírání a znásilnění dopouštějí častěji, nežli je tomu v případech dětí mladších 15 let, resp. 14 let. Další specifická se projevuje při komparaci pohlaví dětských a mladistvých pachatelů, protože právě mezi kriminalitou dívek a chlapců existují velké rozdíly, a to jak v rozsahu, tak v závažnosti páchaných deliktů.¹¹⁷ Dívky se trestné činnosti dopouštějí ve výrazně menší míře a méně často za použití násilí. Páchají

¹¹⁶ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. II. díl zvláštní část*. Praha : Policejní akademie ČR, 2004, s. 16

¹¹⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 325

především podvody, krádeže a kriminalitu spojenou s drogami a prostitucí.¹¹⁸

Pro věkovou kategorii dětí mladších 15 let, resp. 14 let a mladistvých jsou při páčání trestné činnosti typické určité znaky a způsoby provedení. Převážná většina trestných činů (provinění), resp. činů jinak trestných je páčána ve spolupachatelství, útok je veden použitím neúměrné síly, často dochází k nadbytečné devastaci zařízení. Dále se této trestné činnosti dopouštějí bez dokonalé přípravy, používají nedostatečné a nevhodné nástroje. Jednají často pod vlivem momentální situace, jinými slovy nad jejich rozumovou motivací převládá motivace emotivní. Pokud se dopouštějí trestné činnosti opakovaně, můžeme v jejich chování vypořovat znaky, které si s sebou nesou z předchozí trestné činnosti.¹¹⁹ Dále je nutno upozornit také na to, že kriminalita dětí a mladistvých se koncentruje především do velkých měst a průmyslových aglomerací.¹²⁰

Odpověď na otázku „ve kterém z komparovaných států je v současnosti nejvyšší úroveň kriminality“ není jednoduchá a úplně jednoznačná, neboť jak již bylo několikrát zmíněno, každá z komparovaných zemí má rozličnou míru regulace společenských vztahů, tzn. jiný stupeň kriminalizace¹²¹. Pokud bychom měli nejvyšší úroveň dovozovat např. z rozsahu kriminality, tak by jednoznačně nejvyšší počet registrovaných trestných činů (provinění), resp. činů jinak trestných v roce 2010, svědčil v neprospěch Rakouské republiky u obou sledovaných kategorií. Rozsah kriminality, jak již bylo uvedeno při vymezení tohoto pojmu, nebere však v potaz demografické vlivy, a tedy zkresluje skutečný stav kriminality v komparovaných zemích. Situaci nám však neusnadní ani použití intenzity (úrovně) kriminality v roce 2010, neboť sice tato data se mnohem více blíží reálnému stavu, avšak nezohledňují odlišnou míru regulace společenských

¹¹⁸ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola Kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čenek, 2002 s. 20

¹¹⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola Kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čenek, 2002 s. 16

¹²⁰ ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. II. díl zvláštní část*. Praha : Policejní akademie ČR, 2004, s. 16

¹²¹ KAISER, G. *Kriminologie*. 3. Auflage. Heidelberg : C. F. Müller Verlag, 1996, s. 438 (citováno podle NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 74 an.)

vztahu. Nejpřesnější odpověď tak může dovést z vybraných trestných činů se stejnou, či alespoň obdobnou skutkovou podstatou, nicméně i zde narazíme problém, který ve výsledku výrazným způsobem zkresluje komparaci vypočtených dat. Tímto faktorem je hranice trestní odpovědnosti, neboť není v komparovaných státech upravena jednotně.

Přes všechny výše uvedené faktory, které ovlivňují statistické údaje, jsem však dospěl k závěru, že nejvyšší úroveň kriminality u dětí mladších 15 let, resp. 14 let je v roce 2010 registrována v Rakouské republice, a to i přesto, že např. u činu jinak trestného loupeže je úroveň kriminality o dvě desetiny nižší než v České republice. V Rakouské republice jsou však data počítána pouze pro děti mladší 14 let, naopak v České republice jsou započítávány i čtrnáctileté děti. Nejnižší úroveň kriminality u této věkové kategorie je pak registrována v České republice.

Úroveň kriminality mladistvých v roce 2010 byla rovněž nejvyšší v Rakouské republice, a to i při komparaci vybraných trestných činů (provinění) se stejnou, či alespoň obdobnou skutkovou podstatou. Slovenskou republiku naopak může považovat za stát s nejnižší úrovní kriminality mladistvých, neboť přestože do této skupiny patří i děti ve věku čtrnácti let, byly zde registrovány hodnoty srovnatelné, či nižší než v České republice. Při vycházení z celkové úrovně kriminality v roce 2010 by bylo možné považovat za vítěze Českou republiku, avšak s vědomím toho, že hranice trestní odpovědnosti je v České republice vyšší než ve Slovenské republice, tzn. ve Slovenské republice spadají staticky osoby ve věku čtrnácti let k mladistvým, což má velice negativní dopad na statistiku mladistvých, neboť čtrnáctiletí páchají trestnou činnost již ve velké míře.

Ze získaných dat bylo dále možné zjistit strukturu trestné činnosti mládeže, tzn. jaký je podíl vybraných trestných činů, jako je např. loupež, či krádež prostá, na jejich celkové kriminalitě. V České republice se u dětí mladších 15 let objevují závažnější formy trestné činnosti mnohem častěji, než v ostatních komparovaných státech, např. loupež, znásilnění, či krádež

vloupání. V České republice představují podíl, těchto vybraných trestných činů na celkové kriminalitě dětí mladších 15 let, o velikosti 28,8 %, ve Slovenské republice však jen 20,9 % a v Rakouské republice dokonce pouze 7,28 %. U mladistvých v České republice tento podíl provinění loupeže, znásilnění a krádeže vloupáním, ještě vzrostl o několik procent a to tak, že tvoří téměř jednu třetinu z celkové kriminality mladistvých. Samozřejmě tato skutečnost nás vede k otázce „zda v České republice jsou činy jinak trestné, resp. provinění, páchaný s větší agresivitou, či brutalitou“. Bohužel tuto otázku nelze při komparaci dat uvedených v policejních statistikách zjistit. Jediné, co z uvedených statistických dat lze označit jako nesporné, je to, že tato provinění, resp. trestné činy - jejichž nedílnou součástí skutkové podstaty je složka násilí – tvoří v České republice nezanedbatelný podíl na jich celkové kriminalitě. Abychom mohli tuto otázku uspokojivě zodpovědět, potřebovali bychom záznamy o způsobu, jakým byly tyto jednotlivé objasněné případy spáchány.

Méně závažnější formy kriminality představují významný podíl jak u dětí mladších 14 let, tak u i mladistvých, ve Slovenské republice. Když u dětí mladších 14 let dosahuje podíl činu jinak trestného krádeže prosté na celkové kriminalitě této věkové kategorie, téměř dvojnásobných hodnot, než v České republice. Obdobně i kategorie mladistvých dosahuje dvojnásobných hodnot podílu trestného činu krádeže prosté na celkové kriminalitě mladistvých, avšak tyto dvojnásobné hodnoty nejsou vůči České republice, ale ve vztahu s Rakouskou republikou.

Odpověď na další otázku, která z ní „dochází ke stejnému či alespoň obdobnému vývoji kriminality mládeže v komparovaných zemích“ rovněž není jednoznačná, neboť i zde se projevují již výše uvedené skutečnosti, které významným způsobem znesnadňují komparaci, avšak dalším faktorem, které ovlivňuje statistické údaje z hlediska jejich dlouhodobého sledování, je zákonodárce, které čas od času, provede legislativní změnu, která se významným způsobem podepisuje na statistické údaje. Tou nejčastější je

změna hranice škody, tzn. kdy se jedná ještě o přestupek, a kdy již se jedná o trestný čin. Nicméně z registrované kriminality lze jednoznačně dospět k závěru, že v České a Slovenské republice docházelo k podobnému vývoji kriminality mládeže, zatímco v Rakouské republice byl vývoj zcela opačný. Obecně došlo po rozpadu Československa ke značnému nárůstu kriminality, a to jak u mladistvých, tak především u dětí mladší 15 let. Tento vzrůstající trend přetrval v České republice u mladistvých až do roku 1996 a u dětí mladších 15 let do roku 1999, ve Slovenské republice u mladistvých do roku 1997 a u dětí mladších 15 let do roku 1998. V následném období převládla v České republice u obou sledovaných kategorií klesající tendence, která dosáhla minima v roce 2010. Ve Slovenské republice byla rovněž u dětí mladší 15 let zaznamenána klesající tendence, avšak pokles byl v porovnání s Českou republikou velice pozvolný. Po nabytí účinnosti nového Slovenského trestního zákona byl pokles dynamičtější. U mladistvých byl zaznamenán rovněž klesající trend, avšak velmi mírný, a od nabytí účinnosti nového Slovenského trestního zákona došlo k mírnému nárůstu. V Rakouské republice byl na počátku sledovaného období trend totožný s Českou i Slovenskou republikou, a to až do roku 1999, avšak po legislativní změně, která byla příčinou poklesu na přelomu roku 2001/2002, přetrval vzrůstající trend, která dosáhl maxima v roce 2008.

Po rozdělení Československa došlo jak v České republice, tak i ve Slovenské republice k nevídanému nárůstu kriminality, proto odpověď na otázku „který ze států bývalého Československa se dokázal lépe vyrovnat se změnou režimu a s faktory s tím souvisejícími“ nebude jednoduchá. Přesto se domnívám, že se s danou situací dokázala na počátku sledovaného období lépe vyrovnat Slovenská republika. Tyto své závěry dovozuje především z úrovně kriminality dětí mladších 15 let, přestože podíl dětí mladších 15 let na objasněných trestných činech byl ve Slovenské republice výrazně vyšší než v České republice. Postupem času však došlo v obou komparovaných zemích k poklesu kriminality a to především u dětí mlad-

ších 15 let (resp. 14 let), když tento pokles byl dynamičtější v České republice. V současnosti je nižší úroveň kriminality, i podíl mladistvých na objasněných trestných činech, v České republice, a to i přesto, že se domnívám, že Česká republika v prevenci kriminality za Slovenskou republikou trochu zaostává.

Domnívám se, že prevence kriminality mládeže je v současnosti nejlépe organizována ve Slovenské republice, a to s ohledem na velké množství programů (projektů) zaměřených především na děti mladší 14 let, a to i z hlediska organizačního a metodického. V České republice považuje za velice přínosný projekt „Prevence kriminality a rizikových jevů v oblasti virtuální komunikace“, který může přispět k úspěšnému boji s tzv. kyberšikanou“, která se v posledních letech objevuje u dětí mladších 15 let.

Poslední otázku, na kterou by bezesporu chtěli znát odpověď především kriminologové, či orgány činné v trestním řízení, je „jakým způsobem bude pokračovat vývoj a struktura kriminality mládeže v následujících letech v jednotlivých komparovaných zemích“. Domnívám se, že v Rakouské republice bude možné postupem času sledovat pozvolný pokles kriminality mládeže, neboť od roku 2008 počet registrovaných činů jinak trestných resp. trestných činů, připisovaných mládeži soustavně klesá. Naopak v České a Slovenské republice očekávám u dětí mladších 15 let, resp. 14 let, vývoj opačný, a to s ohledem na to, že v České i Slovenské republice dospívají děti silným populačním ročníkům ze 70. let 20. století. U mladistvých očekávám v následujících letech drobných pokles spojený rovněž s demografickými vlivy, avšak v horizontu pěti let je možné přepokládat soustavný růst kriminality. Současně se domnívám, že i přes možný pokles celkové kriminality v následujících letech, lze očekávat u mládeže nárůst násilné kriminality. K tomuto závěru mne především vede skutečnost, že mládež má v současnosti prostřednictvím internetu velice snadný přístup k počítačovým hrám, filmům, atd. s násilnou tematikou, a rovněž kontrola ze strany rodičů je, z důvodu jejich počítačové gramotnosti, nedostatečná.

Na závěr si dovoluji ještě jednou připomenout, že tato rigorózní práce pracuje s registrovanou kriminalitou, a proto pokud bychom se chtěli věnovat problematice kriminality mládeže podrobněji, měli bychom při analýzách rozsahu, struktury a dynamiky kriminality pracovat i s kriminalitou latentní. Způsoby zjišťování jsem však obtížné „např. prostřednictvím kriminologických výzkumů, kde jsou respondenti tázáni, zda se stali obětí určitého trestného činu (viktimitizační výzkumy) nebo zda se dopustili nějakého trestného činu (tzv. selfreporty), případně zda se respondenti o trestném činu dozvěděli jiným způsobem“.¹²²

¹²² VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012 s. 135

Seznam použité literatury

Literatura

1. ACKERMANN, L. *Die Altersgrenzen der Strafbarkeit in Deutschland, Österreich und der Schweiz*. Peter Lang, 2009
2. DIANIŠKA, G. et al. *Kriminológia*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009, s. 227
3. DÜNKEL, F., GRZYWA, J., HORSFIELD, P., PRUIN, I. (EDS.) a kol. *Juvenile Justice Systems in Europe. Current Situation and Reform Developments*. Vol. 1. Mönchengladbach : Forum Verlag Godesberg, 2010
4. HRONCOVÁ, J. *Vývinové tendencie a súčasný stav delikvencie mladistvých v SR s osobitným zreteľom na Banskobystrický kraj*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2000
5. HULMÁKOVÁ, J., Nad slovenským trestním právem mládeže. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 4
6. KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1994
7. KUČTA, J. VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005
8. LUBELCOVÁ, G. *Charakteristiky kriminality mládeže na Slovensku a ich trestno-právne konzekvencie*. Praha : MČSS, 2006
9. MAREŠOVÁ, A. aj. *Sociálně patologické jevy u mládeže a návrh opatření k omezení jejich vzniku*. Praha : IKSP, 1997
10. MAREŠOVÁ, A. *Trendy kriminality mládeže*. Trestní právo, 1999
11. NOVOTNÝ, O. *Kriminalita, trestní právo, kodifikace*. Trestní právo, 2001
12. NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné. I. Obecná část*. 5. vydání. Praha : ASPI, a. s., 2007
13. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha : Eurolex Bohemia, 2001

14. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008
15. SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha : Petrklíč, 2000
16. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6.*, doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004
17. VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012
18. VEČERKA, K. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha : IKSP, 2004
19. VEČERKA, K., HOLAS, J. ŠTĚCHOVÁ, M., DÍBLÍKOVÁ, S. *Sociálně-patologické jevy u dětí*. Praha : IKSP, 2000
20. ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. I. díl obecná část*. Praha : Policejní akademie ČR, 2004
21. ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. II. díl zvláštní část*. Praha : Policejní akademie ČR, 2004
22. ZOŇOVÁ, V. *K problematice kontroly kriminality s akcentem na mládež v SR po roku 1990*. Kriminalistika, 1997, č. 2
23. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002
24. ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1. vydání. Praha : Policejní akademie ČR, 2001

Internetové zdroje

1. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/kriminalita.html>
2. <http://www.zemepis.com/smkraje.php>
3. <http://zemepisar.webnode.sk/album/obrysove-slepe-mapy/slovensko-kraje-jpg/>
4. http://www.jaroska.cz/elearning/geografie/str_evr.html

5. <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
6. <http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>
7. <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-poradni-sbor-pro-situacni-prevenci-kriminality.aspx>
8. <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx>
9. <http://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-policie-kvk-akce-a-projekty-projekty-ajaxuv-zapisnik.aspx>
10. <http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-v-resortu-ministerstva-vnitra.aspx>
11. <http://www.minv.sk/?urovne-realizacie-preventivnych-aktivit>
12. <http://www.minv.sk/?posobnost-rady-vlady-sr-pre-prevenciu-kriminality>
13. <http://www.minv.sk/?projekty-prevence>
14. http://www.minv.sk/?metodika_k_projektu
15. <http://www.minv.sk/?tvoja-spravna-volba>
16. <http://www.minv.sk/?o-projekte-www-zodpovedne-sk>
17. <http://www.minv.sk/?som-velky-ale-este-nie-dospely>
18. http://www.bmi.gv.at/cms/BK/praevention_neu/projekte/OUT.aspx
19. http://www.bmi.gv.at/cms/BK/praevention_neu/projekte/JugendOK.aspx
20. http://www.bmi.gv.at/cms/BK/praevention_neu/projekte/ClickCheck.aspx
21. <http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/happy-slapping-angl>

Summary

This rigorous thesis is dealing with a comparison of the juvenile delinquency development and structure in Czech Republic, Slovakia and Austria and deals only with a registered delinquency.

In the introduction thesis explains important terms to understand problems of juvenile delinquency. Further on it provides information where it is possible to get necessary information about juvenile delinquency. Thesis analyzes situation of juvenile delinquency in year 2010 in particular compared countries including its structure and shows a development of a juvenile delinquency in the territories of Czech Republic, Slovakia and Austria.

The first chapter states reasons why a data from Czech Republic, Slovakia and Austria is compared and also includes questions which are answered in the conclusion of a thesis.

The second chapter defines basic terms, e.g. juvenile delinquency, the age of childhood and adolescence, a scope and a level of delinquency, delinquency dynamics and so on.

The third chapter quotes sources of information of registered juvenile delinquency. A police statistics and statistical yearbooks of state attorney's offices and courts are basic sources.

The fourth chapter is dealing with a juvenile delinquency status and structure and answering the question: In which compared country is currently the highest level of juvenile delinquency? The accurate answer is derived from selected offence with the same or at least similar facts of the case. The highest level of criminality in year 2010 is registered at children at the age of 15, 14 or teenagers in Austria.

The fifth chapter is devoted to juvenile delinquency dynamics and replies to the question „if the development of juvenile delinquency is the same or at least similar in compared countries“. This statistical data influences legislators in a significant measure and it is really important as they do legislative changes, for example in the matter of damage boundary or criminal liability. A development of juvenile delinquency is similar in

Czech Republic and Slovakia, it goes on a long-term decrease of a delinquency level while development is absolutely contrary in Austria.

The sixth chapter is about current projects for prevention of juvenile delinquency in Czech Republic, Slovakia and Austria. Currently the best prevention of juvenile delinquency from the organization and methodical point of view is in Slovakia considering that there are many projects focused on children younger than 14 years.

The seventh chapter includes complete conclusions and answers to questions asked in the introduction of this thesis. Further on it includes a prediction of a next development in compared countries. We can expect a small increase of juvenile delinquency because children of high population from 70's of 20th century are maturing. On the contrary in Austria we can expect a delinquency decrease.

Abstrakt

This rigorous thesis is dealing with comparison of the juvenile delinquency development and structure in Czech Republic, Slovakia and Austria and deals only with registered delinquency.

In the introduction thesis explains important terms to understand problems of juvenile delinquency. Further on it provides information where it is possible to get necessary information about juvenile delinquency. Thesis analyzes situation of juvenile delinquency in year 2010 in particular compared countries including its structure and shows a development of a juvenile delinquency in the territories of Czech Republic, Slovakia and Austria. It also provides information about current projects for prevention of juvenile delinquency in compared countries.

Shrnutí

Práce provádí komparaci vývoje a struktury kriminality mládeže v České, Slovenské a Rakouské republice, a pracuje pouze s registrovanou kriminalitou.

Práce v úvodu vysvětluje důležité pojmy pro pochopení problematiky kriminality mládeže. Dále poskytuje informace, kde lze získat potřebné informace o kriminalitě. Zabývá se stavem kriminality mládeže v roce 2010 v jednotlivých komparovaných zemích, včetně její struktury. Ukazuje vývoj kriminality mládeže na území České, Slovenské a Rakouské republiky. Rovněž přináší informace o aktuálních programech (projektech) zaměřených na prevenci kriminality mládeže v komparovaných zemích.

Klíčová slova:

kriminalita – mládež – komparace

Keywords:

delinquency – juvenile – comparison